

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2025

Tereza Sveřepová

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Básník a cestovatel Slavomír Kudláček

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Tereza Sveřepová
Osobní číslo:	H21075
Studijní program:	B0288A090002 Historicko-literární studia
Téma práce:	Básník a cestovatel Slavomír Kudláček
Zadávací katedra:	Katedra literární kultury

Zásady pro vypracování

Práce poskytne kritickou reflexi dosavadního díla (s přihlédnutím k dostupné recepci) pardubického básníka Slavomíra Kudláčka v kontextu současné české literární kultury, a to včetně jejího zařazení do širších nakladatelských souvislostí (významná část autorových knih vyšla nakladatelství Dauphin). Dílčím tématem zkoumání budou otázka tematického a motivického (stylistického, sémantického) propojení mezi Kudláčkovou poetikou a jeho cestovatelskými zájmy, jak se odrážejí v textech věnovaných Skotsku. Využity by měly být rovněž metody oral history v podobě orientační komunikace s autorem, který může být nápomocen v upřesnění konkrétních informací (nemá jít o náhradu textových analýz).

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Primární literaturu představují všechny dostupné knižní (básnické sbírky, antologie) a časopisecké básně a básnické cykly Slavomíra Kudláčka, recepční ohlasy budou sledovány na základě příslušných rešerší.

MACHALA, Lubomír: Panorama české literatury (2), po roce 1989, Praha 2015.
KOL. AUTORŮ: V souřadnicích volnosti. Česká literatura devadesátých let v interpretacích, Praha 2008.
KOL. AUTORŮ: Antologie české poezie II. díl (1986-2006), Praha 2007.
FIALOVÁ, Alena (ed.): V souřadnicích mnohosti. Česká literatura první dekády 21. století v souvislostech a interpretacích, Praha 2014.
ČERVENKA, Miroslav: Fikční světy lyriky, Praha-Litomyšl 2003.
PIROECKÝ, Karel: Česká poezie v postmoderní situaci, Praha 2011.
ŠRÁMEK, Petr (ed.): Pod cizím nebem bloudili jsme spolu. Rozpravy s básníky devadesátých let, Praha 2009.
ŠTOLBA, Jan: Lomcování slovy, Praha 2011; Nedopadající džbán. Úvahy o básnících a poezii, Praha 2006.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jiří Studený, Ph.D.**
Katedra literární kultury

Datum pro zadání bakalářské práce: **14. března 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **16. června 2025**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

Mgr. Kateřina Korábková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 14. června 2025

Prohlašuji:

Práci s názvem Básník a cestovatel Slavomír Kudláček

jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne

Tereza Sveřepová

Anotace

Práce se zaměřuje na kritickou reflexi tvorby pardubického básníka Slavomíra Kudláčka s přihlédnutím na kontext současné české literatury. Práce se zabývá tematickými, motivickými a stylistickými prvky jeho poezie, přičemž věnuje zvláštní pozornost propojení autorovy poetiky s jeho cestovatelskými zájmy, zejména se Skotskem. Součástí zkoumání je i analýza dostupné recepce jeho díla. Vedle textových rozborů, využívá práce metodu oral history formou komunikace s autorem, která slouží k upřesnění některých informací.

Klíčová slova

Poezie, Lyrika, Kritika, Oral History, Skotsko, Cestování

Title

Poet and Traveller Slavomír Kudláček

Annotation

The work focuses on a critical reflection of the creation of the Pardubice poet Slavomír Kudláček, taking into account the context of contemporary Czech literature. It examines the thematic, motivational, and stylistic elements of his poetry, paying special attention to the connection between the author's poetics and his travel interests, particularly to Scotland. The study also includes an analysis of the available reception of his work. In addition to textual analyses, the work employs the method of oral history through communication with the author, which serves to clarify certain information.

Keywords

Poetry, Lyrics, Criticism, Oral History, Scotland, Travel

Obsah	
Úvod	8
1. Nakladatelské souvislosti	12
2. Balada o lovětínském roklí	15
3. Zapomenutá noc.....	24
3.1. <i>BYTOST</i>	25
3.2. <i>TAM VEDE CESTA</i>	26
3.3. <i>STRAŠÁK</i>	28
3.4. <i>ZA ŽÁDNOU LÁSKU</i>	30
3.5. <i>2. NÁLEZ</i>	32
3.6. <i>LIBUŠE DO LONDÝNA</i>	33
3.7. <i>Staré léto</i>	35
4. <i>Hora bez vrcholu</i>	37
5. <i>Země pod nohama</i>	52
5.1. <i>I</i>	52
5.2. <i>JURA FOREVER</i>	58
5.3. <i>Ostrov X revisited</i>	62
5.4. <i>Exkurz: Chlapec</i>	63
5.5. <i>XIV</i>	66
5.6. <i>Dvoreček jako epilog</i>	69
6. <i>NEBE A DUDY</i>	71
6.1. <i>Z NOČNÍHO DENÍKU</i>	77
6.2. <i>ŽENA Z JEZERA</i>	78
6.3. <i>KARMÍNOVÁ LÁSKA</i>	79
7. <i>KRITICKÁ RECEPCE</i>	83
ZÁVĚR	87
Seznam pramenů a literatury	89
Příloha	91

Úvod

Životopis autora

Slavomír Kudláček, básník a cestovatel, se narodil 2. června 1954 v Pardubicích. Po dokončení středoškolského vzdělání absolvoval Vysokou školu zemědělskou v Praze. Sám Kudláček přiznává, že výběr studia ovlivňovalo hned několik faktorů: „*Motivem každého kluka tenkrát bylo hlavně to, nejtít na vojnu nebo aspoň si tu vojnu nějak ulehčit. Ta vojna byla poměrně, ať se říká a vzpomíná, to byla drastická záležitost, naprosto. Takže jsem, u vědomí svých asi vlastních možností, se nepokoušel o žádný svůj vysněnej obor, jako byla třeba paleontologie nebo archeologie. Tenkrát nebylo možný se v podstatě dostat, když člověk nebyl opravdu jedničkář, co já sem nebyl...*“¹

V průběhu mládí autor trampoval po Československu, což upevnilo jeho vztah s přírodou a odstartovalo vášeň pro cestování, která se projevila v pozdějších letech. Charakteristickou oblastí pro Slavomíra Kudláčka jsou Britské ostrovy, především Skotsko. Krásám této krajiny věnoval díla jako například *Skotsko: Všední dny věčnosti* (2012). Jedná se o knihu na pomezí cestopisu společně s esejí. Téhož roku Slavomír Kudláček vydal *Horu bez vrcholu*, básnickou sbírku adorující kouzla a místa této krajiny. Momentálně Slavomír Kudláček podniká pouze kratší trasy po České republice.

Po dokončení studia pracoval jako památkář chrudimského regionu. Současně se zaměstnáním začal literárně tvořit. Epickou básní *Půlnoční země* ve sborníku *Klíčení* (1985) zahájil publikaci své tvorby. Autor se v průběhu let objevil i v dalších sbornících, jako například v *Prvovýstupech* (1989) s básnickou skladbou *Dům z kostí*.

Na konci devadesátých let vydal první samostatnou sbírku *Hodina Amulet* (1994). Sbíрка pojednává o tématech, která se postupem času pro tvorbu Slavomíra Kudláčka stanou klíčová, jako pobyt v přírodě a myšlenkové pochody člověka, který se učí přijmout sám sebe. Hned poté vychází *Zapomenutá noc* (2001), která se zabývá tématem druhé světové války. Pro větší autentičnost autor do textu zakomponoval reálné záznamy vysílaček používaných vojáky. Záznamy nejsou součástí textů, ve sbírce působí samostatně, s básněmi je pojí tematizace válečného konfliktu. V následujících letech vydává další sbírky jako *Polesí v nebesích* (2004), *Svět, který předtím nebyl* (2008), *Schůzka v lomu* (2009), zmíněné cestopisné

¹ SVERĚPOVÁ, Tereza. Slavomír Kudláček [zvukový záznam]. Pardubice, 2024.

publikace, věnované Skotsku. Dále *Děšť po Dylanovi* (2015), *Ptáci a jiná znamení* (2019), *Nepatřit nikomu* (2020) a dvě poslední nejaktuálnější sbírky *Země pod nohama (road poem)*, vydanou v roce 2023 a *Přišla na svět jako kočka* (2024).

Slavomír Kudláček je autorem, který čerpá jak ze svých cest, tak životních zkušeností, myšlenkových pochodů, i politických situací. Jeho tvorba se vyznačuje tím, že se sbírky vzájemně propojují, ale současně předávají stále nové myšlenky.

Hlavními motivy jsou příroda, putování, čas, hledání domova, či témata na pokraji pohádky až mýtu. V současné době je Slavomír Kudláček v důchodu, nicméně je stále literárně činný.

Literárně kulturní kontext:

Slavomíra Kudláčka bychom mohli zařadit do generace básníků, která přišla na literární scénu kolem 70. a 80. let. Autoři této doby zažili tvůrčí omezení pod vlivem Československa za dob normalizace. Autor narozený v roce 1954 patří do generace básníků, kteří zažívali svůj prozatímní tvůrčí vrchol v 90. letech, kdy se literární scéna začala pod vlivem roku 1989 postupně uvolňovat. Tvorba Kudláčkových děl byla formována dětstvím i dospíváním ve specifických podmínkách režimu, tlakem doby a touhou po svobodě. Dětství a dospívání Slavomíra Kudláčka probíhalo za dob Pražského jara.

Sám autor líčí jak své dospívání, tak i dospívání své generace následovně: „*Moje dětství se odehrávalo v dobovém kontextu šedesátých let, konce padesátých šedesátých let. Se vším všudy to znamená i s kulturním uvolněním a s kulturním v podstatě tím, co jsme pociťovali, jako naprostou svobodu už tenkrát. Naše předchozí generace byly ovlivněny vlastně ještě prvorepublikovou tvorbou literární, zejména samozřejmě Foglarem, ale přidávali se k tomu romantizující prvky a projevy. Jak to říct zjednodušeně nebo obecně, literatury západní, anglosaské, brzy vše, co souviselo s přírodou a s životem v přírodě, Ernest Thompson Seton a podobně. Autoři byli, ale to teď nemluvím o sobě, mluvím vo, v podstatě generaci, kterou jsme prožívali spolu, i dokonce v různých klubech, podle modelu Rychlých Šípů a potom začínajícího skautu a potom na to vlastně navazujícího trampingu.*“² Slavomír Kudláček vyrůstal v generaci a v době, kdy společnost formovala touha po svobodě. Mimo politickou situaci, kdy se věřilo v život a tvorbu bez cenzury, uvolnění hranic a věcí z dovozu, byla podstatným prvkem literatura o dobrodružství, sžití s přírodou a volnosti.

Po roce 1948 naděje ohledně svobody v jakémkoliv slova smyslu zmizela. Literatura, tisk i média byly pod dohledem režimu. Spisovatelům byly omezeny publikační možnosti.

² SVERĚPOVÁ, Tereza. Slavomír Kudláček [zvukový záznam]. Pardubice, 2024.

Autoři byli postaveni před těžké rozhodnutí, podvolit se režimu, či jít proti cenzuře a vydávat pod tajným pseudonymem. Na toto téma je v *Souřadnicích volnosti* uvedeno: „*Literatura byla uměle rozdělena do tří proudů: tzv. oficiálního, šířeného normální distribuční cestou, a proudů „nezávislých“, resp. „prohibitních – exilového, který se začal rozvíjet už od konce čtyřicátých let, a samizdatového, vynuceného zvláště podmínkami normalizační ho období po roce 1968. Vytváření, užívání a šíření prohibitní literatury mohlo být důvodem k perzekučním aktům různého stupně. Režimní politika se snažila literatury oficiálního a prohibitního okruhu od sebe pokud možno hermeticky oddělit.*“³

Škála témat, které bylo možné literárně zpracovat, nebyla široká. Pavel Janoušek na toto téma píše: „*Normalizátoři si byli velmi dobře vědomi, že se vymezují proti klíčové části literární tvorby předchozího desetiletí, a proto se snažili do svých řad vtáhnout alespoň některé významné spisovatele, na nichž by mohli demonstrovat svou tezi, že opravdoví tvůrci zůstali komunistickému ideálu vždy věrni.*“⁴ Pokud odhlédneme od detailních literárních souvislostí, můžeme konstatovat, že vše zmíněné, co generaci Slavomíra Kudláčka během let v literatuře chybělo, chtěli autoři po roce 1989 aplikovat do svých děl.

V devadesátých letech přišla nová vlna básníků, kteří chtěli v poezii experimentovat. Společně se zrušením cenzury se naskytla možnost čerpat inspiraci od autorů ze zahraničí. Nastalo období, kdy měl tvůrce neomezené možnosti, jak tvořit své dílo. *Souřadnice volnosti* toto období popisují následovně: „*Zmatek svobody se zmocnil života devadesátých let. Vtrhnul do všech společenských oblastí, vtrhnul samozřejmě také do literatury, a tedy i do poezie. Po přehledných, protože hubených letech oficiálně publikované literatury je tu náhle mnohost, nový živel, ve kterém nám bude dáno žít a který sám bude generovat nezvyklé ne jistoty, vzrušení a nepokoje. Bylo by pošetilé pokoušet se devadesátá léta „uklidit“, neboť jejich povaha a možná i smysl spočívá patrně právě v oné neroztříditelnosti, ve zmatečné koexistenci všeho se vším.*“⁵

Slavomír Kudláček ve své tvorbě vyniká obrazotvorností, která je doprovázena psychologickou až spirituální linií díla. Za pomoci nezřetelných výjevů, symbolů a celkové mnohoznačnosti, kdy jsou čtenáři záměrně ponecháni v situaci, kdy si mají vytvořit vlastní interpretaci díla, se autor řadí k básníkům, kteří mají v oblibě otázky spíše klást, než aby

³ HRUŠKA, Petr (ed.). *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. s. 13.

⁴ JANOUŠEK, Pavel a ČORNEJ, Petr (ed.). *Dějiny české literatury 1945-1989. IV., 1969-1989*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1631-7. s. 319.

⁵ HRUŠKA, Petr (ed.). *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. s. 37.

dávali snadné odpovědi. Při pohledu na literární tvorbu v 90. letech, si lze všimnout, že Slavomír Kudláček, společně s dalšími autory ze své generace, jako například Svatanou Antošovou, experimentoval za pomoci asociace a magických obrazů, jak zmiňuje Petr Hruška: *Další autoři, jinak často neporovnatelní, docilují obdobné imaginativní působivosti svých básní zvláštními snovými výjevy a utkvělou strnulostí zastřených obrazů...*⁶

Na rozdíl od klasického surrealismu se v tvorbě našeho autora i v tvorbě jeho generace objevují prosté prvky jako ironie, což díla staví do pozice, kdy jsou na hranici mezi atmosférou evokující snovost surrealismu či introspektivní stránkou díla, jež odráží realitu každodennosti. V kontextu české poezie 90. let je Slavomír Kudláček autorem, který zastupuje spisovatele tvořící imaginativní poezii nacházející se mezi racionálností a iracionálností díla. Tato tvorba popisuje různé vnitřní konflikty, což je pro řadu autorů z této generace také charakteristické.

Poezie Slavomíra Kudláčka je osobní i univerzální zároveň. Na jedné straně jsou v ní popisovány emoce a zážitky autora, které vychází z jeho života a zkušeností, na druhé straně má symbolickou až mystickou část, kdy dává čtenáři prostor pro vlastní závěr. Díky této schopnosti lze Slavomíra Kudláčka nazvat autorem, který prezentuje poezii, jenž vychází jak v souladu s tradiční poezií, tak s kombinací s neobvyklými směry a perspektivami, díky čemuž se značně podílel na formaci české poezie své doby.

Cíl bakalářské práce

Cílem této bakalářské práce je analyzovat pět děl z tvorby pardubického básníka, Slavomíra Kudláčka a zařadit je do kontextu současné české literatury. *Balada o Lovětínském rokle* je v autorově tvorbě jedinečná svým pohádkovým příběhem, ve kterém sledujeme vývoj postav, dvořících se rytířů a princezny Arany. *Zapomenutá noc* mne zaujala zakomponováním autentických záznamů z vysílačky z druhé světové války a Kudláčkův důraz na to, že společnost na tragičnost historických událostí nesmí zapomenout, ale naopak je brát jako součást přítomnosti. *Hora bez vrcholu* je adorací vůči skotské krajině, obsahuje jak popisy přírody, tak pocity z ní. V *Zemi pod nohama* Kudláček líčí pohled na českou krajinu z role cestovatele, pomocí různých pohledů, při chůzi, z vlaku, na kole. Dílo obsahuje i kritiku pokroku dnešní doby, oproti skutečnostem, ve kterých společnost stále zaostává. *Nebe a dudy*

⁶ HRUŠKA, Petr (ed.). *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. s. 61.

líčí pocit izolace, osamělosti a výskyt nadpřirozených jevů či postav. Mimo části, díky kterým jsou díla výjimečná, chci zmínit i motivy, které je spojují a jsou pro autora a jeho styl charakteristické. Při analýze jeho děl se chci zaměřit na motivy a témata, jak z pohledu literární teorie, tak z pohledu autorovy záliby v cestování, konkrétně po Anglii a Skotsku. V práci se zaměřím i na kritickou recepci textů. Upřesním, jaké dílo bylo, pod jakým vydavatelstvím vydáno. Pro upřesnění informací jsem s autorem vedla rozhovor, který budu citovat v průběhu práce.

1. Nakladatelské souvislosti

Slavomír Kudláček za svou letitou kariéru publikoval v mnohých nakladatelstvích. Každá ze spoluprací odpovídala autorově tehdejším preferencím, době či literárnímu kontextu. Kudláčkova díla jsou různorodá, některá lze nazvat lyrickou poezií, jiné epickou skladbou a další i cestopisnou esejí. Každá z knih ukazuje jak vývoj autorova stylu, tak proměnu českého knižního trhu.

První texty Kudláček zveřejnil v 80. letech, konkrétně ve sborníku *Prvovýstupy* (1989), kde vyšly jeho rané verše. První samostatnou sbírkou byla *Hodina amulet* (1994), vyšla v *Mladé frontě*, ve které po roce 1989 došlo výrazné proměně: „Na počátku 90. let byla *Mladá fronta* jako součást majetku zanikajícího SSM převedena do správy státu, ale už v roce 1990 se z MF vydělily deník *Mladá fronta* a týdeník *Mladý svět*.“⁷ Právě v době, kdy nastala tato svobodnější etapa nakladatelství, zde autor vydal svou tvorbu. Zařadil se tím mezi osobnosti, které využily příznivějších podmínek pro spisovatelskou činnost. Nakladatelství se představovalo jako místo osvobozené literatury. Například v *Moderní světové próze* vycházely: *texty autorů, jejichž dílo nemohlo být do roku 1989 oficiálně vydáváno...*⁸

Sbírkou *Balada o Lovětínské rokli* autor vydal na vlastní náklady, což lze chápat jako snahu o nezávislost, či touhu mít vlastní kontrolu nad podobou svých děl. Vyšlo dohromady 500 výtisků. Směr, kterým se Kudláček v případě této sbírky vydal, byl mezi autory v devadesátých letech celkem běžný. Vydávání na vlastní náklad znamenalo svobodu v redakčním procesu, bylo tu ovšem i riziko v podobě distribuce a propagace na vlastní pěst.

⁷ <https://www.mfknihy.cz/c/o-nas/> [cit. 2025-05-29]

⁸ Tamtéž.

V roce 1999 vyšla Kudláčkovi sbírka u Iva Železného s názvem *Jiná jména*. Sbírká je bohatá na obraznost a pro autora typické propojení člověka s přírodou. Nakladatelství Ivo Železný vzniklo na počátku 90. let. Bylo tak součástí nové vlny nezávislých českých nakladatelství. Nakladatelství mělo své místo na trhu díky široké škále žánrů, které vydávalo: „*Zaměřovalo se na původní i překladovou krásnou literaturu, poezii a encyklopedie.*“⁹ Díky tomu nakladatelství zaujalo jak čtenáře různých věkových skupin, tak i zájmových skupin.

Na přelomu tisíciletí se autor rozhodl obrátit na nakladatelství, které je více specializované na poezii. Kudláček v nakladatelství Host vydal *Zapomenutou noc* (2001) a později *Schůzku v lomu* (2009). Nakladatelství Host má kořeny ve stejnojmenném literárním časopisu a začalo se formovat díky Dušanu Skálovi, který na začátku 90. let vydal řadu knih, včetně prvních svazků *Edice poesie Host*. Tato edice: „*zachovává kontinuitu až do dnešních dnů a vyšlo v ní již téměř devadesát svazků*“¹⁰, což dokazuje, i přes obavy, dlouhodobý zájem o poezii.

V roce 2004 Slavomír Kudláček publikoval svou sbírku *Polesí v nebesích* u MAXX Creative Communications, jedná se o menší nakladatelství. MAXX věnovalo svou pozornost hlavně alternativnějším projektům, což odpovídalo Kudláčkově tehdejšímu směřování.

Cestopisně lazená kniha *Skotsko: Všední dny věčnosti* (2012) vyšla u Akcentu, který se zaměřoval jak na kulturní, tak historická témata. Akcent vydává literaturu faktu, historické knihy, memoáry i cestopisy, díky těmto souvislostem Kudláčkova kniha dobře zapadla. Skotsko se v autorově tvorbě objevuje opakovaně, a právě v tomto díle, pokud nepočítáme cestopisné prózy, dostalo největší prostor.

V roce 2008 vydal filozofičtější a existenciální sbírku *Svět, který předtím nebyl*, v roce 2012 *Hora bez vrcholu* a v roce 2015 *Děšť po Dylanovi* u nakladatelství Dauphin. Nakladatelství Dauphin, které bylo založeno v roce 1994, se specializuje na kvalitní literaturu s důrazem na českou a světovou prózu společně s poezií.

Od roku 2017 autor spolupracuje i s nakladatelstvím Malvern. Nakladatelství Malvern vydává knihy, které propojují duchovní i vědecké přístupy. Zaměřuje se na: „*spirituální tradice, mystika, religionistika, literární věda, kulturní antropologie, beletrie i poezie, přírodní vědy, dějiny vědy, hlubinná psychologie, hermetismus, alchymie, ekologie a knihy*

⁹ <http://www.katolik.cz/recenze/naklad.asp?cis=88> [cit. 2025-05-29]

¹⁰ <https://www.hostbrno.cz/nakladatelstvi/historie/> [cit. 2025-05-29]

pro děti i rodiče.“¹¹. U tohoto nakladatelství Kudláčkovi vyšly sbírky *Ptáci a jiná znamení* (2017), *Země pod nohama (road poem)* (2023) a povídková kniha *Přišla na svět jako kočka* (2024).

Sbírka *Nebe a dudy* (2023) vyšla u Dobrého důvodu. Dobrý důvod nabízí autorům široký prostor pro jejich tvorbu, plus se soustředí na nekonvenční tituly. Nakladatelství je malý rodinný podnik v Nové Říši. Stojí na základech mezi výtvarným i literárním zaměřením jeho členů. Petr Kovář na toto téma ve svém článku uvádí: *Svůj Dobrý důvod našel už před šestnácti lety i skvělý a uznávaný fotograf Antonín Bína (1957), když v Nové Říši založil nakladatelství názvem a lokací připomínající legendární Dobré dílo Josefa Florianiana (1873–1941), nakladatele z šest kilometrů vzdálené Staré Říše. Podobně jako u Florianů i Dobrý důvod je především rodinný podnik. Jeho členové v sobě i vzájemně propojují výtvarnou a literární citlivost; Bínova dcera, Tereza (1990), je výtvarnice a psycholožka, mimo jiné autorka vynikajícího básnického debutu Souborná zkouška (Dobrý důvod, 2014). Její manžel, redaktor většiny knih nakladatelství, básník Radek Štěpánek (1986), je v poslední době spojován především s tzv. environmentální poezií věnovanou lásce k přírodě a bolestné starosti o její aktuální stav.*¹²

Slavomír Kudláček vybírá nakladatelství tak, aby nešlo pouze o vydání knihy, ale také o to, jaké možnosti a zázemí mu poskytne. Některé volby poukazují na autorovu potřebu tvůrčí svobody a experimentu. Jiné poukazují na cílený výběr tak, aby nakladatelství bylo schopné zajistit redakční práci na úrovni, plus širší distribuci. Autorovi kroky při výběru spolupráce svědčí o tom, že si je vědom proměnlivosti knižního trhu, ale zároveň nechce ztratit charakteristické rysy svého díla.

¹¹ <https://www.kavkabook.cz/m/malvern> [cit. 2025-06-29]

¹² <https://wayback.webarchiv.cz/wayback/20201021192523/https://www.kulturni-noviny.cz/nezavisle-vydavatelске-a-medialni-druzstvo/archiv/online/2020/18-2020/dobry-duvod> [cit. 2025-07-29]

2. Balada o lovětínském rokli

Balada o lovětínském rokli (1997) byla oproti ostatním dílům autora vydána na vlastní náklady. Celkem vzniklo pět set výtisků. Kromě způsobu, jakým sbírka vyšla, došlo i ke změně literárního útvaru. Jak napovídá samotný název, oproti ostatním sbírkám, kde jsme se zabývali lyrickými básněmi, se nyní zaměříme na rozbor balady. Tato sbírka byla inspirována autorovým okouzlením daným místem a je rozdělena do pěti částí, které na sebe vzájemně odkazují.

Na začátku balady se může mylně zdát, že příběh sleduje dvě postavy, rytíře a Aranu. Rytíř zde vystupuje jako zamilovaný muž, jehož láska k Araně ho postupně přivádí k šílenství. Arana však jeho city neopětuje, ba naopak, psychicky ho trýzní a v určitých chvílích i využívá. Dochází tak ke kontrastu mezi jejich milostnými zájmy. Jak děj postupuje, odhalujeme, že nejde pouze o jediného rytíře, nýbrž o skupinu jednotlivců. Jeden po druhém podléhají kouzlu jediné ženy.

Hned v úvodní části díla můžeme pozorovat, jak autor pracuje s oxymórony, které umocňují dramatické vyznění textu: *ticho co budí*.¹³ Autor jejich pomocí zdůrazňuje protiklady a paradoxy, což dokresluje komplexitu chování postav. Miroslav Červenka ve své knize *Fikční světy lyriky* píše, že: „fikční postavy včetně lyrického subjektu ve svém světě vykonávají fikční obdoby reálných řečových aktů, modifikovaných nebo nemodifikovaných podle vzdálenosti tohoto světa aktuálního.“¹⁴ To nám dokazuje častá přímá řeč, která se u postav vyskytuje, je té z aktuálního světa blízká, přesto je v ní cítit historizující charakter.

Ve sbírce se často objevuje nástroj opakování. S přihlédnutím na téma sbírky to lze uchopit jako varování. Když se v textu objeví postava Arany, spojuje se to s ustálenými frázemi: *nejkrásnější z cest*¹⁵ a *krutá*.¹⁶ Obě fráze spolu souvisí, jedna líčí Aranin neodolatelný vzhled, kterým manipuluje ostatní a druhá, jak Arana její milence trápí a zneužívá. Mimo to opakování v textu dodává na napětí v příběhu.

¹³ KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětínském rokli*. Pardubice, 1997. s. 5.

¹⁴ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Scholares. Praha: Paseka, 2003. s. 73

¹⁵ KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětínském rokli*. Pardubice, 1997. s. 5,7.

¹⁶ Tamtéž. s. 6, 10, 11, 19.

Dalším nástrojem je zvukomalebnost. Pomocí „*Kráá...h kráá...h...*“¹⁷, získáváme nejen už zmíněnou atmosféru díla, ale i určitou symboliku. Jak havran, tak vrána jsou spojeni s děsivým, či temným pocitem. Mohlo by jít i odkaz na Poeta a jeho dílo *Havran*, jelikož jak námi probírané dílo, tak to jeho obsahuje propojení havrana a propuknutí v šílenství. Co se týká rytířů v díle, je zde opakující se situace, kdy se po smrti promění v ptáky: *Jsem pták*.¹⁸ Jelikož krákání doprovází značnou část příběhu, dalo by se pochopit jako obklopení Arany dušemi zesnulých rytířů. Zároveň může jít o interpretaci přísloví vrána k vráně sedá. V kontextu díla lze mluvit o případě vyznění textu, kdy nejen že všichni její kráse propadli, ale spojuje je láska k ní.

To, jak rytíři Araninou neopětovanou láskou trpí, nám umocňuje použití otázky i zvolání dohromady: *Nechápeš!?*¹⁹ Zvolený druh vyjádření nám pomáhá pochopit zoufalí stav rytířovi mysli, který se utápí v žalu a z posledních sil se ho zmocňuje emocionální vypjetí. Už si nepřijde vyslyšen, což pouze potvrzuje Araninu empatickou chladnost.

Pokud jde o verše, často se v nich objevují jednoduchá spojení slov. Jelikož je sbírka věnována krásám naší krajiny a postava princezny a rytíře ztvárňují určitou lidovost, folklornost, totéž by se dalo tvrdit o již zmíněné jednoduchosti ve verších jako: *vítr přináší sníh a smích*.²⁰

V průběhu celého příběhu je kladem důraz na prožití bolesti a smutku, autor ji přibližuje použitím personifikace: *bolest hlídá*.²¹ Toto konkrétní spojení nám naznačuje všudypřítomnost utrpení, kdy se bolest staví do role pozorovatele, který kdykoliv udeří.

Ve sbírce můžeme najít motiv poutníka: *poutník s holí kamennou*.²² Motiv poutníka nezobrazuje pouze cestu s fyzickým úsilím, ale i cestu duševní. Čím blíže rytíři k Araně byli a čím více ji poznali, doputovali jako již zmíněný poutník k duševnímu závěru, že tato láska přináší pouze zklamání. Tuto myšlenku podporuje fakt, že i při dlouhé cestě, na které musíme být fyzicky aktivní, je prostor pro duševní sebereflexi, z toho důvodu můžeme celou situaci uchopit jako vysvětlení, proč se vnímání rytířů tolik mění. Poutníci většinou vyráží putovat, aby našli cíl, kde touží něco objevit, v případě milenců by se to dalo přemýšlet o cíli, jako nález ztracené sebeúcty.

¹⁷ KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětínské rokli*. Pardubice, 1997. s. 5.

¹⁸ Tamtéž. s. 5.

¹⁹ Tamtéž. s. 7.

²⁰ Tamtéž. s. 6.

²¹ Tamtéž. s. 6.

²² Tamtéž. s. 6.

Pokud se vrátím o pár řádků výš, kde zmiňuji lidovou stránku sbírky, motiv poutníka tomu dopomáhá. Ať už jde o rytíře nebo poutníka, jsou archetypem hrdiny na cestě. Tento archetyp se vyskytuje jak v pohádkách, tak kupříkladu i v mytologii. Na cestách z těchto příběhů je hrdina vystaven překážkám a jde o jeho odhodlání k tvrdé práci a poznání. Tento model postavy lze aplikovat i na postavy rytíře v *Baladě o Lovětínské rokli*.

Pokud bych měla uvést konkrétní dílo, ve kterém vidím se sbírkou podobnosti, zmínila bych poutníka z *Božské komedie*. Jak rytíři, tak Danteho poutník zažívají cestu peklem, jenom dané pojetí pekla se liší. V případě sbírky nejde o doslovné pojetí, ale o vykreslení komplikovanosti mezilidských vztahů a lidské psychiky.

Kromě motivu poutníka: *poutník s holí kamennou*²³, jde výraz brát jako použití metonymie. Kamenná hůl jako metonymický prvek odkrývá nezlomnost a vytrvalost, které poutníky při lásce k Arane doprovází.

Spojení přírodního materiálu jako je kámen a lidského výtvoru jako hůl, mezi nimi zdůrazňuje rozdílnost. Je možné to uchopit jako člověka umocňující si vztah s přírodou, kdy poutník při cestě čerpá potřebnou sílu z přírody.

Jak na začátku, tak na konci díla je Arana označována jako krutá. Nejde o žádnou proměnu charakteru a její chladnost přetrvává až do konce díla. Díky stálosti v oslovování je zdůrazněno, o jak moc krutou ženu jde a že krutost je její přirozenou součástí. Jelikož se s touto zkušeností seznámí všichni rytíři, kteří se snažili o Araninu ruku, můžeme uvažovat o vzorci chování, který jí ani neumožňuje chovat se jinak. Tyto poznatky z díla dohromady ukazují nevyhnutelnost tragických osudů postav.

Arana je antagonistou příběhu, který pomocí negativních vlastností hýbá dějem a zdůrazňuje čistotu lásky mužů, snažící se o její přízeň.

Pokud se znovu navrátíme k postavě rytířů, ani jeden z nich nemá vlastní jméno, ale jsou představeni tím, že mají *víru rytířskou*.²⁴ Pokud u postavy není zmíněno jméno, ale zdůrazní se rytířská víra, může to odkazovat na oddanost rytířských hodnot jako čest, statečnost či věrnost. Jelikož je rytíř symbolem pro poctivost, znovu to zdůrazňuje kontrast mezi nimi, jakožto kladnými hrdiny a Aranou plnící úlohu záporné postavy. Znovu se dá uvažovat o nepřímé metonymii, jelikož to, jak rytíře spojují stejné hodnoty, lze chápat jako pobláznění tou samou ženou.

²³ KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětínské rokli*. Pardubice, 1997. s. 6.

²⁴ Tamtéž. s. 7.

Autor v příběhu znovu použil metaforického přirovnání v podobě: *noc visela jak zvon*.²⁵ Zvon má pronikavý tón a ani pokud ho spojíme s tichou nocí, tak se neztlumí, to evokuje řev myšlenkových pochodů, když hrdina usíná a v jeho mysli by měl vládnost hlavně klid. Mimo výrazný zvuk je zvon spojen s časem, na základě úmrtí každého z rytířů lze mluvit o tom, že mohlo jít o varování, kdy hrdinům docházel čas na zemi.

Autor ve sbírce použil i hyperbolu: *kde vše zní ozvěnou*.²⁶ Ozvěna se objevuje ve velkých prázdných a často osamocených prostorech. Díky tomu můžeme lépe porozumět pocitu prázdnoty a izolovanosti, kterou rytíři při vztahu, kdy je láska pouze s jedné strany pociťovali. Teoreticky by se dalo uvažovat i o pocitu bez domova, jelikož si ozvěnu můžeme spojit i s neobydleným prostorem.

V průběhu příběhu je další metonymie: *podpalubí sklad tvých tušení*.²⁷ Podpalubí je tou částí lodi, která není na první pohled viditelná, slouží pouze jako sklad věcí. Věci se do podpalubí uchovávají, aby byly chráněné, nebo v tajemství. Jelikož je výrok směřován k Araně, může jít o případ, kdy Kudláček použil parabolou označující její podvědomí, kde skrývá emoce a schovává je před světem. V případě, kdy k Araně rytíř takto mluví, jsou možné dva závěry. Tím prvním se ocitáme v situaci, kdy je ještě rytíř naivní a věří tomu, že je v Araně něco laskavého a láskyplného, pouze to zatím nedává najevo. V druhém případě může jít o situaci, kdy rytíř dochází k poznání Araniny podlosti a na základě tohoto tušení ji přesvědčuje, ať si přizná svůj zlý charakter.

Autor do příběhu zakomponoval i přirovnání: *vyplavil jak list*.²⁸ a hned poté následuje: *co vyplavil? srdce... ticho v něm*.²⁹ Je známé, že je list lehký, a díky tomu s ním voda snadno manipuluje. Kudláček spojením vyplavení listu a srdce, ve kterém je ticho, přiblížil, jak snadno rytířům došlo, že k nim Arana necítí stejné city.

V pokračování příběhu je spojení: *plamen závratí*.³⁰ Oheň je symbolem pro vášně nebo pocit rodinného krbu. V případě sbírky dává najevo vzplanutí z lásky, které ve spojení se závratí může symbolizovat intenzivní pobláznění. Dále by se dal zmínit nepřičetný stav mysli, kdy je člověk opilý láskou a není možné, aby uvažoval racionálně. Na druhou stranu se

²⁵ KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětínském rokli*. Pardubice, 1997. s. 7.

²⁶ Tamtéž. s. 7.

²⁷ Tamtéž. s. 7.

²⁸ Tamtéž. s. 7.

²⁹ Tamtéž. s. 7.

³⁰ Tamtéž. s. 7.

o oheň lze zranit, to může poukazovat na skutečnost, že rytíři tušili, jak sebedestruktivně na ně zamilovanost působí, pouze si to nepřipouštěli.

Na závěr první části se nám opět opakuje: *Nechápeš!?*³¹ Jelikož se nám kombinace zvolání a otázky dohromady objevují jak na začátku, tak i na konci příběhu, může to dokazovat naléhavost, se kterou se rytíř ptá. Toto spojení dává najevo rytířovi nehynoucí city ve spojení se zlomeností z odmítnutí. Jako další je potřeba je zmínit, že má výraz funkci dramtizace daného momentu a konfliktu mezi postavami.

Ve druhé části sbírky je na začátku neznámý lyrický subjekt, není součástí příběhu. Pokud by šlo o prózu, dalo by se hovořit o takzvaném vševědoucím vypravěči. Díky tomu, že je lyrický subjekt neznámí, můžeme polemizovat o tom, že se jedná o samotného autora. Nejasný lyrický subjekt může značit například pocit osamělosti a nezařazení. Petr Bílek ve své knize *Hledání jazyka interpretace* píše: „*Vnitřnětextový subjekt je vždy za použití určitých dílčích prostředků významové výstavby textu budován, zároveň však je ale na pozadí nabídnuté textové struktury recipientem "oživován", přiřazován do sféry vnímatelem zživotněného "světa" textu (tedy výsledného díla) v určité konkretizované podobě.*“³² To vysvětluje, že neznámý lyrický subjekt může mít takové ztvárnění, jaké mu čtenář ve své interpretaci vytvoří.

Následuje personifikace: *zem má její tvář a tělo každý strom.*³³ Pomocí zmíněné personifikace je nám skrze lyrický subjekt mluveno k rytíři. Na základě toho je vysvětlen rytířův pohled na situaci a vnímání toho, že kvůli silné zamilovanosti vidí svou milou v každém okamžiku jeho každodenního života.

Dalším pohledem na emoce postav je subjekt, který poukazuje pomocí slov: *svou lásku a své šílenství.*³⁴ Tato fráze opět opakuje kombinaci lásky spojené se šílenstvím, upevňuje atmosféru bouřlivých vztahů, které jsou nám po celou sbírku prezentovány. V momentě, kdy se přesouváme na další odstavec, se lyrický subjekt mění.

Mám-li se tvojí ženou stát

ty mužem mým

³¹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětínském roklí*. Pardubice, 1997. s. 7.

³² BÍLEK, Petr A. *Hledání jazyka interpretace: k modernímu prozaickému textu*. Teoretická knihovna. Brno: Host, 2003. s. 257.

³³ KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětínském roklí*. Pardubice, 1997. s. 8.

³⁴ Tamtéž. s. 8.

na všechen čas
dokud nás život spojí
na skále nad roklí
se musíš otočit
s koněm svým.
Neptej se nic.
Málo mám slov!
*Málo mé oči vidí...*³⁵

Po tomto odstavci se poprvé stává lyrickým subjektem Arana, plus se poprvé objevuje i přímá řeč. I v moment, kdy postava mluví sama za sebe a není pouze popisována ostatními, je zřejmé, že se nejedná o kladnou postavu. Arana si klade podmínky za svou ruku, rytíři rozkazuje a není ochotná smlouvat.

Po Aranině promluvě se vracíme zpět k neznámému lyrickému subjektu, který zmiňuje: *žádná z cest neměla směr.*³⁶ I v případě druhého milence nám subjekt napovídá o zřejmé nefunkčnosti vztahu. Díky opakování nešťastné lásky, čtenáři lítost vůči rytířům stoupá.

Po nastínění situace promlouvá rytíř se slovy: *Jsem blázen.*³⁷ Rytíř se mění v lyrický subjekt a jako první zmiňuje pocit vlastního bláznovství. Jelikož je z příběhu zřejmé, že se nejedná o Araninu první oběť, opakování situace vrhá na postavu ženy čím dál temnější stín. Problémem bude vždy ona. Bez rozdílu na to, o jakého rytíře jde, po kontaktu s Aranou je spojuje šílenství, ztracenost, bolest a závěrečná zloba. Ve chvíli, kdy má rytíř Aranou držet pronese: *jako bych držel vodu v dlaních.*³⁸ Rytířův výrok naznačuje Araninu nestálost. Mimo ostatní podobnosti čeká rytíře i stejný konec:

„Arano krutá
má bolest vzlétá!

³⁵ KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětinské roklí*. Pardubice, 1997. s. 8.

³⁶ Tamtéž. s. 9.

³⁷ Tamtéž. s. 9.

³⁸ Tamtéž. s. 9.

*Jsem pták!*³⁹

Znovu tu máme označení kruté Arany a proměnu v ptáka, což prohlubuje vyjádření jak vzteku ze strany rytířů, tak myšlenku toho, že Aranů po smrti rytíři v podobě ptáka pronásledují. Podobnost s *Havranem* od Edgara Allana Poea a to, že hlavní postava kvůli havranovi zešílela, jsem už jednou zmiňovala. V tomto případě by se dala chápat jako posmrtná pomsta milenců, kteří chtějí, aby Aranů potkalo stejné bláznovství, jako je kvůli ní samotné.

Mou poslední úvahu doplňuje začátek třetí části: *Arano krutá kráá...h.*⁴⁰ Z ukázky je zřejmé, že se lyrickým subjektem stává jeden ze zesnulých milenců. Promlouvá k Araně a vyčítá jí křivdy, jež mu způsobila. Jeden z výroků zní: *dlouhá bílá noc pod cizím měsícem.*⁴¹ Zmínění bílé noci může být ironickou narážkou na nevinnost, kterou bílá barva symbolizuje, oproti tomu cizí měsíc poukazuje na nevěru. Vykresluje, v jakém stavu rytíři za Aranů putují a jak je dokáže zmanipulovat: *A bloudí bez vůle.*⁴² Poukazuje na důsledek toho, co s nimi udělala láska vůči ní a jde poznat graduující vztek. Do této chvíle je o rytířích mluveno dohromady, po chvíli začne havran zmiňovat konkrétního jednotlivce:

Byl tu.

A za ruce tě bral

*víc mrtvý nežli živý.*⁴³

Důvodem, proč havran najednou mluví o konkrétním rytíři, může být touha říct jeho vlastní příběh předtím, než zemřel. Závěr třetí části zní:

Padal a tvůj křik zněl

*jako když andělé...*⁴⁴

³⁹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětínské rokli*. Pardubice, 1997. s. 10.

⁴⁰ Tamtéž. s. 11.

⁴¹ Tamtéž. s. 11.

⁴² Tamtéž. s. 11.

⁴³ Tamtéž. s. 12.

⁴⁴ Tamtéž. s. 12.

Konec popisuje scénu, kdy rytíř padá a Arana křičí. Podrobný popis situace značí havranovu přítomnost. Pád je důvod, proč rytíř umírá. Otevřený konec vytváří scénu, kdy havran ví, že v tuto chvíli jeho život skončil, z toho důvodu na příběh už nadále nenavazuje.

Čtvrtá část se oproti ostatním liší v tom, že autor použil větší míru personifikace. Arana představuje rokli, kde mizí každý, kdo propadne jejímu kouzlu. Její vizualizaci přibližuje popis: *na hrotech Araniných*.⁴⁵ Spojení Arany a rokle je pochopitelné, jelikož je spojuje pocit strachu a nebezpečí smrti.

Ve čtvrté části je postava třetího rytíře, který se blíží k Araně: *Třetí měl šedou tvář*.⁴⁶ Šedá barva může vypovídat o šedi každodennosti, smutku. V ostatních případech nám bylo líčeno, jak muži propadají smutku kvůli Araně, ale třetí rytíř měl špatný psychický stav už při jejich prvním setkání. Jejich poznání je nám popsáno jako: *Neptal se a šel dál*.⁴⁷ Způsob, jakým autor baladu psal, drží čtenáře v metonymii, kdy je Arana roklí na motivy osudů jejich milence z minulosti.

Než dojde k pokročení ve vztahu mezi třetím rytířem a Aranou, Používá Kudláček v textu hru s kouzelným číslem tři: *třetí měl, tři noci, třetí den ráno*.⁴⁸ Opakování v podobě čísla může podpořit dramatickosti celé situace, kdy je z pohledu čtenáře zřejmé, že se jedná o Araninu další oběť. Číslo tři je také charakteristické pro mýty a pohádky, jako tři přání, tři zkoušky pro hrdinu nebo tři bratři.

Po vkročení do rokle se rytíř *Zastaví před skokem*⁴⁹. Jak už bylo zmíněno, hrdina přišel ve špatném psychickém rozpoložení, je možné, že se další bolesti bojí, z toho důvodu si skok do rokle rozmyslí. Je možné, že tuší, jakou bolest láska k Araně obnáší a rozhodne se hrdince neoddat.

Po celou dobu příběh vypráví neznámý lyrický subjekt, teprve v moment, kdy dochází k odmítnutí, se lyrickým subjektem stává sama Arana a láká rytíře na lásku do konce života: *Kéž nás smrt nerozdělí*.⁵⁰ V Aranině výroku se skrývají dva významy. Jeden, kde slibuje lásku do konce života a druhý, kde si čtenář uvědomuje, že příčinou smrti je vždy ona. Po Aranině vyznání rytíř propadá jejímu kouzlu a dává najevo zamilovanost, stává se lyrickým

⁴⁵ KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětínském rokli*. Pardubice, 1997. s. 12.

⁴⁶ Tamtéž. s. 14.

⁴⁷ Tamtéž. s. 14.

⁴⁸ Tamtéž. s. 14.

⁴⁹ Tamtéž. s. 14.

⁵⁰ Tamtéž. s. 15.

subjektem: *Arano, krásou tvojí se houpe zem a moje dny se chvějí.*⁵¹ Ze způsobu, jakým se hrdina vyjadřuje, je zřejmé, že k Araně cítí náklonost a začíná se jí pomalu odevzdávat.

Po chvíli, kdy se Araně podaří získat rytíře zpět, se opět stává lyrickým subjektem a pronáší výrok: *Snad vplouvá do mě svět svou nekonečnou přídí.*⁵² Výrok lze chápat jako pohlavní styk, který mezi Aranou a rytířem po vyznání lásky proběhl.

Po této chvíli se znovu vrací neznámý lyrický subjekt a popisuje rytířův pád do rokle:

Jednou se otočil.

*Nebe a hora s ním.*⁵³

Rytířův pád je znovu rozdělen kouzelným číslem tři a vytváří dramatické pojetí celé situace. Po pádu se opět setkáváme se známou frází:

Arano krutá

má bolest vzlétá.

Jsem pták.

Je těžko na konci

i na začátku

*světa!*⁵⁴

Rytíř se i tentokrát mění v havrana, posledními slovy dává najevo hněv a zradu. Pomocí výroku nabízí pohled do svého života, kdy se svěruje, že to od dětství neměl snadné a jeho smrt tento životní úděl pouze potvrzuje.

Na rozdíl od smrti ostatních rytířů je zde popsána reakce Arany nad koncem života jejího milence: *Jako by nevěděla, co říct.*⁵⁵ Poprvé za celý příběh se nám Arana ukazuje v

⁵¹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětínských rokli*. Pardubice, 1997. s. 15.

⁵² Tamtéž. s. 16.

⁵³ Tamtéž. s. 18

⁵⁴ Tamtéž. s. 18

⁵⁵ Tamtéž. s. 18

pozici, kdy se jí zatajil dech a svého činu lituje. Zůstává otázkou, zda si uvědomila vše, co způsobila nebo pro ni byla zásadní ztráta posledního partnera. Sbírka končí takto:

Ztracené srdce.

Archa odraná.

Rezavou trávou nemá kdo jít.

Jsme opuštěni

tak vkrádáme se do balad

zlověstnou rokli

Lovětín.⁵⁶

Závěrem sbírky je tragický osud ženy, která kvůli vlastním činům zůstala opuštěná. Smrtí posledního rytíře sama propadá šílenství a havrání, kteří touží po odplatě dostanou to, o co v průběhu celého příběhu usilují. Dalo by se uvažovat i o vykoupení jejich duší, které po vyřešení pozemských záležitostí, mohly dojít ke konečnému klidu. Opět se zde vyskytuje kontrast dobra a zla. Miroslav Červenka ve *Fikčních světech* lyriky píše, že „fikční svět není místem hry na make-believe, je jen jejím nástrojem, sama hra je tomuto světa nadřazena, neboť ho používá, zahrnuje do sebe.“⁵⁷ Ono make-believe znamená předstírání, to znamená, že autor tvoří fikční svět jako iluzi světa skutečného, netvoří iluzi jako součást fikčního světa. Pokud tedy Slavomír Kudláček vycházel z lovětínských legend, které samy o sobě jsou iluzí skutečného světa, je jeho básnická interpretace iluzí světa fikčního.

3. Zapomenutá noc

Ve sbírce *Zapomenutá noc* (2001) autor zachycuje proměnlivost a nepředvídatelnosti okamžiků a vzpomínek. Slavomír Kudláček v díle propojuje realitu běžného dne s tragickými historickými událostmi. Ve sbírce je velké množství lyrických obrazů popisující přírodu, ale mimo to i měst nebo bouřlivých duševních proměn. Autor dílo ozvláštnil přidáním skutečných úryvků z válečných vysílaček.

⁵⁶ KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětínské rokli*. Pardubice, 1997. s. 21.

⁵⁷ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Scholares. Praha: Paseka, 2003. s. 19.

Jedním z hlavních motivů sbírky je vztah mezi člověkem a světem, ve kterém se nachází. Básně líčí jak krajinu, kterou autor v roli cestovatele míjí, tak i zprávy vysílané mezi vojáky za druhé světové války. Tyto části odhalují pocity napětí a strachu v odbojové činnosti.

Slavomír Kudláček ve své poezii klade velký důraz na smyslové vnímání, střídá poetické obrazy s ne vždy přívětivou lyrickou realitou. Jeho dílo neplní pouze estetickou funkci, slouží i jako zpověď lidí, žijící v těžké době. *Zapomenutá noc* je sbírkou, která tiše, ale zároveň hluboce zasáhne čtenářovy smysly. Připomíná křehkost běžného okamžiku v životech každého z nás, ale i uvědomění, že spousta z nich může v budoucnu nést historickou váhu.

Autor ve své tvorbě s oblibou komponovává obraznost a náznaky. Jeho úmyslem není vyprávění konkrétního příběhu, raději směřuje pozornost k atmosféře z konkrétního okamžiku. Význam zůstává mnohoznačný, záleží pouze na vlastní interpretaci čtenáře.

3.1. *BYTOST*

Prudká jarní směs

vody a bolesti

*Hrot slunce v zádech*⁵⁸

Báseň začíná veršem: *Prudká jarní směs vody a bolesti*. Jaro zde není v pozici, kdy by zobrazovalo symbol pro obnovu. Autor se v dané básni rozhodl pro pochmurnější význam, jaro může odkazovat jak na náhlé proměny v přírodě, tak na tání sněhu a záplavy. Nabízí se zde i varianta, kdy lze mluvit o emočních otřesech. Vodu a bolest může personifikačně pociťovat i zima, kterou jaro vystřídalo a postupně ji likviduje. S příchodem následujícího ročního období sníh taje, přeměňuje se na vodu. „*Hrot slunce v zádech*“ evokuje ostré světlo, které spíš násilně tlačí, než aby příjemně hrálo, jako by člověka nutilo k pohybu vpřed, aniž by poskytlo jakoukoliv úlevu.

⁵⁸ KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 14

Zvuky dozrávají tiše

Dole u říčky se rodí

vlídný svědek

*Bytost s lopuchovými křídly*⁵⁹

Ve následujících verších Kudláček zvolil klidnější atmosféru. Verš: *Zvuky dozrávají tiše*, může metaforicky naznačovat, jak některé zvuky, možná přímo pravda, potřebují čas, než plně vyjdou najevo. U říčky se něco rodí, a to něco je: *vlídný svědek*. Může jít jak o skutečnou bytost, tak o symbolistické pojmenování řeky. Řeky, která je sice u spousty věcí přítomná, ale nijak nezasahuje. „*Bytost s lopuchovými křídly*“ oproti tomu působí křehce až žalostně. Je zřejmé, že křídla z lopuchu nebudou oplývat velkou silou, spíš estetičností. Zároveň jde na bytost nahlížet jako na parafrázi jara, kdy roztáhne křídla a krajina zezelená.

Cosi rozmetá hrud'

krabičku zápalek

*jediným nadechnutím*⁶⁰

V poslední části básně je nečekaný zvrat. *Cosi rozmetá hrud'* může znamenat příchod pocitu uvědomění, či hluboký nádech. *Krabička zápalek* je sice obyčejnou známou věcí, ale berme v potaz, že zápalky mají schopnost zapálit oheň nebo něco zničit. A pak závěr: *jediným nadechnutím*. Jako by stačil pouze jediný nádech, aby se vše pohnulo nebo rovnou shořelo.

Autor v básni nechává značný prostor pro vlastní představy. Může jít o proměnu, o silné vnitřní emoce nebo o jev, který se vyskytuje jak v přírodě, tak i uvnitř člověka. Kudláček znovu neříká vše napřímo, ale dává čtenáři podněty k vlastní interpretaci.

3.2. TAM VEDE CESTA

Tam vede cesta do sněžného jmění!

⁵⁹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 14.

⁶⁰ Tamtéž. s. 14.

Zalžeš-li trochu

*sevřu ti srdce*⁶¹

Následující báseň začíná verši: *Tam vede cesta do sněžného jmění*, odkazuje na něco vzácnému, ale zároveň pomíjivého. Sníh může být symbolem pro více věcí, pro čistotu, chlad nebo prázdnotu. Zůstává otázkou, co znamená „*jmění*“ v kombinaci se sněhem? Možná jde o něco cenného, co brzy pomine, jelikož sníh taje. *Zalžeš-li trochu, sevřu ti srdce* zní jako varování od imaginární síly, která za lež tvrdě trestá.

Malý čas

proletí dírou mezi mraky

Odstaven

Odeplát

*A zapomenut*⁶²

V této části básně se lze zaměřit na motiv „*malého času*“, který mohl autor uchopit jako symbol pro krátký okamžik nebo toho, že času je vždy málo. „*Proletí dírou mezi mraky*“ opět poukazuje na už zmíněnou pomíjivost, jako by se čas vytrácel mezi oblaky a nezanechal po sobě žádnou stopu. Následují tři slova: *Odstaven, odeplát a zapomenut*. Pod všemi z těchto výrazů si lze představit vyloučení, odtrhnutí, ať už od někoho nebo od něčeho. Může jít o osobu, myšlenku nebo i čas, který ztrácí hodnotu. Z pohledu lyrického subjektu lze uvažovat o myšlence, kdy čas sice uplynul, ale okolí to ani nezaregistrovalo.

Malý čas

Říznutí v dlani

Na obzoru se hnuly

*konvoje zimních nocí*⁶³

⁶¹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 21.

⁶² Tamtéž. s. 21.

⁶³ Tamtéž. s. 21.

Znovu se opakuje motiv krátkého času. „Říznutí v dlani“ může být předpovědí pro něco bolestivého, ovšem ne smrtelného. Řez v dlani může znamenat drobnou nehodu, ale i zásadní změnu. Závěrečný verš „*Na obzoru se hnuly konvoje zimních nocí*“ skrývá metaforu. Konvoj pluje organizovaným pohybem, mezitím „*zimní noci*“ evokují chlad, možná i samotu. Jako by se běh pochmurných událostí dal do pohybu a nebyla šance na to, ho zastavit. Při daném úhlu pohledu, lze konvoj chápat, jako metaforické označení pro mraky na zimní noční obloze.

Dominantou celé básně je několikrát zmiňovaná pomíjivost času, jeho nestálosti a konstatování, že není možnost ho ovládnout. Autor upozorňuje na to, že určité věci zkrátka přicházejí a odcházejí nepozorovaně. V textu je vykreslen pocit beznaděje, ale zároveň i smíření s tím, že některé věci zkrátka nejsou trvalé.

3.3. STRAŠÁK

Havrani na polích za tratí

*Klovají hledají*⁶⁴

Autor hned v úvodu vytváří obraz pusté krajiny. „*Havrani na polích za tratí*“ působí dojem opuštěnosti, zániku. Havrani bývají často spojováni se smrtí, konkrétně zde aktivně „*klovají*“ a „*hledají*“. Zůstává otázkou, co hledají? Tato otázka zůstává bez odpovědi, což vytváří pocit tajemství.

Už vyklovali setbu

*Ted' klovou popelnicové hroby*⁶⁵

V navazujících verších se už k nějaké odpovědi dostáváme. „*Už vyklovali setbu*“ dává prostor pro myšlenku, že vše, co v půdě mohlo vyrůst, už bylo zničeno. V tomto případě havranům nezbyvá nic jiného, než pouze klovat „*popelnicové hroby*“. Popelnice skrývají odpad, něco, co ztratilo hodnotu, hroby evokují smrt. Spojení popelnicové hroby lze chápat

⁶⁴ KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 22.

⁶⁵ Tamtéž. s. 22.

jako metaforou pro urny. Kombinací zmíněných motivů dohromady, autor vytváří scénu vyčerpaného a mrtvého světa.

A půjdou hloub

Nezastaví

se

*na našich prsou*⁶⁶

Havrani v hledání pokračují. „*A půjdou hloub*“ naznačuje, že budou pokračovat donekonečna, jelikož nejsou žádné hranice jejich nenasytnosti. „*Nezastaví se na našich prsou*“ je varovné vyjádření toho, že není možnost úniku ani bezpečí. Tento motiv lze chápat jako metaforu neúprosného osudu.

Vyklovou dech

*A vznik a rozpad světla*⁶⁷

V závěru básně havrani neberou pouze úrodu, berou i samotný život. „*Vyklovou dech*“ je spojení slov vyjadřující úplné vyhasnutí, ztrátu posledního zbytku existence. „*A vznik a rozpad světla*“ může být symbolické pojetí běhu času, střídání dne a noci, počátek i konec. Celkový souboj s havrany mohl autor zamýšlet, jako metaforu, pro pocit neustálého boje, který v nitru může pociťovat.

Zprovodí ze světa

*vidění*⁶⁸

Tímto veršem se možná autor snažil naznačit, že člověk už nebude schopen vidět pravdu. Otázkou je, co to znamená, znamená to smrt? Nebo jde o verzi světa, kde mizí nejen zrak, ale i celkové vnímání reality?

⁶⁶ KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 22.

⁶⁷ Tamtéž. s. 22.

⁶⁸ Tamtéž. s. 22.

Tebe nechají holého

*v polích*⁶⁹

Kudláček báseň ukončuje vizuálně silným obrazem, neznámý, který v básni zůstává, je úplně sám. „*Tebe nechají holého v polích.*“ Možná jde o strašáka, který ztratil svůj účel, možná o člověka, kterého havrani trýzní svým klováním, tato úvaha by šla brát jako eventuální odkaz na osud Promethea.

Báseň je pochmurná, až temná. Autor pracuje s představou nevyhnutelného zániku v kombinaci s cyklickou povahou přírody, kde nic netrvá věčně. Havrani zde nejsou pouhými nevinými zvířaty, ale metaforou pro smrt a utrpení.

3.4. ZA ŽÁDNOU LÁSKU

Zas někde v hospodě

*V posledním městě v Čechách*⁷⁰

Hned první verše nás přenášejí do prostředí hospody v posledním městě v Čechách. Místo působí odlehle, jako by v jeho okolí nic dalšího neexistovalo. Hospoda může symbolizovat jak útočiště, tak stereotyp, Pokud bychom vzali v potaz další úhel pohledu, může jít i o melancholii nebo pocit, že člověk uvízl na jednom bodě a už nemůže dál. Poslední město může metaforicky odkazovat na to, že lyrický subjekt prošel celé Čechy a nyní mu zbývá poslední zastávka.

Chci s tebou jíst

kalmara na pisku

*v šedivé omáčce s broskví*⁷¹

⁶⁹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 22.

⁷⁰ Tamtéž. s. 33.

⁷¹ Tamtéž. s. 33.

Představa, kterou autor v básni vytváří, působí lehce surrealisticky. Kalmar na písku je spojení, co není příliš obvyklé, stejně jako šedivá omáčka s broskví. Může jít o metaforu pro neobvyklý vztah, či absurdity situace. Možná jde o úmyslné zdůraznění podivné směsi chutí a vjemů, které spolu neladí, stejně jako určité životní momenty.

Kde neuslyšíš moře

ani čas věcí

bych s tebou šel⁷²

Moře je obvykle symbolem pro dálku a svobodu, ale v básni ho není slyšet, scéna je mrtvá a nehybná. „*Čas věcí*“ je spojení, kterým autor může naznačovat, že se zde nic nemění. Přesto je tu nabídka: *bych s tebou šel*, což vyjadřuje oddanost i v takto prázdném prostoru.

Kde krutá slova

dodnes znějící v rukách

nejdou zaslechnout⁷³

Kudláček v básni použil motiv bolesti a vzpomínek. Krutá slova stále zní v rukách, což vyjadřuje, že i přesto, že slova už nejsou slyšet, jejich ozvěna stále přetrvává. Je zde i druhá možnost výkladu, kdy lze tvrdit, že se lyrický subjekt při pohledu na ruce vrací do minulosti. Možná jde o slova, která mu kdysi ublížila, nemůže je znovu slyšet, nebo jde naopak o něco, co v sobě stále uchovává, přesto, že se snažil zapomenout. Verš „*nejdou zaslechnout*“ může naznačovat, že lyrický subjekt touží po tom, být v přesně opačné situaci, než v té, kterou báseň popisuje.

Za žádnou cenu

Ani za žádnou lásku

⁷² KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 33.

⁷³ Tamtéž. s. 33.

složenou k nohám

vysoké země⁷⁴

Závěr básně je definitivní. „*Za žádnou cenu, ani za žádnou lásku*“, lyrický subjekt už je ve stavu, kdy lásku odmítá, za předpokladu, že by znamenala ztrátu důstojnosti nebo to, se podřídí. „*Složenou k nohám vysoké země*“, vysoká země může symbolizovat něco mocného, nepřístupného, možná autoritu, které se už nechce podřídí. Báseň je plná melancholie a kontrastů mezi touhou po blízkosti a nutností ji odmítnout. Autor znovu vytváří atmosféru pocitu osamělosti a špatného psychického rozpoložení.

3.5. 2. NÁLEZ

Tam lebka! Kámen

prorážející cestu

Křehká a slepá

Bolestiplná

Domů se vracející⁷⁵

Hned na začátku se objevuje znepokojivé vyobrazení lebky a kamene. Lebkou mohl chtít autor symbolicky vyjádřit smrt nebo minulost. Kámen prorážející cestu má roli překážky nebo něčeho, co blokuje pohyb vpřed. I přesto je lebka zároveň křehká a slepá, což může značit zranitelnost, či nevědomost. „*Domů se vracející*“ naznačuje, že se něco neznámého neustále opakuje, možná bolest nebo vzpomínky. Lebka může symbolizovat i mysl samotného lyrického subjektu, který se po těžké cestě vrací domů.

Bez hnutí trvám

v zasutém sklepe dechu

krutý na nočních polích

⁷⁴ KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 33.

⁷⁵ Tamtéž. s. 41.

*k sobě i k jiným nálezům*⁷⁶

Daný úsek působí strnule, skoro jako kdyby lyrický subjekt zamrzl v čase: *bez hnutí trvám*. „*Zasutý sklep dechu*“ vyvolává pocit stísněnosti, něčeho skrytého hluboko uvnitř nitra. Krutost na nočních polích může být symbolem pro temné myšlenky či osamělost. „*K sobě i k jiným nálezům*“ vysvětluje, že nemusí jít pouze o jedno odhalení, ale o více odhalení z minulosti, možná i budoucnosti. Zároveň může jít o metaforické vyjádření toho, že se lyrickému subjektu špatně dýchá.

Strachu jsem se už zbavil

složitou chemií hnutí

S tebou jsem

*když mě mjíš*⁷⁷

Závěr básně působí jako smíření, ale zároveň paradoxní. „*Strachu jsem se už zbavil*“ sice naznačuje klid nebo přijetí, ale na druhou stranu: *složitou chemií hnutí*, může odkazovat na rozklad, fyzický i duševní. Přijetí smrti, změny, rozpadu? „*S tebou jsem, když mě mjíš*“, oxymóron, kdy blízkost a vzdálenost existují dohromady. Možná jde o parafrázi na vztah, který už dávno ztratil svůj smysl.

Báseň je temná, plná symboliky, která odkazuje na spojení se smrtí, vzpomínkami a odcizením. Autor pomocí zmínění lebky, kamenu a hnutí, vytvářil nepříjemnou atmosféru, která ovšem umělecky funguje. Zároveň se zde objevuje i motiv zbavení se strachu, což může znamenat smíření.

3.6. LIBUŠE DO LONDÝNA

16. května 1942

⁷⁶ KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 41.

⁷⁷ Tamtéž. s. 41.

12–305–27

NOVÝ: ...Poměry v koncentracích se v poslední

době zhoršily. Mnoho mrtvých. .../A⁷⁸

Úryvek je autentický záznam rádiového vysílání z období druhé světové války, konkrétně z 16. května 1942. Název „*Libuše do Londýna*“ odkazuje na ilegální rádiovou komunikaci mezi československým odbojem a exilovou vládou v Londýně.

Jde o text, který je sice krátký, ale i přes svou délku vypovídá o realitě nacistických koncentračních táborů, kde docházelo k nehumánnímu zacházení, nelidským podmínkám, chladné agresi a masovému úmrtí vězňů. Na konci jara roku 1942 byla situace kritická, nacisté zesilovali tlak na odboj, probíhalo velké množství poprav a deportací, zejména po tom, co proběhl atentát na Reinharda Heydricha.

Slavomír Kudláček pomocí těchto nahrávek vkládá do svého díla nejen dokumentární prvek, ale i možnost pro to pochopit, jak byla tato doba těžká. Pomáhá přibližovat realitu, ale zároveň strohost válečných sdělení, emoce jsou potlačeny, fakta jsou sdělena.

12. května 1942

828–250–11

B / ... a při přestřelce byl zabit jeden četník a

jeden těžce raněn, jeden skokan zastřelen. Prostor

je stále střežen. / C⁷⁹

Tento záznam odkazuje na přestřelku, během níž byl jeden četník zabit, další těžce raněn, „*skokan*“ zastřelen.

Pojem „*skokan*“ se v tehdejší terminologii používal jako označení pro parašutistu vyslaného do protektorátu. Účelem těchto osob byla sabotáž a odbojové operace. Tato zpráva tím pádem může souviset s některou z akcí československých parašutistů, jako například s činností výsadkové skupiny, která měla za úkol podporovat domácí odboj.

⁷⁸ KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 44.

⁷⁹ Tamtéž. s. 50.

Poslední věta, „*Prostor je stále střežen*“, vypovídá o tom, že oblast, kde k přestřelce došlo, je stále pod dohledem nepřátel. To znamenalo vážné nebezpečí pro ostatní členy odboje, pokud by se pokusili uniknout z místa nebo získat informace o padlých bojovnících.

Tyto zprávy měly zásadní význam, informovaly exilovou vládu o dění v okupovaném Československu. Každý přenos mohl znamenat život ohrožující riziko jak pro operátory vysílaček, tak i pro všechny, kdo se podíleli na udržení spojení. Zpráva odráží dramatickou situaci z jara roku 1942, období tvrdé nacistické represe, heydrichiády a boje mezi okupanty a odbojem. Každé slovo v šifrované komunikaci mohlo znamenat život nebo smrt.

11. února 1942

674–300–11

Ř /... Heslo pro navázání našeho osobního styku

se skupinou je: Vy: Chtěl bych koupit Havajskou

kytaru. / S

675–265–11

S / Skupina: Kytaru bychom měli, ale ne Havaj-

skou, je z Tahiti...⁸⁰

Záznam zachycuje na první pohled nenápadnou komunikaci o „*havajské kytáře*“. Mohla být šifrovaným sdělením, kdy odpověď musela přesně odpovídat dohodnutému kódu.

Je ovšem možné, že mohlo jít o skutečný rozhovor o hudebním nástroji, což dokazuje skutečnost, že i v těch nejtěžších dobách se lidé snažili uchovat běžné každodenní konverzace. Válka sice ovládala životy, ale byla tu i snaha o neúplné vytržení z reality a běžných témat. Tyto momenty připomínají, že i uprostřed bojů se lidé snažili žít v rámci mezí normálního života.

3.7. Staré léto

Báseň „Staré léto“ zachycuje pohyb a kladný vztah člověka s krajinou. Hned v první větě cítíme neúprosné plynutí času.

⁸⁰ KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 52.

Mraky jdou rychle vpřed

Překračují mne

*i městečko a údolí*⁸¹

Mraky se nezastavují, ale míří směrem dál, stejně jako tok času. Překračují nejen lyrický subjekt, ale i celou krajinu, městečko a údolí. Pomocí této vizualizace autor vytváří dojem, že je člověk pouze malou součástí tohoto světa, který se neustále mění. Báseň svou jednoduchostí a přímočarostí připomíná prchavost okamžiku. Obyčejný pohled na oblohu v sobě nese myšlenku toho, jak příroda a čas plynou bez ohledu na lidstvo. Daný motiv odráží pocit melancholie spojenou s nostalgií.

Staré léto působí jako polemika nad pomíjivostí. Pohyb mraků symbolizuje nejen proměnlivost přírody, ale i neustálý životní tok, který nelze zastavit.

Utíkám

*se zakloněnou hlavou*⁸²

Následující verš opět zdůrazňuje pohyb, ale i osobní pohled. Lyrický subjekt utíká se zakloněnou hlavou, dívá se nahoru, sleduje oblohu, možná právě ty zmíněné plynoucí mraky. Verš evokuje pocit dětské radosti a bezstarostnosti, chvíli, kdy člověk běží krajinou, ponořený do přítomného okamžiku.

*Stromy a vesnice uskakují z cesty*⁸³

Tento verš obrací perspektivu, místo toho, aby se lyrický subjekt vyhýbal překážkám, se okolí pohybuje kolem něj. Stromy a vesnice jakoby uhýbaly, což může připomínat jak pocit rychlého pohybu při běhu, tak jízdu na kole nebo ve vlaku, kdy se zdá, že krajina ubíhá zpět.

⁸¹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 82.

⁸² Tamtéž. s. 82.

⁸³ Tamtéž. s. 82.

Rybniční voda

*stříká a voní*⁸⁴

Na závěr autor zakomponoval smyslový vjem. Voda nejen že stříká, ale i voní, což přidává básni živost. Detail umocňuje atmosféru parného letního dne, kdy osvěžení v rybníce přináší radost i úlevu dohromady. Báseň je sice krátká, ale autor v ní dokázal s pomocí minima slov vyvolat scény i emoce.

Sbírka *Zapomenutá noc* je hluboce citlivým dílem o naší historii, vzpomínkách a vztahu mezi minulostí a přítomností. Nejde pouze o estetickou tvorbu, ale o vyjádření, která zachycuje citlivé vnímání světa. Sbírka nutí čtenáře k zamyšlení nad vlastními vzpomínkami a jejich místem v historickém kontextu.

4. Hora bez vrcholu

V básnické sbírce *Hora bez vrcholu* (2012) autor zachycuje jak svou oblibu v cestování, tak okouzlení Skotskem. Básník se při cestách seznámil s krajinou, utvořil si vzpomínky, nové vztahy i vnitřní prožitky. Kudláček ve verších popisuje cestu na pobřeží, ale i do hor.

Název díla naznačuje, že ne všechny cesty mají jasný cíl. V básních nejde o dosažení vrcholu, ale o samotné putování. Autor nám ve svých verších dává najevo, jak pevně je spjatý s místy, ke kterým má citovou vazbu. Sbírka se však nesoustředí pouze na přírodu jako takovou, ale i na to, co v ní zůstává, když odejde člověk.

Vzorec návratu

Jako kluci jsme někdy

uprostřed Evropy řešili

tento model štěstí:

⁸⁴ KUDLÁČEK, Slavomír. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. s. 82.

Být farmářem pastvin,

námořníkem moří,

*nebo tulákem bez hranic?*⁸⁵

Báseň začíná vzpomínáním na mládí, kdy si lyrický subjekt představoval různé možnosti životních cest po boku svých přátel. Každá z možností je symbolem pro různý způsob, jak žít a cítit svobodu. Například farmář může představovat stabilitu a poklidný způsob života v souladu s přírodou, námořník může ztělesňovat touhu po dobrodružství a neomezených možnostech, tulák zosobňuje absolutní volnost, život bez omezení. V této části básně se nachází určitá dětská naivita společně s přesvědčením, že člověk může být kýmkoliv.

Prošel jsem od té doby

veškerým názorem

a nebyl ani jeden z nich.

Hospodský povaleč

*s rukama na stole jsem byl*⁸⁶

S postupem času však lyrický subjekt zjišťuje, že realita je jiná. Přestože se zabýval různými myšlenkami a možnostmi ohledně budoucnosti, nikdy nenaplnil ani jednu z vizí. Použitím verše: *a nebyl ani jeden z nich*, může autor naznačovat, že názorů, jak by měla jeho budoucnost vypadat, dostal sice mnoho, ale žádný nebyl z jeho nitra. Místo toho se ocitl v situaci: *hospodský povaleč s rukama na stole*, což líčí člověka, který už nic nečeká, jen sedí a sleduje život kolem sebe. Tento motiv poukazuje na uvědomění promarněného času, které mnozí lidé zažívají v moment, kdy prozírají, že se jejich sny nikdy nestaly skutečností. Když se na spojení: *s rukama na stole*, zaměříme z jiného úhlu pohledu, může jít i o slovní hříčku mimo klasického „s nohama na stole“.

a podle přísného vzorce návratu

*s tím neudělám nic.*⁸⁷

⁸⁵ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 14.

⁸⁶ Tamtéž. s. 14.

Ve verši je patrná myšlenka o nevyhnutelnosti návratu. Použití slova „přísného“ značí, že návrat není otázkou volby, ale spíše něčím, co se děje pod nátlakem okolí. Lyrický subjekt si uvědomuje, že ať by se snažil jakkoliv, nemůže se z tohoto cyklu vymanit.

Ale tulák se vrací.

Jako by obešel svět,

k smrti prašný a unavený

čeká u dveří.⁸⁸

V závěru básně je kladen důraz na neodvratnost návratu a vyčerpání. Tulák, který kdysi toužil po volnosti a objevování, se vrací domů téměř na pokraji sil. Může jít i o situaci, kdy lyrický subjekt změnil názor a odcizil se svému okolí, z toho důvodu musí nazpět, aby ho znovu poznal. Tyto verše působí melancholicky a můžou metaforicky popisovat životní dráhu člověka, který nakonec vždy skončí tam, odkud vyšel, a to nejen fyzicky, ale i mentálně. Lze mluvit i o symbolu pro smíření s osudem, přijetí reality takové, jaká je. Báseň znovu zdůrazňuje cykličnost života. Člověk v mládí věří, že jeho cesta bude jiná, že unikne před vlastním osudem, ale nakonec zjistí, že život má svůj pevně daný řád. Přestože mladické ideály a sny dávají životu směr, realita nás často zavede zpět tam, kde jsme začínali, jen o něco starší a smířenější.

Daleko od hranic

Musím jít

k prvoobyčejným obzorům světla,

plout a lézt⁸⁹

Kudláček v básni popisuje nutkání opustit současný stav a vydat se za světlem, které je symbolem pro naději na nový začátek. „*Prvoobyčejné obzory světla*“ jsou metaforou pro něco přirozeného, co není zkažené nebo složité. Lyrický subjekt cítí potřebu vydat se na cestu,

⁸⁷ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 15.

⁸⁸ Tamtéž. s. 15.

⁸⁹ Tamtéž. s. 16.

at' už půjde fyzicky nebo duševně. Věta „*plout a lézt*“ metaforicky naznačuje obtížnost této cesty, plavba může být klidná, zatímco lezení je náročné a vyžaduje velké úsilí téměř vždy.

trochu už zničený blázen

s tou, která chodí se mnou,

s tou, s kterou chodím já,

s tou, co mě vidá a odpovídá

*na mé vidění . Jako*⁹⁰

Zde se dostáváme k lyrickému subjektu, který se popisuje jako: *trochu už zničený blázen*. Spojení vyvolává dojem únavy ze života či existenciálního váhání. Zároveň se ovšem nevzdává, neustále pokračuje v pohybu. Výraznou roli zde hraje neznámá postava, která ho doprovází. Lyrický subjekt ji popisuje opakovaně, ale různými způsoby. Může jít o skutečnou osobu nebo o lásku, ale také o nadpřirozenou bytost či nitro jeho samého. Tato postava na lyrický subjekt aktivně reaguje, není pasivní, což mezi nimi vytváří silné pouto.

milostná země na severu

daleko od hranic

*tohoto stádia bezmoci.*⁹¹

V závěru básně je verš: *milostné země na severu*, která může představovat jak Skotsko, tak autorovo vysněné místo. Sever je spojován s chladem a odlehlostí, ale zde se objevuje jako něco milostného, hřejivého, bezpečného. „*Daleko od hranic tohoto stádia bezmoci*“ naznačuje snahu uniknout ze současné situace, ve které se lyrický subjekt cítí bezmocný. Celá báseň tak vyjadřuje jakousi touhu dostat se pryč, překročit hranice své současné situace a najít klid nebo nový začátek. Báseň působí introspektivně a žalostně, ale zároveň obsahuje naději. I když je lyrický subjekt na pokraji sil, stále má cíl, kterého chce dosáhnout, a někdo ho

⁹⁰ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 16.

⁹¹ Tamtéž. s. 16.

doprovází, někdo kdo ho vnímá a rozumí mu. Celkově jde o poetické vyjádření duševního putování a vymanění se z pocitu bezmoci směrem k něčemu nadějnějšímu.

Kde domov můj...

*ční šedá skála z šedých vln.*⁹²

Báseň je minimalistická, ale zároveň obsahuje duchaplnou symboliku. Už samotný název: *Kde domov můj...* odkazuje na naši českou hymnu, která evokuje vlastenecké otázky. Trojtečkou je naznačeno, že jde o nedokončenou myšlenku.

*ční šedá skála z šedých vln.*⁹³

Spojení šedé skály, která vystupuje z šedých vln, působí potemněle. Skála může být symbolem jak pro stabilitu, tak pro pevnost nebo osamělost. Vlny představují neklid a sílu přírody. Opakování slova „šedá“ zdůrazňuje ponurou atmosféru, místo domova není líčeno jako idylické, ale jako smutné a chladné. Báseň vyvolává pocit nejistoty ohledně toho, kde je jeho skutečný domov. Přesto, že může být z pohledu fyzické stránky pevný jako skála, je zároveň ponořený do divokých vln ohrožující domov. Autor se tak v básni dotýká tématu hledání identity i pocitu osamělosti. Je možné, že „domov“ zde není vnímán jako bezpečné a teplé místo, ale jako chladná nehybná realita.

Ostrov Eigg

(co se lze dozvědět při hledání ve slovníku)

Chaluhy,

vzdouvání moře,

*obydlí.*⁹⁴

⁹² KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 19.

⁹³ Tamtéž. s. 19.

⁹⁴ Tamtéž. s. 23.

Báseň *Ostrov Eigg* začíná téměř encyklopedickým výčtem základních prvků ostrova. Chaluhu a moře mohou být symbolem pro neustálý pohyb a proměnlivost přírody. „*obydlí*“ do této scény přináší lidský prvek. Už od začátku básně je autorem naznačeno, že je ostrov místem, kde se příroda a člověk střetávají, ale také že lidská přítomnost zde působí skoro až cize. Slovo „*vzdouvání*“ do obrazu přidává pohyb vln, které mohou být jak uklidňující, tak divoké.

Čedič, břidlice.

Strmý, příkrý

(svět).⁹⁵

V této části básně se autor zaměřuje na geologii ostrova i jeho topografii. Čedič a břidlice jsou horninami, které vznikají pod extrémními podmínkami, což může symbolicky značit nejen fyzickou tvrdost krajiny, ale i určitou nehostinnost života v ní. Slova „*strmý*“ a „*příkrý*“ vypovídají o tom, že ostrov není snadno přístupný. Na základě toho, že dal Kudláček slovo „*svět*“ do závorčky, lze přemýšlet o novém významu pro tento prostor. Je tento svět skutečný, nebo je to pouze způsob vnímání reality?

Krutý, ostrý (výstup).

Pustý, smutný, mrazivý.⁹⁶

Slova v této části básně jsou emocionálně zbarvena. Výstup na ostrov či jeho vrchol není náročný pouze fyzicky, ale lze ho vnímat i jako metaforu pro boj sám se sebou. Přídavná jména „*krutý*“ a „*ostrý*“ mohou zdůrazňovat představu nepřízně, možná i nebezpečí. Následující trojice slov „*pustý, smutný, mrazivý*“ ještě více podtrhuje osamělost. Ostrov je vykreslen jako místo, které je jak na fyzické, tak na emocionální úrovni odlehlé a nevlídné.

Vzdouvání moře.⁹⁷

⁹⁵ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 23.

⁹⁶ Tamtéž. s. 23.

Zvolené spojení se v básni opakuje, čímž sílí na důrazu. Může to znamenat cyklickou povahu moře, či jeho nekončící pohyb. Moře je zde živlem, který si ostrov neustále bere zpět do vlastního rytmu, poráží lidskou přítomnost a ukazuje svoji nadvládu. Z tohoto důvodu se možná ostrov jeví jako pustý a odtržený, jelikož je pod neustálým vlivem síly, která je nekompromisní.

*Řasy.*⁹⁸

Poslední slovo básně působí od zbytku textu poněkud odtrženě, jako by stálo samostatně nejen po vizuální, ale i významové stránce. Řasy jsou symbolem pro život v moři přizpůsobený drsným podmínkám, ale zároveň něčeho, co je vodou unášeno a nemá pevné kořeny. Možná jde o metaforu pro lyrický subjekt na tomto ostrově, jehož existence je zde tak křehká a snadno zranitelná. Báseň je opět minimalistická, ovšem v dané strohosti je právě její síla. Přesto, že připomíná encyklopedický záznam, nese v sobě pocity izolace, a neustálou sílu moře, která definuje moc vodního živlu. Krátké úseky čtenáři umožňují soustředění na jednotlivá slova a hledání skrytých významů v nich. Přestože jde o objektivní popis ostrova, mezi řádky lze vycítit osobní vnímání tohoto místa, a to jako něčeho tvrdého, chladného a nedostupného.

Muži z Iony

*Možná už nemá smysl mluvit o Ioně.*⁹⁹

Už samotný začátek vyvolává spoustu otázek, proč nemá cenu o Ioně mluvit? Iona je ostrov, který je spojený s křesťanskými mnichy, mniši v 6. až 7. století šířili víru po drsném severu Skotska, jak nám vysvětlivky pod básní prozrazují: *Iona: „Mniši z kláštera na ostrůvku Iona šířili v 6.-7. století křesťanství po nehostinných ostrovních končinách severozápadního*

⁹⁷ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 23.

⁹⁸ Tamtéž. s. 23.

⁹⁹ Tamtéž. s. 24.

*Skotska.*¹⁰⁰ Možná zde jejich úkol skončil, jejich příběh upadl v zapomnění. A možná o něm není třeba mluvit, protože ho vypráví krajina sama. Druhá část básně přináší pohled mužů, kteří se na sever vydali:

Ale co mysleli, když cestou na sever

poprvé uviděli Cuillin Hills?!¹⁰¹

Otázka umocňuje moment překvapení. Cuillin Hills, strmé hory na ostrově Skye, se tyčí přímo z moře, působí nepřístupně. Co mniši viděli, když poprvé spatřili tyto štíty? Báseň naznačuje odpověď v dalším verši:

Nejspíš že k nebi trčí černý kříž.¹⁰²

Tento výrok je od autora klíčový. Hory, nořící se do mraků, mohou připomínat kříž neboli symbol víry, ale i smrti. Černá barva dodává náznak temnějšího významu. Možná mniši v Cuillin Hills spatřili znamení, či snad varování. Báseň uzavírá věta:

Jen pro pozvané...¹⁰³

Otázkou zůstává: Kdo jsou ti pozvaní? Znamená to, že ne každý smí vstoupit do této krajiny, nebo že pouze někteří dokážou porozumět jejímu poselství? Možná jde o duchovní cestu, kdy jsou Iona a Cuillin Hills dvě různé podoby víry, laskavá na Ioně a neúprosná v temných horách. Kudláček v básni propojuje skrze jednoduché, ale výrazné vizualizace krajinu se spiritualitou. Význam slova „kříž“ může být doslovný i symbolický, stejně jako cesta mnichů na sever, fyzická i duchovní.

Báseň *Loch Brittle* zachycuje krajinu, ale zároveň ji mění v prostor snových a ponurých vizualizací. První verše představují moře:

Vlny jako by vysílala

¹⁰⁰ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 24.

¹⁰¹ Tamtéž. s. 24.

¹⁰² Tamtéž. s. 24.

¹⁰³ Tamtéž. s. 24.

*podmořská hvězda.*¹⁰⁴

Tímto spojením slov autor vytváří metaforu. Vlny nejsou pouhým pohybem vody, ale i určitým signálem, jako by něco hluboko pod hladinou vysílalo zprávy. Hvězda zde není nebeská, je skrytá v hlubinách, což vytváří propojení dvou světů, moře a vesmíru. Poté se pozornost přesouvá k pobřeží:

Oplachovaly šedočernou pláž,

*na kterou lze jít bez důvodu.*¹⁰⁵

Šedočerná paleta pláže působí smutně, opět až pustě. Zdůraznění, že: *na ni lze jít bez důvodu*, naznačuje jakousi bezcílnost a nenápadnou přítomnost v krajině, která je sama o sobě dostatečnou. Jde o místo, kde se nečeká na účel, ale jen bytí. V další části se objevuje horizont:

V dáli pruh země: Canna,

*ostrov pozůstalých stínů.*¹⁰⁶

Ostrov Canna skutečně existuje a patří ke Skotským Hebridám. Označení „*ostrov pozůstalých stínů*“ však dává místu jiný rozměr. Může jít o stíny z minulosti, vzpomínky, nebo nadpřirozené bytostí. Závěr básně končí veršem:

Stany, nehybná vejce,

v kterých se připravují na výstup

*ptáci bez křídel.*¹⁰⁷

¹⁰⁴ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 32.

¹⁰⁵ Tamtéž. s. 32.

¹⁰⁶ Tamtéž. s. 32.

¹⁰⁷ Tamtéž. s. 32.

V této části se skutečnost v metaforách zcela vytrácí. Stany jako vejce naznačují cosi uzavřeného nebo očekávání přerodu. Ale „*ptáci bez křídel*“? Možná jde o lidi ve stanech, možná i něco jiného. Báseň tak střídá konkrétní popisy moře, pláže a ostrova, s těmi, které působí snově a abstraktně. Klíčovou roli hrají metafory a opakovaná nejednoznačnost, která je pro Kudláčkovu tvorbu typická. Čtenář si může význam znovu interpretovat sám. Atmosféra básně je klidná, ale znepokojivá zároveň, jako by se v krajině skrývalo něco, co zůstalo nevyzrazeno.

Báseň *Riof (Reef)* také vytváří vizualizaci odlehlého místa, kde se prolíná realita s nadpřirozenem. První část popisuje běžnou každodennost:

Městečko karavanů v dunách.

*Důchodci z pevniny přijedou.*¹⁰⁸

Jde o turistické místo, karavany v dunách naznačují osídlení na určitou dobu, rekreační ráz krajiny. Důchodci přijíždějí, jako by šlo o běžný rytmus sezóny. Vedle sezónního rytmu se znovu objevuje motiv každodennosti, o které v *Kapitolách z teorie literárního díla...* píše Marie Kubínová: „*Všednodenní zázemí, zážitkovosti, ničím nepotlačovaná plnost, pragmatických konotací, atmosféra životních situací, to vše svým způsobem koresponduje s charakteristikami, které filozofové přisuzují tzv. „přirozenému světu.*“¹⁰⁹ Díky tomu, že lyrický subjekt příjezd důchodců očekává, jde zde mluvit o určité pravidelnosti a očekávání, které lze svými vlastnostmi propojit se zmíněnou každodenností.

později. Stan pouhé 4 libry

do kapsy v zástěře

*farmáře ve stáji. Tím*¹¹⁰

¹⁰⁸ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 61.

¹⁰⁹ KUBÍNOVÁ, Marie. *Kapitoly z teorie literárního díla: skripta pro posluchače filozofické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha: Karolinum, 1993. s. 50.

¹¹⁰ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 61.

Platba může být symbolem pro jednoduchost a přímočarost života na daném místě. Čtyři libry jsou konkrétní částka, každodenní detail vytvářející dojem obyčejnosti. Jenže poté přichází zlom:

*ale obvyklost končí.*¹¹¹

Báseň se odklání od klasického popisu místa a noří se do jiného, méně realistického světa. Následující část přináší vzrušení a napětí:

Ptáci nad temným zálivem

*v poryvech vichru jak smetí.*¹¹²

Pohyblivost ptáků je zde přirovnána ke smetí hnanému větrem, čímž zvířata ztrácí na jejich majestátnosti, stávají se součástí této neklidné krajiny. Spojení působí až skoro chaoticky. Použití slova smetí může odkazovat na problém velkého množství znečištěné přírody.

Spánek udusaný únavou,

plný snů. Čarodějnice

vzešlé z rašelin jančí

*na kopcích tancem věčným.*¹¹³

Únava je natolik silná, že spánek připomíná těžkou vrstvu zeminy. I přesto je plný snů, což naznačuje přechod mezi realitou a jiným světem. V dalším verši se realita zcela rozpadá, přichází mytologický prvek. Čarodějnice tančící na rašelinistích mohou být symbolem jak pro pohanský rituál, tak pro pradávne síly spojené s krajinou. Závěrečná část básně se vrací k ranní krajině:

¹¹¹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 61.

¹¹² Tamtéž. s. 61.

¹¹³ Tamtéž. s. 61.

Ráno vyrýsované skály.

Vzrušené moře a ptáci,

titíž či jiní. Kdo ví,

*kdo se té noci ztratil.*¹¹⁴

Skály jsou „vyrýsované“, což zdůrazňuje jejich ostrost, jakoby je moře či čas vyřezaly do krajiny. Moře a ptáci jsou stále přítomní, ale jejich identita je nejasná. Jsou to stále stejní ptáci, nebo se tentokrát něco změnilo?

Na kopci ohromí pár dnů

*totálním způsobem dálky.*¹¹⁵

Poslední verše popisují dojem z krajiny. „*Totálním způsobem dálky*“ může znamenat pocit odcizení nebo pohlcení nekonečným prostorem kruté přírody. Báseň obratně pracuje se zmíněným propojením konkrétního a mytického. Z obyčejného místa se pomalu stává krajina neklidu a magie. Přesto že báseň začíná všedně, postupně přechází k surrealistickým a znepokojivým obrazům. Kudláček svou tvorbou čtenáře obohacuje o výrazný vizuální a atmosférický obraz krajiny, kde se příroda prolíná dohromady se smrtí.

Hřbitov Cnip (Kneep)

Rozsvítilo se světlo

nad mořem, z nebe skrytého

souvislou vrstvou mraků.

Bude to trvat chvíli,

ale způsobí závrať.

A vynese na povrch

¹¹⁴ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 61.

¹¹⁵ Tamtéž. s. 61.

*stíny náhrobků a zdí.*¹¹⁶

Počáteční verše navozují napětí: *Rozsvítilo se světlo nad mořem, z nebe skrytého souvislou vrstvou mraků.* Rozsvícené světlo složí jako metafora pro Slunce. To působí až skoro mysticky, jako něco, co nepochází z naší reality. Toto světlo není stabilní: *bude to trvat chvíli*, ale jeho efekt je i přesto silný, dokonce natolik, že způsobí závrať a odhalí hřbitov. Přichází motiv odkrytí minulosti, připomenutí těch, kteří zde leží.

*Hřbitov, vytyčený vysoko
nad ohbím zálivu. Všechno
je uvolněné z kloubů
a ptáci na to hřeší.*¹¹⁷

Hřbitov je umístěn vysoko nad mořem, což mu dodává jistou vznešenost, ale i odloučenost. Zajímavým veršem je: *Všechno je uvolněné z kloubů*, jako by zde neplatily jak fyzikální, tak časové zákony. Ptáci, kteří: *na to hřeší*, přidávají do básně pohyb, ale také něco neklidného, možná až neuctivého.

*Jakési světlo nad mořem
z nebe, skrytého v mlhách
a prorostlého vodami. Život
na příděl. Na splátky.*¹¹⁸

Opět se vrací motiv tajemného světla, který je tentokrát mlhavější, a ještě vzdálenější než předtím. „*Život na příděl. Na splátky.*“ Verš naznačuje křehkost lidské existence a možná i to, že smrt přichází postupně, kousek po kousku.

¹¹⁶ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů.* Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 62.

¹¹⁷ Tamtéž. s. 62.

¹¹⁸ Tamtéž. s. 62.

Tělo opouští duši a mluví

*rukama s modrými lišejníky.*¹¹⁹

V těchto verších se znovu propojuje smrt s přírodou, tělo se rozkládá, ale jako by i přesto přetrvávalo i v jiných formách. „*Mluví rukama s modrými lišejníky.*“ tato věta by mohla naznačovat propojení mrtvých s krajinou, jejich návrat do přírody.

Malcolm McDonald and his wife.

*Bezpočet dětí, všichni tady.*¹²⁰

Tím, že autor v básni použil konkrétní jména, podporuje čtenářovu představivost. Jako kdyby čtenář nahlížel na staré hřbitovní kameny a četl jména těch, kteří tam odpočívají. „*Bezpočet dětí, všichni tady*“, daný verš může znamenat dlouhou rodovou linii nebo obecnou skutečnost, že smrt si bere všechny, bez rozdílu.

Soudy a osudy, vynesené tu

na kopec. Na světlo. Na všechny'

*jeho strany.*¹²¹

Poslední verše završuje hlavní myšlenka celé básně, hřbitov je místem, kde se ukazují skutečné osudy lidí, kde nic nezůstává skryté. „*Na světlo. Na všechny jeho strany.*“ Světlo, které se na začátku rozsvítilo, tak nakonec odhaluje víc než pouze hroby, odkrývá lidské osudy, minulost. Autor pracoval s kontrastem světla a stínu, či života a smrti.

Následující text propojuje jak umění, tak krajinu i nostalgii. Díky formě, jakou je text stylizován lze uvažovat, že se může jednat o zápisy do deníku, kam si autor zaznamenával vlastní postřehy z cest. Zároveň Miroslav Červenka píše ve *Fikčních světech lyriky*, že: „se

¹¹⁹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 62.

¹²⁰ Tamtéž. s. 62.

¹²¹ Tamtéž. s. 62.

*subjektem ve svém jádru může fikční svět do sebe zahrnout kteroukoli entitu předmětného světa, neboť cokoli může být předmětem vnímání, vzpomínek, imaginace, reflexe, hodnocení, citového prožitku.*¹²² Pokud tedy Kudláček vychází ve svých básních ze svých cest po Skotku, můžeme nacházet paralely s lyrickým subjektem a jeho autorem, nazvat jej autobiografickým.

Nakonec příběh obrazu

neboli

Obraz příběhu nakonec:

Jeden muž na ostrově Skye

v sluneční hodině maloval

pohoří Wester Ross

*na druhé straně moře.*¹²³

První část popisuje malíře, který sedí na ostrově Skye a zachycuje vzdálené pohoří Wester Ross. „*V sluneční hodině*“ naznačuje specifickou část dne, kdy je světlo ideální pro malování, může jít i o metaforu pro vzácný moment pro inspiraci. Motiv vzdálené krajiny na druhé straně moře evokuje vzdálenost, jak fyzickou, tak emoční.

Říkal: Musím si to namalovat

a pověsit, tamhle je totiž

moje hora a támhleta

*je bráchova.*¹²⁴

Druhá část básně je z mého pohledu pro autora osobní. Malíř nevidí pouze krajinu, ale spojuje ji se vzpomínkami a vztahy. „*Moje hora a támhleta je bráchova*“, autor tímto

¹²² ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Scholares. Praha: Paseka, 2003. s. 25.

¹²³ KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. s. 76.

¹²⁴ Tamtéž. s. 76.

použitím slov vyjadřuje k místu osobní pouto. Je možné, že se jedná o skutečné hory, které mají v Kudláčkově životě zvláštní roli, nebo se jedná o metaforu pro sourozenecké pouto. Motiv malování a následného zavěšení obrazu může poukazovat na touhu uchovat kouzlo okamžiku. Zároveň zdůrazňuje, jak se pomocí umění dají zachytit vzpomínky, emoce.

Hora bez vrcholu je sbírkou o cestě, která nemá žádný cíl. Autor ve verších kombinuje motivy cestování, žívlů a vnitřního rozpoložení, která se snaží najít klid v chaosu. Jde o hledání společně s touhou po něčem neznámém, a o smíření s tím, co se nedá uchopit.

5. Země pod nohama

Autor ve sbírce *Země pod nohama: (road poem)* (2023) klade důraz na kontrast mezi pozorováním přírody z pohledu cestovatele a zamyšlením nad tím, jak těžký byl život za dob komunismu či druhé světové války. Kudláček v knize popisuje krajinu a pohyb v ní s uvědoměním ohledně tragédií z minulosti. V básních vykresluje nespoutanou přírodu v porovnání s mechanickými objekty, které připomínají ztrátu lidské důstojnosti. Dobrým příkladem je text *Valivý efekt kol*. Jazyk v básni je volný, neřídí se rýmem ani metrikou. Použití metafor a synekdoch jako: *krajině jako ruce na míru*, vytváří pro čtenáře bohatou vizualizaci.

5.1. I.

Krajina známá jako vlastní ruce

ubíhá do neznáma.

Její důležitou vlastností

je zelená. Došlo by nám to

teprve v oranžovém světě.

*Krajina jako ruce na míru.*¹²⁵

¹²⁵ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 11.

Autor v ukázce znovu tematicky čerpá z motivů krajiny, pomíjivosti a pohybu, s čímž jsme se setkali i v jiných Kudláčkových dílech. Báseň je dynamická pomocí přírody i domova. Zmíněné záchytné body se přetváří, zanikají. Autor krajinu představuje jako něco důvěrně známého, což naznačuje verš: *Krajina známá jako vlastní ruce*. Pocit blízkosti ovšem mizí v moment, kdy krajina: *ubíhá do neznáma*. Verše lze chápat jako autorovu snahu směřovat čtenářovu pozornost na kontrast mezi známým a cizím. Symbolika je v textu bohatá, mnohohrstvá. Krajina není pouze typicky zelená, svou skutečnou podobu odhalí ve chvíli, kdy je srovnána s *oranžovým světem*, něčím odlišným. Oranžová barva je symbolem pro optimismus, ale zároveň i pro úrodu, čímž mohl chtít dát autor najevo, že si krajiny ceníme nejvíc, když je vůči nám štedrá.

Napětí je možné zaregistrovat i v představení českých vesnic, které jsou: *jako přeludné způsoby trvání*. Mají jak svou minulost, současně se ovšem proměňují a jejich význam se i s existencí rozplývá. Přibývá jistá hravost a ironie, kupříkladu v krátkém dialogu o býkovi a volovi. Díky zmínění konkrétních názvů míst jako Rohovládová Bělá nebo Voleč, je nám napovězeno, že se děj odehrává v české realitě. Fumaroly, odborně řečeno výrony plynů ze země, vytváří propojení mezi venkovskou krajinou a skrytými procesy, které v ní probíhají.

V závěru básně se domov mění na bludiště, kde: *usychají borovice*, a kde se voda vyskytuje, ale skrytě. Popis působí deprimovaně. Borovice se s dlouhými kořeny stávají symbolem něčeho, co je na první pohled pevné, ale křehké zároveň. Autor v těchto verších může poukazovat jak na procesy v přírodě, tak na existenciální otázky. Jako by se skrz své verše ptal, kdo si kdy všimne těchto tichých změn. Pokud se u básně zaměříme na autorův vřelý vztah k cestování, najdeme hned několik spojitostí.

Báseň působí dojmem krajiny, která je zachycena za jízdy, ať už vlakem, autem nebo na kole. Je v ní neustálý pohyb, zároveň se objevuje pečlivé zkoumání detailů jako jmenování konkrétních míst a přírodních jevů, ukazující na citlivost vůči prostředí, která je typická pro člověka, jenž často cestuje. Autor nepopisuje pouze to, kde se nachází, ale i způsob, jakým se na místa dívá. V závěru v první části básně text obrací pozornost na České středohoří jako na místo, které se odmítá stát vzpomínkou minulosti. Autor zdůrazňuje, že se jedná o nejzáhadnější krajinu z Čech, což by mohlo odkazovat například na archeologické objevy. Slavomír Kudláček se při našem rozhovoru dokonce zmínil, že chtěl v mládí archeologii

studovat: „*Takže jsem, u vědomí svých možností, se nepokouše o svůj vysněnej obor, jako třeba paleontologie nebo archeologie.*“¹²⁶

Krajina není svědkem v běžném slova smyslu: *Tady se nikdy nenajdou svitky*. V případě, kdy by země chtěla: *těžít z dějin*, musí dějiny přetvářet, či dokonce potlačovat. Z krajiny nevede cesta k minulosti, pouze: *do středu Země*, k základnímu jádru existence. Onen střed země může být souběžně referencí na *Cestu do Středu země* od Julese Verna.

České středohoří má

nejzáhadnější krajinu z Čech.

Tady se nikdy nenajdou svitky.

Země, která chce těžít z dějin

je musí měnit. Z krajiny, jako je tato

*vede cesta jen do středu Země.*¹²⁷

Přesun k hranicím může znamenat jak autorovu zkušenost s komunistickým režimem, tak přechod do stáří. Roky volnosti nejsou pouze obdobím svobody, ale prostorem, v němž chce lyrický subjekt zůstat. Skalní hrad z písku lze metaforicky chápat jako něco, co je zdánlivě pevné, ovšem postupně se drolí a mizí, podobně jako již zmíněná svoboda.

Jako by oddalovali přechod hranic

které pro ně pořád představují předěl

protože léta volnosti prožili v nich

jako by ruce vztahovali k vnitřku

který si žádá dobrého rozloučení.

*Skalní hrad z písku... Ticho pěšin.*¹²⁸

¹²⁶ SVEŘEPOVÁ, Tereza. *Slavomír Kudláček* [zvukový záznam]. Pardubice, 2024.

¹²⁷ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 12.

¹²⁸ Tamtéž. s. 12.

Autor v textu použil hru s jazykem: *po... pop... památkách*, která podtrhuje tok myšlenek. Pomocí zkratky *pop* může autor odkazovat na pop kulturu a její snadnou dostupnost. Ta se projevuje i v turistice ke které má Slavomír Kudláček blízký vztah. Báseň zároveň vykresluje obraz toho, co si vybavíme pod označením typického Čecha, nebo-li jako definici člověka, jenž nechce zkoušet nové zážitky, chodí pouze po známých trasách a nechává se ovlivnit vlastní pohodlností. Slavomír Kudláček popisuje, jak si u lidí této mentality představuje průběh stáří. To může evokovat i na nemoci, které autor popisuje v předešlé verši, také se mohou projevovat zadržáváním. Autor zároveň používá anglicismy, které popisovanou svobodu umocňují. Jak víme, Kudláček je zcestovalý skotskou a anglickou krajinou, což mohlo výběr slov ovlivnit.

*Napadne ho, jak by to bylo úlevné
usadit se tu blízko v pohodlí stáří
se všemi chorobami a hříchy
a jezdit už jenom... po... pop... památkách
pod zámkou života do smrti
v bezpečí této krajiny; naštěstí
mu hned vyvstane, jak by to
bylo nebezpečné free solo.¹²⁹*

Motiv rozpadu se objevuje ještě jednou, tentokrát ve spojení se skálou. Skála je i přesto, že bývá symbolem pro pevnost, vykreslena jako snadno narušitelná, jak časem, tak i lidskou přítomností. Rozklad nemusí být pouze ve fyzickém slova smyslu, ale i osobním. Fotící turisté mohou znovu symbolizovat touhu po uchování okamžiku. Závěr básně: *Čím dřív, tím pryč*, může být uvědomění vlastní přítomnosti, kdy je vhodné se zastavit nad otázkou, kdy je čas odejít?

Druhá část básně přidává do autorovy poetiky motiv dálnice, strojů a organizace pohybu, což oproti jeho častým motivům volné krajiny silně kontrastuje. Německá dálnice nepoukazuje pouze na dopravu jako takovou, ale i na mechanickou pravidelnost, systematickosti. Autor však nezůstává jen v zahraničí, vrací se motivicky k okolí Pardubic, ať

¹²⁹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 12.

už blízkému (Semtín), nebo vzdálenějšímu (Přelouč). Kromě Německa popisuje i Švýcarsko, konkrétně čtvrť Escher-Wyss v Zürichu známou svým nočním životem. Na ten by mohly odkazovat obrovské odstředivky neboli centrifugy.

Autor v básni odkazuje na druhou světovou válku, na nacistickou minulost. Ironickým použitím fráze *její samota... macht frei!*, odkazuje na nápis „*Arbeit macht frei*“ z koncentračních táborů. Fráze plní funkci symbolického průniku mezi moderní německou dálnicí, představující pokrok a temným obdobím historie, které bylo krokem zpět. Miroslav Červenka ve své knize píše, že: „*otřesná fakta z aktuálního světa mohou být integrována nikoli sice do staré hry mezi fikcí a skutečností, ale do rámce komplexnější významové syntézy, v níž připomínaný fikční svět původního díla i svět aktuální jsou pouhými složkami, a tmelem jednoty smyslu je otevřený autorský komentář.*“¹³⁰

Přesnost pohybu na dálnici je popsána jako: *zatrubněná řeka plná výkalů a spalin*, může metaforicky odkazovat na nelidskost systému a nacistického režimu. Zmínky o německé organizovanosti a preciznosti Kudláček poukazuje na kontrast mezi obdivem k modernímu světu, oproti znechucení nad temnou stranou dějin, kdy technika sloužila k likvidaci nevinných životů. Druhou variantou, jak si tyto verše vyložit, je že autor popisuje úmornou rutinu každodenního života, která se opakuje stále dokola. Jedná se nejspíš o popis rutinní činnosti během dlouhých cest, kdy je pasažér nucen k opakování svých úkonů a potřeb. Pomocí dálnice autor propojuje minulost s přítomností.

Očekávaná a pořád opojná proměna

úhlů pohledů. Z dálnice vystoupíš

jako z lunárního modulu, přerušíš

cestu jídlem, mlčením, močením

a zase se tam vrhneš

jako do zatrubněné řeky

která tě nese dnem i nocí

*plná výkalů a spalin.*¹³¹

¹³⁰ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Scholares. Praha: Paseka, 2003. s. 19.

¹³¹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 13.

Dále báseň zdůrazňuje nemožnost pohybu a úniku. „*Otáčet není dovoleno*“ metaforicky odkazuje na ztrátu naděje v to zachránit se před krutými pravidly systému, či ideologie, kdy lidé neměli na výběr. Odvrácení od slunce lze brát jako vzdálení od naděje nebo pravdy, což nadále podporuje odkaz na temné časy dějin.

*A nemáš na vybranou. Otáčet
není dovoleno. Obrátil by ses
zády ke slunci, které se v oparu
snáší k předměstím Hannoveru.*¹³²

V pokračování básně autor zdůrazňuje ztrátu identity, kterou lidé v průběhu nacistického režimu zažívali. Během neustálých převozů mezi koncentračními tábory, byli evidováni pouze pod číslem. Z úryvku: *po desáté si nevzpomeneme na jméno*, chápeme ztrátu lidské identity z vyčerpání v krutých podmínkách. Na druhou stranu, lze vidět možný popis cestovní rutiny, jako v předešlých verších. Stoupání ceny po centech evokuje neustálé užívání služeb, které se opakovaním činnosti může zdát dražší. Na cestách máme omezený rozpočet, a tak i malé změny cen se můžou jevit jako větší zasáhnutí do rozpočtu.

*Po desáté si nevzpomeneme na jméno.
Cena za umytí stoupá po centech.*¹³³

Označením národností: *Němci, Holanďané, Francouzi, Poláci, Rumuni, Bulhaři*, může autor upozorňovat na problematiku, kdy se lidé soudili podle zemí odkud pocházeli, nikdo nebyl viděn sám za sebe, ale za národnost, či víru. Touto zmínkou vyjadřuje i osud těch, kteří byli součástí vojenských transportů. Zároveň se opět vracíme k druhému úhlu pohledu, kdy může jít o střetnutí s dalšími národy při cestách.

¹³² KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 13.

¹³³ Tamtéž. s. 14.

Němci, Holanďané, Francouzi, Poláci

*Rumuni, Bulhaři. Finské přísloví, a my.*¹³⁴

Úryvek „*smrady příjezdů nebo odjezdů jiných*“ odkazuje na odpudivé a dehumanizující podmínky, doprovázející transporty vězňů do koncentračních táborů. Zdůrazňuje nejen fyzickou nepříjemnost, ale i mentální nastavení režimu, ve kterém byla lidská důstojnost zcela potlačena. Zároveň autor skrz lyrický subjekt popisuje i své vlastní pocity během cestování světem, nejspíše jako spolujezdec v kamionu. V závěru se autor opět vrací ke kritice pohodlného způsobu života, kdy pomocí verše: *Kdo tady může říct cokoli o jiných světech*, zdůrazňuje omezenost lidského charakteru, kdy si člověk nerozšiřuje znalosti, ale zároveň má pocit, že zná celý svět.

Kdo tady může říct cokoli

o jiných světech. O poutích

ze světla do tmy. Usínající

parkoviště se smrady příjezdů

*nebo odjezdů jiných.*¹³⁵

5.2. JURA FOREVER

Mraky se dotýkají moře.

Špice člunu se zvedá k mrakům

a pak se řítí do údolí vody.

Zelenošedý film, který jsme

*netušili, že kdy uvidíme.*¹³⁶

Na začátku další básně s názvem *JURA FOREVER* se setkáváme s divokým mořem, které nejen, že se vším hýbe, ale i splývá s mraky, což znovu budí nezkrotnost vody jako

¹³⁴ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 14.

¹³⁵ Tamtéž. s. 14.

¹³⁶ Tamtéž. s. 22.

živlu. *Zelenošedý film* nepřímou popisuje blízkost krajinu a hory, vybarvující se před člunem na obzoru. Zmíněním filmu autor metaforicky vyjadřuje, že pohled na krajinu vypráví příběh stejně jako kinematografie.

Skye of grey and sea of green.

Skipper je starší klidný muž.

*Vede loď po dávných úbočích vln.*¹³⁷

Anglický verš: *Skye of grey and sea of green*, lze chápat tak, že chtěl dát autor použitím anglického jazyka najevo, v jaké zemi se nachází, či že se s ní sžil natolik, že mluví stejnou řečí. Sám autor při rozhovoru, který jsme spolu uskutečnili, na téma Anglie zmiňuje: "Říkám, nebyl jsem v tom sám, to byla celá kultura taková, která se vztahovala k, speciálně u nás to bylo hlavně k cizině jako anglicky mluvící. V podstatě nějakým způsobem to ve mně zůstalo, že jsem velice, kulturu, kterou dneska nazýváme západní, tak tu nejlépe vnímám a nejlépe si myslím, že se v ní umím nějakým způsobem orientovat a pohybovat, je mi doslova do písmene rodově blízká."¹³⁸

Jméno ostrova víckrát nepadne.

Pustina v celku i v detailech.

S kostrbatými okraji, mysy a zálivy

*s balvany, naházenými do zátok.*¹³⁹

Autor zmiňuje, že: *jméno ostrova víckrát nepadne*, může tím poukazovat na jeho ztracenost. Popis prostředí je líčen jako drsný a pustý, což opět rozbíjí motiv živé vody v podobě zálivů, které vytvářející dojem neklidné krajiny. Když se člun zvedá a klesá, stává se součástí divoké přírody, ale zároveň v ní mizí: *jako by tady nikdy nebyl*. Autor v básni znovu použil motivy, které spolu kontrastují.

¹³⁷ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 22.

¹³⁸ SVEŘEPOVÁ, Tereza. *Slavomír Kudláček [zvukový záznam]*. Pardubice, 2024.

¹³⁹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 22.

*Člun se teď v hlubokém rytmu
zdvihá a klesá při skále. Lezeme
jako pavouci s kokony. Člun
jako by tady nikdy nebyl.¹⁴⁰*

Pavouci lezoucí po skalách mohou značit jak sžití s přírodou, tak symbol pro křehkost lidské přítomnosti v nelítostné přírodě, každý krok v ní může být nejistý. Rytmus básně zvýrazňuje klesání a zvedání hladiny. Poslední verš odkazuje na nejistou trajektorii člunu.

*Připadám si jako rytíř
při návratu ze Svaté země
který se vydává hledat
dům, který opustil v mládí.¹⁴¹*

Lyrický subjekt se srovnává s rytířem při návratu ze Svaté země, čímž se vracíme k motivu poutníka, bojovníka, jako tomu bylo v *Baladě o Lovětínské rokli*. Rytíř ze svaté země odkazuje na křížové války. Ovšem namísto triumfálního návratu ho čeká hledání něčeho, co už možná neexistuje, domov, ze kterého v mládí odešel. Motiv návratu do minulosti, která se liší, vytváří melancholické vyznění básně.

*Z černého útesu ho pozoruje
lhostejným pohledem vrána.
Samé zátoky, samé zálivy.¹⁴²*

Sledování vrány z útesu působí jako symbol osudu, či nezúčastněného pozorovatele. To že je pohled zvířete lhostejný, zdůrazňuje pocit osamění. Samotná vrána bývá spojována s přechodem mezi našim a posmrtným světem. Nakonec přichází monotónní konstatování:

¹⁴⁰ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 22.

¹⁴¹ Tamtéž. s. 22.

¹⁴² Tamtéž. s. 22.

samé zátoky, samé zálivy. Tato slova mohou sloužit ke zdůraznění opakování, nemožnosti najít jasný směr. Lyrický subjekt se vyjadřuje v první osobě, na toto téma ve své knize Miroslav Červenka píše: „*S vypravěčem v 1. osobě spojuje ovšem lyrický subjekt to, že ‚má‘ fikční hlas a někdy snad i fikční tělo; hlas nutněji a bezpečněji než tělo, neboť hlas coby smyslový atribut řeči; tj. nejvlastnějšího materiálu slovesnosti, je do díla pevně vestavěn, zatímco tělo je s výjimkou speciálních případů některých autoportrétů pouze –na základě inferenčních aktů - k dílu a jmenovitě k mentálním procesům lyrického subjektu fakultativně přiřazováno.*“¹⁴³ Na základě těchto poznatků lze uvažovat o možnosti, že je lyrickým subjektem sám autor. Tuto myšlenku podporuje i fakt, že je lyrický subjekt vyobrazen jako někdo, kdo má k cestování a poznávání krajín blízký vztah, což je blízce spojeno i s životem autora.

Samé potoky a skála za skálou.

Z obrovských jeskyní se valí

*sjednocená teorie temnoty.*¹⁴⁴

Závěr básně přináší ještě silnější obraz nezkrotné přírody: *samé potoky a skála za skálou*. Nekonečný a nehostinný terén působí nepřátelsky, nehostinně, jako by lyrický subjekt donekonečna bloudil. Spojení: *sjednocené teorie temnoty*, valících se z obrovských jeskyní, naznačuje, že dokonce i tma nebo prázdnota, které se často pojí s chaosem, mohou mít svou vlastní logiku či řád.

Vítr si hvízdá píseň nestálou

*a vrána kráká zaklínadla.*¹⁴⁵

Jak rytíř, loď, tak ostrov jsou symbolem pro cesty a návraty, ale také strach. Lyrický subjekt se vydal hledat něco, co už možná neexistuje, což opět zdůrazňuje pocit bezmoci a ztracení. Poslední verš má v sobě zakomponovanou onomatopoiu, kdy opakování dlouhých Á a K napodobuje zvuky vran. Jan Mukařovský ve své knize *Básnická sémantika* na toto téma píše: „*onomatopoeie v básnické řeči bývá zpravidla (ne-li vždy) pouhou iluzí. Tím se ovšem nic nemění na faktu, že je v takovém případě poměr mezi zvukem a významem aktualizován, stává*

¹⁴³ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky. Scholares*. Praha: Paseka, 2003. s. 51.

¹⁴⁴ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 22.

¹⁴⁵ Tamtéž. s. 22.

*se předmětem estetického prožívání.*¹⁴⁶ V případě autora estetičnost zvukomalby podtrhuje gradací textu.

Neustálé opakování jako skála, zátoky a zálivy vytváří dojem pohybu, který je nekonečný a nikam nesměřuje. Ve spojení s vránou, která je v roli nezúčastněného pozorovatele, působí báseň dojmem, že se příroda ani osud o člověka nezajímají, ať už tu jednotlivec je nebo ne, vše plyne dál.

5.3. Ostrov X revisited

Na planetě jsou dennodenně

k dispozici trilióny vteřin

ale nám pane Bože

*chybí čas každý večer.*¹⁴⁷

Autor v básni zpracovává téma času a vnímání toho, jak rychle plyne. Kudláček začíná úvahou: *Na planetě jsou dennodenně k dispozici trilióny vteřin, ale nám pane Bože chybí čas každý večer.* Tímto veršem se nabízí častá otázka lidské existence, jak může být tolik času, a přitom nám opakovaně tak moc schází? Pomocí nejmenší časové jednotky v kontrastu s absurdně vysokým číslem, lyrický subjekt čtenáři přibližuje své chápání času. Nevnímá čas v delších intervalech, spíše se zaměřuje na každou konkrétní vteřinu jako takovou.

Známá silnice na sever

budí neznámé pocity

když se namodralé perspektivy

skládají do povědomých obrazů

*a povětrných souřadnic.*¹⁴⁸

¹⁴⁶ MUKAŘOVSKÝ, Jan, PROCHÁZKA, Miroslav (ed.). *Básnická sémantika: univerzitní přednášky Praha – Bratislava*. Praha: Karolinum, 1995. s. 33.

¹⁴⁷ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 32.

¹⁴⁸ Tamtéž. s. 32.

První dvojverší může být metaforou pro pocity cestovatele, který při cestě, kterou už velmi dobře zná, zažívá neustále nové pocity. Je možné, že jde o odkaz na autorovo navracení do anglické krajiny, s uvědoměním, že každá návštěva může být jedinečná. Následující obraz cesty na sever: *budí neznámé pocity*. Symbol známé silnice je sice ukázkou něčeho příjemně povědomého, ale zároveň v sobě skrývá pocit nejistoty. Autor tento dojem zdůrazňuje hrou s perspektivou. Lyrický subjekt stojí na místě a před sebou vidí, jak minulost, tak budoucnost. Minulost vykresluje povědomé obrazy a budoucnost povětrné souřadnice. Subjekt se rozmýšlí, či myslí zůstat v minulosti nebo se zaměřit na budoucnost.

Exkurz: Chlapec

V kempu u Mary se svět

utápěl v příslibech blaženosti

volavky brodily stínem skal

mráčky se přeskupovaly okolo

*vrcholů hor Knoydartu.*¹⁴⁹

V části nazvané *Exkurz: Chlapec*, se vyznění básně mění. Popis světa, kde: *se svět utápěl v příslibech blaženosti*, přináší obraz přírody, kdy je pomocí mraků a stínů v neustálém pohybu. Utápějící se svět je prostor, který je pomocí personifikace vytvořen kolem lyrického subjektu. Následující verš upřesňuje časoprostor, využitím metafory brodění. To nám i díky přeskupujícím mráčkům posouvá čas básně do hodin, kdy už je večer.

Na pláži chlapec asi 11

metal kameny proti skále

tahal řasy, rozbíjel škeble

*a ječel jako d'ábel.*¹⁵⁰

¹⁴⁹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 32.

¹⁵⁰ Tamtéž. s. 32.

Na tomto pozadí se objevuje chlapec který: *metal kameny proti skále, tahal řasy, rozbíjel škeble a ječel jako ďábel*. Energie dětské divokosti a nezkrotné energie kontrastuje s okolním klidem. Lyrický subjekt budí nepřesností informací dojem básně, která se tím jeví, jako vypravování u ohně v kempu.

Slunce svítilo na záliv.

V 17:30 spratka

*hnala z pláže matka.*¹⁵¹

Čas v básni nejen že plyne, ale je i přesně určen: *V 17:30 spratka hnala z pláže matka*. Tento moment poukazuje na boj svobodného dětského světa s řádem, který určuje dospělost. V posledním dvouverší nacházíme v rýmech zvukovou shodu, dokreslující závěr epigramu.

Ráno zas obrovské krosny.

V městečku najít místo

*pro auto na sedm dnů.*¹⁵²

Následné verše uzavírají báseň s návratem k realitě, znázorňující časoprostor, přecházejí k raním hodinám. Cestování, nutnost plánování a řád života vytváří kontrast s bezstarostností a chaosem z předchozích scén.

V básni se prolíná jak melancholie plynoucího času, tak pocit nostalgie. Autor používá kontrasty jako nehybnost a pohyb, svoboda a řád.

Potom po hlase za kovovými

zvuky přístavu. Krosny uložit

na palety v podpalubí

*a čekat na zachvění lodi.*¹⁵³

¹⁵¹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 32.

¹⁵² Tamtéž. s. 32.

Kudláček nás v básni přenáší do momentu očekávání. Zvuky kovu v přístavu evokují mechanické prostředí, mezitím obraz: *krosny uložit na palety v podpalubí*, poukazuje na cestu, která se teprve chystá. Co se týká prostoru v básni, z aut a hor se nyní dostáváme na loď.

Lidí je na palubě málo.

Vlastně tu nikdo není.

Kromě pár babiček na tahu

záhadných cílem i účelem

jako od Agáty Christie

nebo ve službách MI5.¹⁵⁴

Verš „*jako od Agáty Christie nebo ve službách MI5*“ přidává ironii až humornost celé básni. Čtenář se může ptát: Kam tato cesta vede? Autor zmíněným spojením Agathy Christie a MI5 může odkazovat na tradici detektivních románů 20. století. MI5 ve svých románech o Jamesi Bondovi použil Ian Fleming.

Země se zaostřuje pomalu

až se úplně zastaví

a rozhostí se pevnina.¹⁵⁵

Pomalé zastavování země může naznačovat, že si člověk uvědomí své okolí teprve ve chvíli, kdy se zastaví a soustředí se na přítomnost. Pevnina symbolizuje pevný bod v životě. Zaostření může symbolizovat přibližování lodi k pevnině. Když k ní loď dorazí, lidskému oku připadá, jako by se zastavila.

Ostrov X. Jméno

¹⁵³ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 33.

¹⁵⁴ Tamtéž. s. 33.

¹⁵⁵ Tamtéž. s. 33.

tu nikdy nepadne.
Potom jít. Úlevu
lze v každé zemi prožít
*až ve spojení s rozhodnutím.*¹⁵⁶

Ostrov X zůstává bez jména, což podporuje symbolický význam, že se může jednat nejen o konkrétní místo, ale také o duševní stav. Verš: *Úlevu lze v každé zemi prožít až ve spojení s rozhodnutím*, znovu naznačuje, že cesta není jen fyzická, ale i vnitřní. Autor může naznačovat, že cílem není zvolená destinace, ale moment, kdy se člověk rozhodl pro konání věci, které ho na zvolenou cestu dostanou.

XIV

Další den je vítr ostrý
jako prvotní meč. Tiskne mě
ke skále, a když se nahoře
pokouším postavit, jsou to jen
*pokusy a omyly, vzlety a pády.*¹⁵⁷

Vítr zde působí jako metafora pro sílu, která se v člověku formuje. „*Pokusy a omyly, vzlety a pády*“ připomínají nekonečný boj a snahy o dosažení vrcholu, jak doslovného, tak metaforického. Přirovnáním dalšího dne k meči se dostáváme k metonymii, která znázorňuje uvědomění lyrického subjektu o výzvách, které může budoucnost přinést.

Opatrné, řízené pády
radši na všechny čtyři než
*o sekundu později na hubu.*¹⁵⁸

¹⁵⁶ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 33.

¹⁵⁷ Tamtéž. s. 33.

¹⁵⁸ Tamtéž. s. 33.

Daný moment odráží Kudláčkovu snahu o kontrolu nad vlastním pádem, přijmout chyby a učit se z nich dříve, než ho zcela pohltí. Zároveň lyrický subjekt poukazuje na skutečnost, že raději vkročí do riskantní situace, než aby danou situaci nezkusil vůbec.

Stříbrná perleť moře září

nápor větru otupují smysly

převádějí je na nouzový režim.¹⁵⁹

Závěrečná scéna stříbrného moře a otupujících smyslů báseň uzavírá v jakémsi stavu mezi realitou a vyčerpáním. Moře symbolizující klid, zároveň působí jako nekompromisní síla, nutící člověka, aby se přizpůsobil jejím podmínkám. Nouzový režim značí, že je vítr silný natolik, že lidské smysly přestaly fungovat tak, jak by měly, což vykresluje extrémní počasí, které si autor na cestách mohl zažít.

Celkově má v sobě báseň silné napětí, ale i vnitřní klid a osobními výzvy. Cesta na Ostrov X není pouze o boji se vzdáleností, ale i o hledání vlastního rozhodnutí, úsudku. Díky anonymitě cíle si každý opět může představit svůj vlastní.

Sbor koz:

Na rozviklané hoře

kopýtky se držet

tam, kde se k mrtvému

slétají orli ve větru.¹⁶⁰

Pasáž sboru koz lze chápat jako proroctví spojené s varováním. Obraz: *rozviklané hory*, evokuje nestabilitu a nejistotu, oproti tomu: *kopýtky se držet*, vyvolává pocit houževnaté, až zoufalé snahy udržet se na místě. Motiv mrtvého těla a orlů naznačuje nevyhnutelnost konce. Rozviklaná hora zároveň může symbolizovat život a vrchol hory,

¹⁵⁹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. [Praha]: Malvern, 2023. s. 33.

¹⁶⁰ Tamtéž. s. 35.

symbolizuje snahu vyhnout se předběžné smrti, dočkat se stáří. Sám Kudláček podotýká že: *Když se potom třeba propojí s nějakajma záležitostma vlastní široký existence, tak potom to teprve přestane být třeba básnička o přírodě přímo, i když v ní příroda existuje.*¹⁶¹

*Utrhl jsem v kamení
kvítek, namočil jsem ho
do krve a položil na jelena.*¹⁶²

Tato část básně působí jako rituál, květina natrhaná v kamení, namočená do krve a darována jelenovi. Krev zde může být symbolem pro život, ale i pro oběť. Mimo to se jelen často objevuje jako symbol pro spojení s lesem, přírodou.

*„Země je v pohybu,“ přiznal jsem.*¹⁶³

Tato věta může mít dvojí význam a to doslovný, zemětřesení, nestabilní terén i metaforický, vnitřní neklid, proměna. Přiznání pohybu může poukazovat na přijímání změny nebo nevyhnutelnosti s proměnou světa kolem nás.

*Musel jsem nahoru průrvou
olezlým komínem, který se
rozpadal pod rukama.*¹⁶⁴

Stoupání vzhůru skrz: *olezlý komín*, může poukazovat na boj a fyzické překonávání překážek. „*Rozpadal pod rukama*“ podtrhuje křehkost cesty, i když se člověk snaží dostat výš, opora mizí a vše působí vratce, podobně jako zmíněná: *rozviklaná hora*, v úvodní části. Tato část básně pokračuje v motivu nejistoty a změn.

¹⁶¹ SVEŘEPOVÁ, Tereza. *Slavomír Kudláček [zvukový záznam]*. Pardubice, 2024.

¹⁶² KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 35.

¹⁶³ Tamtéž. s. 35.

¹⁶⁴ Tamtéž. s. 35.

5.4. *Dvoreček jako epilog*

Zahrada je nakreslená

sluncem na cihlové zdi

nebudu čekat, až promluví.¹⁶⁵

Prvním dvojverším autor opět prozrazuje prostor básně. Zahrada nakreslená sluncem může být metaforou pro pustinu, kde pouze slunce vykresluje život. Verše přináší obraz zahrady, a to jako pomíjivého otisku světla na zdi, iluze. „*Nebudu čekat, až promluví*“ může vyjadřovat rezignaci na hledání smyslu v sobě samotném.

Život je malý a sám pro sebe

v mezích náhodných možností

které přicházejí a odcházejí.¹⁶⁶

Život tak působí jako uzavřený systém, omezený událostmi, které se neustavičně mění. Tato pasáž podporuje myšlenku pomíjivosti a nemožnosti plně uchopit běh událostí, které se dějí kolem nás. Lyrický subjekt si uvědomuje titěrnost lidského života, v porovnání s časoprostorem nekonečného vesmíru.

Možná už příští cesta

povede na jiné místo

a já zabloudím

v cestičkách zahrady

a jako kapradí budu čekat u zdi

na něco jako déšť.¹⁶⁷

¹⁶⁵ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 39.

¹⁶⁶ Tamtéž. s. 39.

¹⁶⁷ Tamtéž. s. 39.

V dané části básně Kudláček zdůrazňuje pocit nejistoty ohledně přijetí budoucnosti. Metaforické bloudění v cestičkách zahrady působí jako hledání správného směru, mezitím kapradí čekající na déšť může odkazovat na očekávání této změny. Lyrický subjekt si představuje další verzi sebe samotného. Naznačuje, že by mohl být zahradou, kterou slunce nakreslilo u zdi, a přineslo do pustiny život.

*ve stravující nehybnosti odpoledne*¹⁶⁸

Tento verš zdůrazňuje pocit časové nehybnosti. Nemožnost pohybu znovu není už jen fyzická, ale stává se existenciálním stavem člověka. Zdá se, že čas už neplyne dál a že přítomný okamžik nemá konec.

— *on the no exit road* —¹⁶⁹

Závěrečná věta v angličtině umocňuje myšlenku pasti ještě víc. "No exit road", znamená v překladu cestu bez východu. Verš funguje jako potvrzení všeho, co bylo řečeno, není kam jít, není, jak zmizet, nehybnost je definitivním stavem. Báseň je promyšleným zakončením sbírky, protože shrnuje jak pocit bezčasí, tak nemožnosti změny. Jonathan Culler v *Teorii lyriky* píše: *U básní rozdělených do strof je například předem vizuálně dán určitý strukturální potenciál, totiž soubor jednotek, které jsou ekvivalentní, a přitom navzájem oddělené, a nutně tak vzniká otázka, jaký vůči sobě sloky zaujímají vztah.*¹⁷⁰ Totéž platí u autora, jehož básně lze tematicky rozebrat verš po verši, ale i jako celek. Zároveň k interpretaci díla pomáhá i samotný název básně.

Celá sbírka popisuje duševní cestu lyrického subjektu v postupném propojování s přírodou. Nejde pouze o astrální cestování, ale i o skutečné cestování člověka za cíli. Prostor se v básních vyvíjí až už způsobem dopravy, tak proměnami okolí kolem lyrického subjektu. Slavomír Kudláček do poezie zakomponovává osobní zážitky, které na cestách zažil.

¹⁶⁸ KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. s. 41.

¹⁶⁹ Tamtéž. s. 41.

¹⁷⁰ CULLER, Jonathan D. *Teorie lyriky*. Studia poetica. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. s. 309.

Autorovi faktické popisy přírody prolínají výjevy snové, což čtenáře ponechává na vlastním úsudku, zda se v básni ocitá v běžném světě nebo v iluzi.

6. NEBE A DUDY

Ve sbírce *Nebe a dudy* (2023) dal Kudláček opět prostor poezii s velkým množstvím kontrastů, hry s jazykem i stavů melancholie. Název sám o sobě napovídá propojení dvou zdánlivě rozdílných světů. Kombinace lehkosti a tíhy, či naděje a ironie provází celé dílo.

Básně jsou často někde mezi osobní výpovědí a obecné reflexi o životě. Autor ve svých verších zmiňuje jak konkrétní místa a zážitky, tak abstraktní pocity a myšlenky. Dominantním motivem sbírky je dotek, lyrický subjekt se dotýká jak vody, popadaných listů, studánek, tak bahna, čímž poukazuje nejen na vřelý vztah a obdiv k přírodě, ale i na snahu uchopit krásu daného momentu.

Jazyk je v básních hravý. Kombinace poetických obrátů s hovorovými výrazy dodává textům další tvář v podobě odlehčení. Určité verše jsou plné nostalgie, jiné to ironicky „shazují“.

Báseň *MONGOLOG* má prvky monologu, jak už napovídá samotný název, v podobě slovní říčky. Autor zde použil jednoduchý i hovorový jazyk, plus výrazné pauzy k vyjádření vztahu k zemi, kde lyrický subjekt vyrůstal. Báseň působí spontánním dojmem, jako by šlo o nahodile pronesená slova.

Země to bývala krásná.

*Od mala jsem v ní žil.*¹⁷¹

¹⁷¹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 54.

Autor úvodními verši prozrazuje téma celé básně. Minulým časem „*bývala krásná*“ umocňuje pocit nostalgie, možná i trochu lítosti. Lyrický subjekt vyjadřuje svou lásku k zemi, ale je zřejmé, že ji vidí jinak, než v minulosti. Druhý verš „*Od mala jsem v ní žil.*“ zdůrazňuje citové pouto. Jde o úhel pohledu, který dává najevo, že nejde o pozorovatele, který by byl cizí, ale o někoho, kdo v krajině vyrůstal. Zároveň Miroslav Červenka ve *Fikčních světech lyriky* píše, že: „*subjekty v lyrice lze chápat jako minimální kontext nezbytný pro porozumění básni.*“¹⁷² To znamená, že pokud dokážeme lyrický subjekt z básně uchopit nebo ho i případně charakterizovat, fikční svět subjektu je pro nás v dané chvíli pochopitelnější. Zda má být lyrický subjekt přímým spojením fikčního světa a autorova zosobnění, nemůžeme bez autorova potvrzení vědět, můžeme si však udělat interpretační pohled, opřený o konkrétní argumenty.

Prošel ji těmahle nohama

*(kope do kamenů na cestě).*¹⁷³

Následující obraz do básně přináší pohyb a fyzické spojení s krajinou. Výraz „*těmahle*“ je hovorový, což činí neformální vyznění básně. V závorce se objevuje scénická poznámka „*(kope do kamenů na cestě)*“, která podporuje vizualizaci, díky poznámce vidíme člověka (představující lyrický subjekt), jak se prochází a mrzutě kope do kamenů. Zmíněný detail může být autorovou oblíbenou metaforou pro překážky či nedokonalosti, které subjekt vnímá, přestože svou zemi miluje.

Měla jen jednu vadu... nebo dvě...

*...vlastně tři... (počítá na prstech)*¹⁷⁴

Nyní nastává moment váhání. Elipsy v básni značí přerušování toku myšlenek, postupné uvědomování chyb. Počítání na prstech přidává jak vizuální, tak i mírně komický prvek. Lyrický subjekt sice začal s jednou chybou, ale postupně zjišťuje, že jich je víc. Tímto způsobem autor může poukazovat na vnitřní konflikt mezi jeho láskou k domovu a

¹⁷² ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Scholares. Praha: Paseka, 2003. s. 26.

¹⁷³ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 54.

¹⁷⁴ Tamtéž. s. 54.

uvědoměním si, že má větší množství nedostatků. Ve chvíli, kdy si lyrický subjekt uvědomí, že má jeho vlast nedostatky, dojde k náhlému prozření, nedostatek není pouze jeden, a v básni nastává gradace, pomocí počítání do tří.

*a vlastně stála vždycky za —*¹⁷⁵

Přerušení na konci věty je výrazné. Čtenář očekává, jak lyrický subjekt doplní hodnocení, s velkou pravděpodobností vulgární. V tuto chvíli nastává otázka: Idealizoval si subjekt svou zemi? Absence konce nechává prostor k vlastní interpretaci, ale i přesto naznačuje, že lyrický subjekt možná nedokáže nebo dokonce nechce zemi jednoznačně ohodnotit.

(vysloví poněkud stydlivě

*z úcty k té zemi, k otčině).*¹⁷⁶

Poslední řádky potvrzují rozpolcenost lyrického subjektu. „*Vysloví poněkud stydlivě*“ naznačuje, že kritika jeho vlasti není snadný úkol. Použití slova „*otčina*“ tvoří emocionální zabarvení, vztahu k místu, kde lyrický subjekt vyrůstal.

Báseň působí střídmě, přitom obsahuje výrazné emocionální procesy. Kudláček pracuje s rytmem založeným na přirozené mluvě, využívá krátké verše, elipsy a neverbální poznámky připomínající divadelní scénář. Styl básně podtrhuje autentickou výpověď. Báseň je jak projevem lásky k domovu, tak i jeho realistického vnímání. Lyrický subjekt je někdo, kdo mnoho viděl a procestoval, ale jeho vztah k mateřské zemi je natolik silný, že k ní i přes všechny nedostatky stále cítí úctu a pokoru.

Báseň *DŮM NA ŠPATNÉ ADRESE* působí zneklidňující. Tím, že je rytmus pravidelný, připomíná jakousi postupnou gradaci, která je propletena s vývojem jednotlivých postav přicházejících k domu. Autor využil strohý styl a volný verš.

¹⁷⁵ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 54.

¹⁷⁶ Tamtéž. s. 54.

Hlasy se dobývají oknem i dveřmi.

Zdánlivě se tam nic nepohne.

*Cosi ho střeží zvenčí i zevnitř.*¹⁷⁷

Hned první řádky tvoří napětí. „*Hlasy se dobývají oknem i dveřmi.*“ Výraz „*dobývají*“ naznačuje násilnou snahu proniknout dovnitř, což ve čtenáři probouzí strach. Přesto následující věta tvrdí pravý opak: *Zdánlivě se tam nic nepohne.*“ Kontrast mezi ruchem zvenčí a nehybností uvnitř, utvrzuje v neklidu. Třetí verš „*Cosi ho střeží zvenčí i zevnitř.*“ zdůrazňuje vlnu nejasnosti, není jasné, co dům chrání, ale obrana přichází ze všech stran.

Kdo přijde první, dostane po hubě.

*Kdo vejde druhý, dostane duši.*¹⁷⁸

Následuje gradace za pomoci čísel, každého příchozího čeká jiný osud. První příchozí dopadne špatně, což naznačuje trest za vstup. Druhý však dostane „*duši*“, což může znamenat jak obohacení, tak něco jako posedlost nebo přijetí osudu, který dům přináší.

Třetí obdrží už jenom tělo-prach.

*Čtvrtý ho přijde roznést na botách.*¹⁷⁹

S třetím přichází přímo smrt: *tělo-prach*, což připomíná biblické: *prach jsi a v prach se obrátíš*. Čtvrtý pak tento prach roznáší, což může znamenat šíření neklidu nebo i nákazy. Je možné, že se jedná o metaforu smrti, která postupuje dál a dál.

Pátý pak najde prázdný dům.

Šestý dá klíče k sousedům.¹⁸⁰

¹⁷⁷ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 52.

¹⁷⁸ Tamtéž. s. 52.

¹⁷⁹ Tamtéž. s. 52.

¹⁸⁰ Tamtéž. s. 52.

Ve chvíli, kdy u pátého příchozího dům už není, co býval, přichází zlom. Je možné, že se ztratila jeho děsivost, ale možná přestal existovat i fyzicky. Šestý člověk už nepřichází jako oběť, ale jako někdo, kdo zajišťuje dům pro další návštěvníky a předává jeho „dědictví“ dál.

Až na sedmého padne strach

*co hledá na špatných adresách.*¹⁸¹

Závěr básně odhalí celou zápletku. Sedmý člověk, který podlehne strachu, je někým, kdo „hledá na špatných adresách“. To může být symbolem pro člověka, který vyhledává prostředí, kde by neměl být. Člověk hledající odpovědi na nebezpečných místech nebo snažící se přijít na tajemství, která mají zůstat nevyřčená. Strach je zde představen jako trest nebo důsledek přílišné zvědavosti.

Báseň pracuje s postupnou gradací, kdy každý další člověk v pořadí dostává jiný „osud“. Použití pořadí pomocí čísel vytváří rytmus připomínající staré legendy, děsivé příběhy. Kudláček zároveň může použitím čísla sedm odkazovat na symboliku čísel. Samotného autora podobné příběhy v dětství inspirovaly k začátku vlastní tvorby: „*Začal jsem si třeba psát nějaký strašidelný povídky a podobné věci a vůbec. No to asi tak ke všemu k tomu písemnému projevu, ten byl daný tím, že člověk chtěl napodobit něco, co vnímal jako úžasnou věc.*“¹⁸² Dům zde může být jako metafora pro smrt, tak i pro tajemství nebo i osud.

ANONYM

Žiju jinde než oni.

Jen s kozou, kočkou

a černá díra

*mi visí na jabloni.*¹⁸³

¹⁸¹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 52.

¹⁸² SVEŘEPOVÁ, Tereza. *Slavomír Kudláček [zvukový záznam]*. Pardubice, 2024.

¹⁸³ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 47.

Báseň *ANONYM* pojednává o osamělosti a paradoxu moderní komunikace. První sloka čtenáře přivádí do prostředí, kde lyrický subjekt žije mimo společnost: *Žiju jinde než oni*. Slovo: „*jinde*“ může znamenat jak geografickou vzdálenost, tak vnitřní pocit osamění. Společnost mu dělají pouze: *koza, kočka*. Výraz: *černá díra mi visí na jabloni*, zde může symbolizovat propast možná i zármutek, který subjekt obklopuje.

Žiju jinde, než Petr

Pavel, Ivan

s nimiž jsem chodil

*denně do hospody.*¹⁸⁴

V následující sloce lyrický subjekt prozrazuje, že žil kdysi jiný život, s přáteli: *Petrem, Pavlem, Ivanem*, chodili „*denně do hospody*“. Návratem do minulosti v autorově tvorbě znovu vzniká nostalgie. Oproti osamělému životu to byla doba přátelství, sdílených zážitků a pevnějších sociálních vazeb.

Žiju jinde i s nima.

Máme na sebe maily.

Ale nic o nich nevím.

*Mám pověst anonyma.*¹⁸⁵

Poslední část básně poukazuje na problém komunikace v moderní době: *Žiju jinde i s nima*. Tím autor může dávat najevo, že přátelé v jeho životě sice stále jsou, ale pouze pomocí virtuální komunikace. Kontakt sice existuje, ale vztahy jsou už povrchní. Miroslav Červenka na toto téma ve své knize píše: „*Neodmyslitelné mimoestetické významy a tedy i vazby k aktuálnímu světu zasahují hluboko do významové výstavby fikčního díla a vyjadřují se způsoby daleko rafinovanějšími, než jaký představuje nějaká otevřeně formulovaná moralita nebo afirmovaná informace o aktuálním světě.*“¹⁸⁶ V případě této básně se ovšem ocitáme v kompletně opačném případě, jelikož Kudláček do svého díla moralitu začleňuje.

¹⁸⁴ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 47.

¹⁸⁵ Tamtéž. s. 47.

¹⁸⁶ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Scholares. Praha: Paseka, 2003. s. 18

Závěrečná věta: *Mám pověst anonyma*, vystihuje hlavní myšlenku básně, že je časté být v dnešním světě připojený, ale do toho osamělý zároveň. Zároveň tato pasáž zdůrazňuje neosobnost.

6.1. Z NOČNÍHO DENÍKU

Nesl mne divný pták

s křídly, která se

zvětšovala a řídla.

Lež měla nekonečné možnosti.

*Pravda byla jen jedna z nich.*¹⁸⁷

Tato báseň zachycuje okamžik na pomezí reality a iluze. Hned v prvním verši se vyskytuje stvoření: *Divný pták*. *Stvoření* zde nepůsobí pouze jako obyčejné zvíře, jde spíše o metaforu něčeho, co je pro nás neuchopitelné. Může představovat sen, myšlenku, možná i klam. Pták nese lyrický subjekt pryč, nastává otázka: Kam? Zároveň může být tento pták referencí na bájného Noha, jež díky své velikosti mohl unášet i lidi.

*S křídly, která se zvětšovala a řídla.*¹⁸⁸

Kudláček v básni znovu použil výrazný kontrast. Křídla se „*zvětšují*“, což může znamenat růst a sílu, ale zároveň „*řídnou*“, což naopak značí jisté oslabení. Tyto popisy, které se vzájemně vylučují, vyvolávají pocit něčeho, co se může kdykoli rozpadnout. Je to sen, který je intenzivní a zároveň mizí? Nebo lež, která byla přesvědčivá, ale na povrch se dostala pravda?

¹⁸⁷ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 40.

¹⁸⁸ Tamtéž. s. 40.

*Pravda byla jen jedna z nich.*¹⁸⁹

Závěr básně je pochmurný. Pravda má pouze jednu podobu, ne jako lež. Slavomír Kudláček může chtít poukazovat na to, jak těžké může být rozeznat pravdu a jak snadno ji mohou klamy zakrývat.

Autor v básni používá obraty, které jsou snové, pohádkové, ve skutečnosti však nesou hlubší význam o vnímání pravdy a lži. Jde o úvahu o tom, jak se ve světě informací a zkreslení může snadno stát, že se skutečnost vytratí.

6.2. ŽENA Z JEZERA

V podloží několik

*metrů usebrané rašeliny.*¹⁹⁰

V úvodním verši je vylíčena hlubina země, kde se po dobu tisíce let ukládala rašelina. Rašelinu lze chápat jako prvek přírody uchovávající zbytky organických pozůstatků z minulých let. Autor tak uvádí směr, že se pohybuje nejen v prostoru, ale i v časovém pásmu.

Byl jako pravěký jelen

*na sklonku čtvrtohor.*¹⁹¹

Zmínění „pravěkého jelena“ působí majestátně, jelikož je symbolem síly. „*Sklonek čtvrtohor*“ přivádí představu o konci jedné etapy, možná i o jejím postupném zániku.

Název *Žena z jezera* může odkazovat na stejnojmennou legendární postavu z pověstí o Králi Artušovi. Tento koncept je nejen v literatuře, ale kultuře obecně oblíbený. Najdeme jej například v poémě Walltera Scotta, nebo v opeře Giacomo Rossiniho. Jedná se o archetyp svůdkyně, jež dovede své milé ke zkáze.

¹⁸⁹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 40.

¹⁹⁰ Tamtéž. s. 29.

¹⁹¹ Tamtéž. s. 29.

6.3. KARMÍNOVÁ LÁSKA

*Nemáš, strome, dost větví
kolikrát bych se oběsil.*¹⁹²

Báseň *Karmínová láska* je pravděpodobně o vnitřním souboji. Na začátku se objevuje téma oběšení. Verš vykresluje zoufalství lyrického subjektu a myšlenky na smrt, které jsou ironicky podané. Zmínění, že strom nemá dost větví, působí absurdně, zesiluje pocit marnosti.

*Tomu se říká mít velký voči.*¹⁹³

Rčení: *mít velký voči*, má v běžné řeči význam chtít víc, než je možné, v básni dostává nový význam. Je možné, že autor poukazuje na nenaplněnou touhu po životě.

*Jako Kerberos, pes z podsvětí.*¹⁹⁴

Následuje přirovnání k mytologickému trojhlavému psu Kerberovi, který hlídá vchod do podsvětí. Autor může naznačovat, že lyrický subjekt stojí na hranici mezi životem a smrtí, mezi světem a podsvětím.

Jenomže noci v pláních

plné krve a hrůz

*a puzení a sípotu a skvrn!*¹⁹⁵

Z veršů lze pochopit, že je v noční krajině chaos a strach, což může být metaforický popis pro duševní stav člověka. Zmíněné skvrny mohou odkazovat na pocit viny nebo emoční jízvy. Opakování spojky *a* v textu opět vytváří pocit gradace.

¹⁹² KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 25.

¹⁹³ Tamtéž. s. 25.

¹⁹⁴ Tamtéž. s. 25.

¹⁹⁵ Tamtéž. s. 25.

*Ten dupot pracek v tříšti
v příšeří písčín
kde se otvírá poklad těla:
Samá veteš a láska
karmínová a žádoucí.¹⁹⁶*

Zvuk dupajících tlap v temnotě připomíná lov nebo i zoufalé hledání po něčem, co je cenné. "*Poklad těla*" je metaforické označení pro smyslnost, vášně, ale zároveň může být vnímán jako "*samá veteš*", tedy něco, co se může stát velmi snadno bezcenným.

*A jiskry, vteřiny a neutrína
nebe, peklo a dudy
do toho nepočítám.¹⁹⁷*

Kudláček v závěru titulní básně vytvořil lehce ironický podtón. Všechny ty krátké záblesky, jiskry, vteřiny, subatomární částice (neutrína), vše zmíněné pojí dočasnost a tvorba chaosu. Lyrický subjekt nakonec "*nepočítá*", což může značit vysílení, rezignaci.

Báseň působí jako proud myšlenek, který se pojí touhou, strachem a smířením. Použití opakování (*noci, vlky, poklad těla*) a expresivních slov (*krve, hrůz, sípotu*) posiluje děsivý dojem.

Báseň *Nebe a dudy* opět pracuje s motivem doteku a prázdnoty. Lyrický subjekt se znovu přes dotyky propojuje s různými prvky vlastního života, ať už se vzpomínkami, tak s přírodou.

Nebe a dudy

*Dotýkám se osobních strážců
z několika knih pro děti
a svých vědění a hvězd*

¹⁹⁶ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 25.

¹⁹⁷ Tamtéž. s. 26.

*na které sere pes*¹⁹⁸

Autor v úvodních verších zmiňuje: *osobní strážce*, což mohou být vzpomínky na postavy z dětských knih, které Kudláčka kdysi chránily. Ohledně literatury, která autora ovlivňovala v dětství, autor hovoří: "*Naše předchozí generace byly ovlivněny, vlastně ještě prvorepublikovou tvorbou literární, zejména samozřejmě Foglarem, ale přidávali se k tomu romantizující prvky a projevy. Jak to říct zjednodušeně nebo obecně, literatury západní, anglosaské, brzy vše, co souviselo s přírodou a s životem v přírodě, Ernest Thompson Seton a podobně. Autoři byli, ale to teď nemluvím o sobě, mluvím vo, v podstatě generaci, kterou jsme prožívali spolu, i dokonce v různých klubech, podle modelu Rychlých Šípů a potom začínajícího skautu a potom na to vlastně navazujícího trampingu.*"¹⁹⁹ Autorův výrok vysvětluje jeho kladný vztah k přírodě, který se prolíná i do jeho vlastní tvorby. Zmínka o hvězdách a poznání (*svých vědění a hvězd*) by mohl být symbol pro naději, který však končí ironickým přirovnáním: *na které sere pes*. Pomocí tohoto spojení autor vyjadřuje zklamání, pocit, že hodnoty, které kdysi měly význam, už nic neznamenají.

rozmachem veslaře splývám

s hladinou rybníka a se sluncem

které se odehrálo ve vyzvání odvahy

*a ve strachu (svědkové prominou...)*²⁰⁰

Do následující části básně autor zakomponoval pohyb: *rozmachem veslaře splývám*, což může znamenat nejen doslovné pádlování, ale i plynutí životem. Slovo *rozmach* je víceznačné, může jít jak o rozmach veslem, tak mít rozmach ohledně něčeho. Lyrický subjekt splývá s hladinou rybníka, což by mohlo znamenat, že on sám je odrazem, bez slunce a hladiny by odraz nemohl existovat. Zmínka o: *vyzvání odvahy a strach*, naznačuje, že tento klid byl nahrazen nejistotou.

i listů spadáných

¹⁹⁸ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 19.

¹⁹⁹ SVEŘEPOVÁ, Tereza. *Slavomír Kudláček [zvukový záznam]*. Pardubice, 2024.

²⁰⁰ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 19.

daleko do lesů se dotýkám
nebo v Lužických horách studánky
z které jsem tuhle pil²⁰¹

Lesy a studánka v Lužických horách vizualizují přírodní prvky, které přináší vzpomínky. Dotýkání se spadáných listů může symbolizovat proměnu, plynutí času, zatímco voda ze studánky ryzí čistotu, možná pohádkové pojetí živé a mrtvé vody.

(aby ses nerozpla-kakal
nad její pramenitou pamětí)²⁰²

Na tomto verši autor použil hru s jazykem. Oproti vážným uvědoměním přichází odlehčené vyznění textu. Slovo "*rozpla-kakal*", nebo-li spojení "*rozplakat se*" a "*kakat*", vytváří kontrast mezi dojemností a groteskností. Jako by lyrický subjekt říkal: "Neber to tak vážně, nerozplakej se nad minulostí." Použití hovorového jazyka ("*na které sere pes*", "*rozpla-kakal*") dodává textu neformálnost, čímž ho odlišuje od běžně chápané lyriky.

dotýkám se teplého bahna
ve kterém jsou uloženy škeble
ve kterých není uloženo nic²⁰³

Závěr básně přináší: *dotýkám se teplého bahna*, což může symbolizovat návrat k něčemu původnímu. Škeble jsou tradičním symbolem pro ukrytý poklad (například perly), ale v básni jsou prázdné: *ve kterých není uloženo nic*. To může znamenat jak ztrátu, tak pouhé konstatování, že ne vždy najdeme to, co očekáváme.

²⁰¹ KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. s. 19.

²⁰² Tamtéž. s. 19.

²⁰³ Tamtéž. s. 19.

Sbírka *"Nebe a dudy"* je Kudláčkovým vyjádřením o vztahu k minulosti. Báseň kombinuje hravost, melancholii, ale i ironii. Motivy doteku vytvářejí dojem propojení s minulostí.

7. KRITICKÁ RECEPCE

Nyní se zaměříme na kritické ohlasy tvorby Slavomíra Kudláčka. Zatímco někteří kritici oceňují autorovu schopnost zachytit krásu přírody a každodenního života, jiní poukazují na určité slabiny, především v oblasti dynamiky či originality.

Lukáš Prokop v kritice sbírky *Ptáci a jiná znamení* (2017) vyzdvihuje: *„Ličení je poněkud zobecnělé, abstraktnělé, ale zároveň jedinečně střízlivé, jak si snad žádá samo prázdno, ke kterému stačí předměstská čtvrť, panelák, rorýsi a sluneční žár.“*²⁰⁴ Kritik kladně hodnotí Kudláčkovu schopnost najít krásu i v obyčejných detailech každodennosti. Prokop rovněž poznamenává, že: *„Kudláček chytře přechází obrovité časové vzdálenosti a relativizuje čas – příslušnost k určitému místu mu to umožňuje.“*²⁰⁵ Zmíněná dovednost, propojit osobní zkušenosti s různými časovými a prostorovými perspektivami, je jedním z charakteristických prvků autorovi poezie.

Nicméně, jak již Prokop dále podotýká: *„Určité zklamání ale přichází, jakmile ztratí svůj všeobecný ‚ptačí‘ rozhled a snese se dolů. Tehdy do centra pozornosti vstoupí lidé a dostaví se hněv. Zároveň básník tragicky opouští svou představu o místě, které určuje děj.“*²⁰⁶ Prokop se snaží poukázat na problém, že když se básník ocitá ve složitějších tématech, jak osobních, tak společenských, může to působit jako oslabení jeho jinak silného propojení s přírodou nebo prostory.

Prokop dále kritizuje pasáže, které postrádají sílu, jež by byla schopna čtenáře více vtáhnout do děje. Když se v poezii objevuje hněv, jako například ve verších: *„Putinovo a Zemanovo stádo/ zvyklé na granule co minule/ na pobyt v garsonkách all inclusive/*

²⁰⁴ <https://www.advojka.cz/archiv/2018/25/nas-clovek-v-kambriu> [cit. 2025-03-03].

²⁰⁵ Tamtéž. [cit. 2025-03-03].

²⁰⁶ Tamtéž. [cit. 2025-03-03].

*nabublající koupele smutné i veselé.*²⁰⁷ Kritik namítá: *je tak nemilosrdně zasypáno hněvem. Jenže vztek, který pod rukama takového Jakuba Demla, Ivana Diviše nebo Václava Černého přechází v zuřivost fantastického rozmachu a síly, je v Ptáčích a jiných znameních plný floskulí a frázi.*²⁰⁸

Přestože některé aspekty Kudláčkovy tvorby mohou být pro čtenáře náročné, Vojtěch Staněk v kritice na sbírku *Schůzka v lomu* (2009) zdůrazňuje, že Kudláčkova poezie oplývá velkou precizností: *„Slavomír Kudláček (nar. 1954) v nové sbírce dokazuje, že je básník přesný, obrazově střídmy – minimalismus jednotlivých veršů, prozaizovaný výraz a klidný tón jako by si především jeho delší básnické skladby samy diktovaly.*²⁰⁹

Staněk chválí jak přístup, popsáný jako minimalistický a tichý, který dodává autorově poezii určitý klid a přesnost, která si neklade za cíl být okatá nebo patetická. Na druhou stranu Staněk vytýká: *Tato důsledná distance, díky níž se tak lehce přehoupneme z konkrétního v obecné, oscilace času a věčnosti a další oxymorické dvojice motivů, to vše svádí k syntetizujícím aforismům a spolu s hutnou metaforikou zcela evidentně ukazuje na cestu k Vladimíru Holanovi, po níž Kudláček kráčí sice směle, ale místy škobrtá.*²¹⁰

Oproti tomu, Jiří Mareček v kritice na sbírku *Hora bez vrcholu* (2012) podotýká: *„Při čtení takové cestovatelské poezie se nabízí srovnání například se sbírkou Milana Libigera Na jedno u Šivů (2010), která vznikla z cest po Indii. Krajině jistě neméně mystické, než jsou skotské Highlands. Libiger ovšem do Indie přivezl svou valašskou hlavu se svým valašským zrakem. Sdělnost a přesahy u něj vytvářejí právě střety mystických i zcela všednodenních východních kulís s odlišnou tradicí. Kudláčkova Hora bez vrcholu je experimentem spíše opačným.*²¹¹

Kudláčka není zaměřena na kulturní střety, ale na vlastní subjektivní vnímání krajiny, zážitků a míst, což může být interpretováno jako méně konfrontační, ale o to více introspektivnější. Na druhou stranu na tvorbě Slavomíra Kudláčka kritizuje: *„Přestože je Kudláčkovo psaní po technické stránce argumentačně prakticky neprůstřelné, kvalitativní hodnocení jeho poslední sbírky je poněkud problematické. Otázkou totiž zůstává, co po všech těch dramatických pohlednicích a útržcích z cest po daleké krajině zůstane pro čtenáře.*²¹²

²⁰⁷ <https://www.advojka.cz/archiv/2018/25/nas-clovek-v-kambriu> [cit. 2025-03-03].

²⁰⁸ Tamtéž. [cit. 2025-03-03].

²⁰⁹ <https://www.advojka.cz/archiv/2010/11/knihy> [cit. 2025-01-02].

²¹⁰ Tamtéž. [cit. 2025-01-02].

²¹¹ <https://www.advojka.cz/archiv/2012/24/za-drakem-do-skotske-vysociny> [cit. 2025-02-02].

²¹² Tamtéž. [cit. 2025-02-02].

Mareček zde kritizuje, že i přesto, že je autorovo psaní na vysoké technické i precizní úrovni, tak po přečtení jeho sbírky zůstává ve čtenáři spíše vizuální dojem, než hlubší emocionální nebo filozofický zážitek. Dle Marečkova názoru poezie může čtenáře na první pohled zaujmout silnými vizualizacemi, ale nemusí nabídnout dostatečně hluboký vnitřní prožitek.

Poznámku k autorově tvorbě přidává i Pavel Kotrla v recenzi na *Zapomenutou noc* (2001), který v kritice zdůrazňuje překvapující popis druhé světové války u autora narozeného v roce 1954, když říká: „*Pro mne, jako čtenáře, bylo překvapením setkat se s reflexí druhé světové války u autora narozeného až v poválečných letech (1954), navíc s takovým časovým odstupem.*“²¹³ Tento komentář dokazuje, že je Kudláček schopen zamyslet se nad historickými událostmi, které ho, i když osobně nezasáhly, stále zajímají a ovlivňují jeho vyjádření v tvorbě.

Petra Kožušníková o Slavomíru Kudláčkovi říká: „*Na základě slyšeného mohu konstatovat, že se mi Slavomír Kudláček jeví jako velice racionální autorský typ s výrazným pozorovacím talentem.*“²¹⁴ Přesněji řečeno, Kudláček píše promyšleně a s jasným záměrem. Nepodléhá emocím, spoléhá spíše na logiku a strukturu. Zároveň má oko pro detaily a umí je věrně zachytit. Kožušníková tím nejspíš chce vyzdvihnout jeho charakteristický styl psaní.

Miroslav Chocholatý o Kudláčkově poezii říká: „*Paradoxem Kudláčkovy poezie je skutečnost, že s úbytkem slov se existenciální ponor básně prohlubuje.*“²¹⁵ Jinými slovy, čím méně Kudláček píše, tím víc toho jeho poezie dokáže říct. Dokáže pracovat s minimem slov tak, aby měla báseň ještě intenzivnější hloubku a sílu. Chocholatý tím vyzdvihuje, jak jeho schopnost soustředit se na podstatu, tak na vyjádření složité myšlenky úsporně.

Když došlo na téma kritiky při našem osobním rozhovoru, Slavomír Kudláček odpověděl následovně: *Trochu to smrdí sebechválou, když člověk hledá dobrou ohlas o sobě samým. Je to klišé, ale pravdivý, že člověk se musí vyrovnat s nějakým odsudkem. Jinak kritiky, vím, že teď téměř nevycházejí, protože ztratil denní tisk zájem, většinou jsou na to dnes už jen literární časopisy, a ty působí hodně uzavřeně a omezeně, vlastně se to k těm čtenářům ani pořádně nedostane, nebo je to odkázaný na internet, a tam to nikdy v mých starejch očích nebude mít takovej dosah toho, když si to člověk může otevřít jako časopis nebo*

²¹³ <https://recenze.kotrla.com/r052.php> [cit. 2025-018-03].

²¹⁴ <https://ndk.cz/view/uuid:63e989b0-1829-11ef-b43d-005056825209?page=uuid:a4b1930e-8741-4ef2-802e-8c5a3af9c37f> [cit. 2025-018-03].

²¹⁵ <https://ndk.cz/view/uuid:402dabf0-9c93-11e7-8394-5ef3fc9ae867?page=uuid:7ab781b0-9cc0-11e7-920d-005056827e51> [cit. 2025-018-03].

noviny v kavárně. Jinak o kritikách, já je neuchovávám, já o nich nemám přehled. Vím, že některý byly přijatý líp, některý se ztratily bez odezvy.

Tazatelka: Co jsem já našla, našla jsem spoustu pozitivních kritik, ať už k vašemu přístupu k výběru témat nebo i to, že píšete věrně. Povzbudilo vás to, když jste si to četl?

To rozhodně člověka povzbudí, ale nesmí to člověka ovlivnit, aby si řekl, tohle se jim líbí. Ono to ani nejde, protože když se odchýlí z té cesty, která je mu vlastní a daná, tak sám pozná, že se pustil někam, kde to nejde. Ale když si někdo uvědomí proč a dostane se do toho projevu už modernějším postupem, tak pak je to na tom vidět, počínaje třeba Picassem.²¹⁶

V závěru lze říci, že je tvorba Slavomíra Kudláčka vnímána jako osobitá ovšem s občasnými mezerami. Zatímco je autorova poezie chválena pro schopnost zachytit krásu a klid každodennosti, někteří kritici dávají najevo nespokojenost s nedostatkem dynamiky, originality a silného emocionálního prožitku. Přesto je Kudláček díky unikátnímu přístupu k poezii váženým autorem, jehož dílo vede k rozjímání a nabízí čtenářům prostor pro vlastní výklad díla.

²¹⁶ SVEŘEPOVÁ, Tereza. *Slavomír Kudláček* [zvukový záznam]. Pardubice, 2024.

ZÁVĚR

Na základě analýzy děl Slavomíra Kudláčka jsem dospěla k závěru, že zásadní roli v jeho tvorbě hraje příroda. Nejde pouze o detailní popisy krajiny, kterou sleduje z vlaku, z lodi nebo i během pěší cesty, ale především o intenzivní propojení s lyrickým subjektem. Kudláček přírodu nevnímá jako kulisu, ale jako odraz vnitřního prožívání. Kromě české krajiny, ke které se v básních vrací, se výrazně inspiruje i Skotskem. Autor svou oblibu ve Skotsku projevil natolik, že mu věnoval celou sbírku *Hora bez vrcholu*. Prvky anglické krajiny se ovšem objevují i v dalších básních, přestože Skotsko není hlavním tématem.

Dalším důležitým motivem Kudláčkovy tvorby jsou tragické historické události. Druhou světovou válku do svých básní promítá jak tematicky, tak skrze záznamy z vojenských vysílaček. Přístup autora dokazuje, že tyto těžké časy nevnímá jako něco vzdáleného, ale jako důležitou součást i dnešní doby. Vedle válečné minulosti odkazuje také na období komunistického režimu a jeho dopady jak na jednotlivce, tak i na společnost.

Kudláčkova tvorba však není pouze poezie. Věnuje se i cestopisným esejím, přičemž často pracuje s motivy mytologie a legend. Menší roli v jeho textech hraje inspirace z hororových textů, což, jak sám autor zmínil během našeho rozhovoru, souvisí s jeho dětstvím. Právě hororové povídky autora přivedly k literární tvorbě, tento vliv je patrný i při oblibě v používání motivu osudovosti či nadpřirozena.

Během analýzy děl mě zaujalo, jak často se Slavomír Kudláček vrací k tématům času, kouzlu okamžiku a duševnímu stavu. Zmíněné prvky propojuje s realistickými popisy prostředím, zatímco filozofické úvahy oproti tomu vytvářejí kontrast jisté iluze. Přestože často volí vážná témata, texty obsahují humor, slovní hříčky i ironii. Kudláček dokáže propojit různé literární přístupy a motivy, aniž by ztratil svůj charakteristický styl. Přestože si zachovává typické prvky, vždy nachází nové způsoby, jak je uchopit a rozvinout.

SUMMARY

Based on the analysis of Slavomír Kudláček's works, I have come to the conclusion that nature plays a fundamental role in his writing. It is not just about detailed descriptions of the landscape, which he observes from a train, a boat, or during a walk, but primarily about the intense connection with the lyrical subject. Kudláček does not perceive nature as a mere backdrop, but as a reflection of inner experience. In addition to the Czech landscape, to which he often returns in his poems, he is also significantly inspired by Scotland. The author's fondness for Scotland is so profound that he dedicated an entire collection, *Mountain Without a Summit*, to it. Elements of the English (British) landscape also appear in other poems, even when Scotland is not the main theme.

Another important motif in Kudláček's work is tragic historical events. He incorporates the Second World War into his poetry both thematically and through recordings from military radios. His approach shows that he does not see those difficult times as distant history but as an essential part of the present day. In addition to the war past, he also refers to the communist era and its impact on individuals as well as on society.

However, Kudláček's work is not limited to poetry. He also engages in travel writing, often incorporating motifs from mythology and legends. A lesser yet notable influence in his texts comes from horror literature, which as the author himself mentioned during our interview stems from his childhood. It was horror stories that led him to literary creation, and this influence can be seen in his frequent use of the themes of fate and the supernatural.

During the analysis of his work, I was struck by how often Slavomír Kudláček returns to the themes of time, the magic of the moment, and mental states. These elements are intertwined with realistic descriptions of settings, which gives his poetry a sense of spatial orientation, while the philosophical reflections create a contrasting illusion. Although he often deals with serious themes, his texts also contain humor, wordplay, and irony. Kudláček is able to merge various literary approaches and motifs without losing his distinctive style. Even while maintaining his typical features, he always finds new ways to approach and develop them.

Seznam pramenů a literatury

Primární

Knihy autora

KUDLÁČEK, Slavomír. *Balada o Lovětínském rokli*. Pardubice, 1997.

KUDLÁČEK, Slavomír a ADAMEC, Jan. *Zapomenutá noc*. Edice poesie. Brno: Host, 2001. ISBN 80-7294-014-7.

KUDLÁČEK, Slavomír. *Hora bez vrcholu: zpráva ze skotské Severozápadní vysočiny a Ostrovů*. Slova. Praha: Dauphin, 2012. ISBN 80-7294-014-7.

KUDLÁČEK, Slavomír. *Země pod nohama: (road poem)*. Praha: Malvern, 2023. ISBN: 978-80-7530-413-1

KUDLÁČEK, Slavomír. *Nebe a dudy*. Nová Říše: Dobrý důvod, 2023. ISBN: 978-80-908764-2-2

Rozhovor

SVEŘEPOVÁ, Tereza. Slavomír Kudláček [zvukový záznam]. Pardubice, 2024.

Sekundární

BÍLEK, Petr A. *Hledání jazyka interpretace: k modernímu prozaickému textu. Teoretická knihovna*. Brno: Host, 2003. ISBN 80-7294-080-5

CULLER, Jonathan D. *Teorie lyriky*. Studia poetica. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4456-1

ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky. Scholares*. Praha: Paseka, 2003. ISBN 80-7185-592-8

HRUŠKA, Petr (ed.). *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1630-0

JANOŠEK, Pavel a ČORNEJ, Petr (ed.). *Dějiny české literatury 1945-1989. IV., 1969-1989*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1631-7.

KUBÍNOVÁ, Marie. *Kapitoly z teorie literárního díla: skript pro posluchače filozofické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-758-3

MUKAŘOVSKÝ, Jan, PROCHÁZKA, Miroslav (ed.). *Básnická sémantika: univerzitní přednášky Praha - Bratislava*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7066-735-4

Internetové zdroje zdroje

PROKOP, Lukáš. *Náš člověk v kambriu Ptáci a jiná znamení Slavomíra Kudláčka*. Online. 2018. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2018/25/nas-clovek-v-kambriu>

STANĚK, Vojtěch. *Knihy*. Online. 2010. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2010/11/knihy>

MAREČEK, Jiří. *Za drakem do Skotské vysočiny Nad novou sbírkou Slavomíra Kudláčka*. Online. 2012. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2012/24/za-drakem-do-skotske-vysociny>

KOTRLA, Pavel. *Poezie s radiodepeší*. Online. 2001. Dostupné z: <https://recenze.kotrla.com/r052.php>

KOŽUŠNÍKOVÁ, Petra. *PTAČÍ POŠTOU BLUES*. Online. 2018. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:63e989b0-1829-11ef-b43d-005056825209?page=uuid:a4b1930e-8741-4ef2-802e-8c5a3af9c37f>

CHOCHOLATÝ, Miroslav. *V síti času*. Online. 2010. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:402dabf0-9c93-11e7-8394-5ef3fc9ae867?page=uuid:7ab781b0-9cc0-11e7-920d-005056827e51>

<https://wayback.webarchiv.cz/wayback/20201021192523/https://www.kulturni-noviny.cz/nezavisle-vydavatelске-a-medialni-druzstvo/archiv/online/2020/18-2020/dobry-duvod>

<https://www.hostbrno.cz/nakladatelstvi/historie/>

<https://www.mfknihy.cz/c/o-nas/>

<https://www.kavkabook.cz/m/malvern>

<http://www.katolik.cz/recenze/naklad.asp?cis=88>

PŘÍLOHA

Rozhovor se Slavomírem Kudláčkem (2024)

Tazatel: Já vás poprosím, jestli byste mi nějak jenom rychle shrnul vaše dětství, vaše rodiče, čím byli zaměstnaní? Jestli jste už v dětství nějak vnímal to, že byste chtěl tvořit a podobně?

Slavomír Kudláček: *„To je hodně věcí najednou. Moje dětství se odehrávalo v dobovém kontextu šedesátých let, konce padesátých šedesátých let. Se vším všudy to znamená i s kulturním uvolněním a s kulturním v podstatě tím, co jsme pociťovali, jako naprostou svobodu už tenkrát. Naše předchozí generace byly ovlivněny vlastně ještě prvorepublikovou tvorbou literární, zejména samozřejmě Foglarem, ale přidávali se k tomu romantizující prvky a projevy. Jak to říct zjednodušeně nebo obecně, literatury západní, anglosaské, brzy vše, co souviselo s přírodou a s životem v přírodě, Ernest Thompson Seton a podobně. Autoři byli, ale to teď nemluvím o sobě, mluvím vo, v podstatě generaci, kterou jsme prožívali spolu, i dokonce v různých klubech, podle modelu Rychlých Šípů a potom začínajícího skautu a potom na to vlastně navazujícího trampingu. Samotné dětství jako takové, se rozhodně o něm nedá říkat, že bych pociťoval nějakou vůli nebo chuť tvořit, protože v dětství, když není postižené nějakou traumatizující situací, tak je každé dětství samo o sobě tvůrčí a samo o sobě velmi invenční, takže asi potud. Odlévali jsme stopy zvěře a dělali jsme všechny možné činnosti, kterých jsme byli schopní. Zejména jsem měl jako vzor svého dědu truhláře, přeloučského, velmi významný vzor dodnes, takže jsem v jeho dílně, přesto, že jsem naprosto nešikovný, tak jsem se v jeho dílně pokoušel už odmalička něco vyrábět, a hlavně vystavovat se fascinujícímu prostředí řemeslné dílny, kde někdo celý život na velmi vysoké úrovni pracuje se dřevem, ještě k tomu s takovým materiálem krásným.*

Já nevím, kde se ukončuje dětství a začíná dospívání.“

Tazatel: Můžete to vzít s dospíváním a nástupem na školu, jak jste vybíral?

Slavomír Kudláček: *„Asi to všechno bylo ovlivněný prostředím tady Pardubic, respektive asi prvních šest let v Semtíně, kde jsme bydleli přímo u fabriky, kde táta pracoval, takže to bylo*

po stránce asi pohledu ekologického nebo zdravotního velmi nepříjemné. Už možná proto, se moje prostředí, vyjímání, od té doby rozčleňovalo nebo rozdělovalo i na další destinace, kde se člověk nacházel, jako u dědů a babiček. Nevím, dneska už mi připadá, že má každý rodiče spíš z nějakýho města, ale tenkrát ten podíl lidí bydlících na venkově, byl podstatně větší. Mám pocit, že asi všichni i moji kamarádi, měli oba rodiče někde v nějaký, příjemný destinaci. Aby to nebyl příliš dlouhý monolog, no a s tím souvisí, že tyhle objekty, prostředí, vlastně dostaly roli téměř jakoby nějakýho, jako ten jejich svět se představoval velmi důležitou součástí toho prostorovýho vnímání světa. Nebyly to zdaleka jenom Pardubice.“

Tazatel: A co se týká výběru školy, jestli se můžu zeptat, co jste studoval?

Slavomír Kudláček: *„Výběr školy, to by zase byla komplexní otázka. Naše mládí, ty v uvozovkách nevinnosti, bylo v podstatě ukončený, opravdu, to není žádná nadsázka, ruskou invazí. V podstatě v patnácti letech se změnila všechny naše perspektivy. Z představy, že svět bude náš, se stalo, ne že by nám to tak dlouho vadilo, každý mládí si najde svojí cestu a svůj životní program, prostor, vždycky, za jakýkoliv situace, akorát to ovlivnilo naše možnosti, naši budoucnost samozřejmě. Šel jsem na gymnázium, protože jsem patřil k těm, který vůbec nevěděli, co by je mohlo bavit, protože je bavilo všechno, tak to bylo logickým prodloužením. V dalším výběru studia měly zase hlavní roli možnosti, jak studijní, tak politický, ale hlavně ty studijní v případě, protože motivem každýho kluka, tenkrát, bylo hlavně to, nejt na vojnu, nebo aspoň si tu vojnu nějak ulehčit. Ona byla poměrně, ať se říká, co chce, to byla drastická záležitost naprosto. Takže jsem, u vědomí svých možností, se nepokoušel o žádný svůj vysněnej obor, jako třeba paleontologie nebo archeologie. Tenkrát nebylo prakticky možný se dostat, pokud člověk nebyl opravdu jedničkář, což já jsem nebyl a šel jsem na chemickou školu do Prahy. Potom jsem v podstatě v Praze zůstal sedm let, přestoupil jsem na jinou školu, ale to už asi není předmětem zájmu.“*

Tazatel: Já se vás chci zeptat, kdy tak nějak se ve vás začalo projevovat, že byste chtěl psát?

Slavomír Kudláček: *„Byla to jedna z činností, kterou se člověk snažil dělat. Daleko dřív jsem zkoušel vyřezávat figurky a malovat i potom obrázky a samozřejmě k tomu, si člověk tak*

nějak něco psal, už jen proto, že ten přival literatury za něj, počínaje dětskou, v podstatě formativní a zásadní od dětství, od té příslovečné četby, kterou rodiče čtou dítěti, tak ponaučení se z toho dítěti, přístup k tomu, k těm knihovnám, kde jsme proseděli celý hodiny, abysme si pak domů donesli štos nějakých knih, každý člověk do sebe vlíval tenhle nádherný literární projekt, samozřejmě si chtěl něco takového udělat sám. Začal jsem si třeba psát nějaký strašidelný povídky a podobná věci a vůbec. No to asi tak ke všemu k tomu písemnému projevu, ten byl daný tím, že člověk chtěl napodobit něco, co vnímal jako úžasnou věc. Speciálně třeba, co se týká toho jazyka samotného, tak mě asi hodně tenkrát naplnil a zaujal sám o sobě, jako Karel Čapek. Mě jeho přístup k lingvistickému projevu, byl fascinující už pro to dítě.“

Tazatel: A takhle, jak jste zmiňoval Karla Čapka, měl jste ještě někoho, kdo vás hodně ovlivnil při tvorbě?

Slavomír Kudláček: *„To si nemyslím, to bych si netroufnul, že mě Karel Čapek ovlivnil při tvorbě, spíš jenom při tom projevu, jaksi slohovým, a ještě ne jako dokonale. Tím, co je všechno možné, řeč použít, právě nějak co jsem narazil, na ty první autory, tak to bylo nesčíselný množství autorů. Jak se postupně asi člověk stává dospělým, tak se samozřejmě měněj, ale ty opravdu dobrý zůstávají i v pozdním stáří, z těch na pomezí dětství a dospělosti, to byli kromě Foglara ještě Arthur Thompson hodně nebo asi možná, to neznáte, ale stojí to za to, to třeba vlastním dětem ukázat, dobrodružný příběhy skupiny dětí z velkého jezera v severní Anglii a je to hrozně pěkný. Potom to byla směs klasiků v podstatě. Hodně mě v té době ovlivnila třeba knížka, vůbec kovbojky, Muž se srdcem kovboje od Jacka Schaefera, což dodneška považuju za významnou literaturu. Pak už nelze jmenovat, protože je toho moc. Možná se dá říct, že pak už byl omezený přístup k té literatuře ve srovnání s dneškem. Vycházely knihy, který komunistům utekly, jak se říká. My jsme na ně stály fronty, protože maminka pracovala v knihkupectví, takže všechno mohla stáhnout, a hlavně jsme potom už v těch našich seskupeních a různých kolektivech, tu každou knížku vytěžili do posledního písmenka i tím, jak jsme je potom vyhodnocovali, co jsme si o nich říkali všechno. Takhle to probíhalo s filmama, s výstavama, se vším, co se v podstatě dělo. Pak se to postupně přesunulo do té atmosféry toho, že se to odehrávalo v době té normalizace, čili byl z toho vyloučený jakýkoliv vnější svět a možnost vůbec kontaktu s ním, aby člověk mohl dýchat a*

nedostal se do konfliktu s nějakým zásadním problémem, ale jinak v podstatě už to byla svýho druhu, i na těch školách pasivní rezistence, tam kde to šlo samozřejmě. Nebyl jsem takový hrdina, abych se proti tomu nějak vymezil veřejně, ale spočívalo to v tom, že se člověk nepodbízal ničemu, co nebylo vyloženě nutný. Třeba do svazu mládeže jsem vstoupil a pak zase rychle vystoupil, asi český přístup. Je potřeba zmínit ty myšlenky na případnou emigraci. Ty samozřejmě byly a byly hlavně zabarvený tou romantikou hrozně. Ta vazba tady byla tak pevná na ty místa a na život, že se přiznávám, že jsem o tom vážně nikdy neuvažoval. Někteří moji přátelé jo.“

Tazatel: Vy jste se chtěl vždycky vrátit?

Slavomír Kudláček: *„Já jsem byl asi do jistý míry nerozhodnej a byl jsem prostě retardovanej, do dlouhý dospělosti, abych do toho dokázal reálně uvažovat.“*

Tazatel: Z vaší tvorby jde vidět, že vás ty krajiny vskutku oslovily. Jde vidět, že jste splynul s přírodou a opravdu rad se tomu ve své tvorbě věnujete.

Slavomír Kudláček: *„To splynutí s přírodou mohlo dojít v podstatě i tady, kdyby člověk věděl, jaký jsou ty skutečný možnosti, tak by mu to nestačilo, ta stávající příroda. Jako zjednodušeně, my jsme to znali jenom z zprostředkovanějš zdrojů samozřejmě, z toho vznikl pocit, že to asi někdy zrealizujeme. Říkám, nebyl jsem v tom sám, to byla celá kultura, taková, která se vztahovala k, speciálně u nás to bylo hlavně k cizině jako anglicky mluvící. V podstatě nějakým způsobem to ve mně zůstalo, že jsem velice, kulturu, kterou dneska nazýváme západní, tak tu nejlépe vnímám a nejlépe si myslím, že se v ní umím nějakým způsobem orientovat a pohybovat, je mi doslova do písmene rodově blížká.“*

Tazatel: A jestli bych se vás mohla zeptat, na vznik vaší úplně první sbírky, jak to probíhalo, co se týkalo nakladatele, jak to probíhalo, co se týkalo výběru motivů, témat, co jste si chtěl vybrat?

Slavomír Kudláček: „*To už jsou takový, jakoby příliš životopisný ty, ke kterým se nic konkrétního říct nedá. Sem se pokoušel uplatňovat nějakýho času, když se moje texty líbily třeba bráchovi a známým, tak jsem se to pokoušel uplatnit a v podstatě vyjádřit to, co se m i líbilo na těch ostatních vzorech. A uplatnit jsem se to pokoušel, se přiznám, v nějaký rubrice Moderního světa. Mi napsali si pamatuju, to člověk nezapomene, napsali mi, že je to sice fascinující, ale že je to projev náboženského idealismu, což byl pro šok. Já jsem náboženský idealismus nikdy neprožíval. Pak byly různé možnosti v nějakých sbornících a soutěžích, tak jsem to obesílal, aby to mělo nějaký umístění a takhle, ale to byly i prózy spíš, než jsem začínal s básničkama. Pak už se to člověku nahromadí, ty texty až pošetilý pocit, že by to mohl vydat do něčeho, co by mohlo existovat a někoho zajímat. Asi takhle nic konkrétního si nepamatuju. Pamatuju si konkrétně, že mi to odmítali všechno. Moje první sbírka, Hodina Amulet, vznikla naštěstí až v devadesátém čtvrtém roce. Takže za těch komunistů vyšly akorát nějaký sborníky, s nějakýma troškama něčeho. Existoval časopis Tramp, vycházel asi dva roky nebo tři, to pro nás byla velká modla. Ale prosil bych, moc tam nezvýrazňujte ten motiv trampingu, je to něco, co je součástí toho, to jednoznačně, ale on tramping dneska a tramping tenkrát, to je něco úplně jinýho. My jsme nebyli ti, co jsme s ohonem na hlavě jezdili někam k totemu, ale spíš jsme to měli jako Londonovskej a později Kerouacovskej způsob pohybu po zemi a samozřejmě v souladu s přírodou, s divočinou jsme tomu říkali radši, než s přírodou.“*

Tazatel: Vy se tam hodně zmiňujete o přírodě, o tom, jak jste se tam cítil a rád tam dáváte i přírodní elementy. A chci se zeptat, když jste psal ty sbírky, dal jste si dopředu jasně najevo, co tam zmínit chcete, anebo jste psal a ono to nějak plynule přišlo?

Slavomír Kudláček: *Rozhodně ne. To je součástí přednastavení a součástí ustrojení, jakože co má být ten hlavní motiv toho. Když se potom třeba propojí s nějakýma záležitostma vlastní široký existence tak potom to teprve přestane být třeba básnička o přírodě přímo, i když v ní příroda existuje. Básnička je dneska sama o sobě taková velmi ne života schopná věc. Básničku raději vnímám jako součást nějakého literárního bud' celku, nebo něčeho zásadnějšího*

Tazatel: A jestli se můžu zeptat, vy tam hodně střídáte témata, ale zároveň ono se tak nějak napojuje, třeba v jedné sbírce se hodně věnujete válečné tematice. Já se chci zeptat, co vás

vedlo k tomu, že jste se chtěl tímhle zabývat ve své tvorbě.

Slavomír Kudláček: *Já myslím, že pro každého člověka, vnímavého, je to samo o sobě téma velmi, který se ani neptá, jestli ho člověk chce nebo nechce. Třeba oba můj dědové byli účastníci První světové války, takže mi vyprávěli o válce. Když jsem docházel ke konfrontaci toho svého vlastního jednoduchého a v podstatě krásného života a už mě začalo bejt zvláštní, že to není norma vždycky a že pravděpodobně to nemůže být vždycky norma. A ta představa, že žijeme v té naší krásné době, okolo 69. roku. S tím že tady konkrétně v těch letech ulicích se odehrávaly dramata, který jsme vnímaly podle těch pamětních desek, ty jste asi taky viděla, kapitána Bartošů, těch osobností odboje, tak jsme se o to začali taky zajímat. Nebyly žádné dostupný, relevantní materiály. Byly takový tendenční. A přesto se ty samotný informace o tom skutečným hrdinství k nám dostali a my jsme je obdivovali a my jsme je prachšprostě srovnávali se svým životem a už první konfrontace s vlastním pocitem byla, jestli bysme v tom dokázali žít, jak bysme se zachovali, co bysme dělali my. Protože dneska ten čas letí strašně, my jsme se narodili 10 let po skončení druhý světový a připadalo nám to jako ukrutná minulost, ale dnes mi doba před 10 lety nepřipadá jako minulost. Samozřejmě nikdo netušil, že to bude mít takový v uvozovkách proruský konotace. Vždycky jsem vnímal stav stability, a tohle je nestabilní nebo spíš nepřirozený, není jistý, jestli se člověk neocitne v něčem, navíc je tu permanentní pocit, že se to může stát v tu ránu, že se člověk dostane do situace, že už nebude moc udělat nějakou polovičatost nebo třeba trošku zbaběle něco zamlčet, že ty okolnosti přijdou za ním. Člověk se vždycky bál, jestli třeba nemá ve schránce nějakou obsílku nebo něco podobnýho. Já jsem ani nebyl v anonymitě pro tu moc.*

Tazatel: Chtěla jsem se zeptat, vy jste tam měl přepis nahrávek z vysílaček, jak jste se k tomu dostal, že jste to začlenil do své tvorby?

Slavomír Kudláček: *Přišli mi strašně přesvědčivý, jako to jsou originální nahrávky. Oni to byly částečně šifrovaný texty a ty šifry tomu dodávaly obrovskou poetickou sílu. Dostal jsem se k nim myslím prozaicky, že ty přepisy vyšli ve sborníku Pardubického muzea, nebo kde, já nevím už ani v jakým roce. A přišlo mi, že už jsem nějaký text k tomu měl napsanej. Tak jsem to dost voprskle propojil. Paradoxně vidím, že dnes se ty texty mezi Londýnem a Libuší jsou lepší básničky než ty, co jsem se k tomu pokoušel dopsat. Pro mě bylo překvapivé, že to lidi překvapilo, že to najednou v tom kontrastu začalo spoustu lidí vnímat. Navíc, mně vždycky*

strašně vadilo, že ty okolnosti jsou vlastně, a to mě vydrželo až do nedávnejch let, teprve teď mám pocit, že se tomu dává nějaký background a že se to trošku začíná vnímat, protože, mě bylo úplně jasné, že žádný dramatičtější, hrdinštější příběh ta společnost ve své popkultuře nemá. Jsem přesvědčenější, že když ta společnost nemá takový příběhy, tak ne že by byla druhořadá, ale je ohrožená kulturním rozpadem.

Tazatel: Vy jste tam rád zmiňoval Oheň nebo Světlo, v různém vyznění. Jednou vnímáte oheň jako symbol naděje, jindy je to symbol zničení. Baví vás dávat slovům více významům.

Slavomír Kudláček: *Nevím, jestli mě to baví, oni zkrátka více významů mají, je to intuitivní, tak jsem to využil. Rozhodně to jde z vědomí, že to má více kontextů, a jeho vyznění záleží, na tom je postavená řeč, ne na tom, co je jeho otisk, ale v jaký se vyskytuje společnosti. Ta řeč není nějaký řád, který by byl stanovený nějakým souborem znaků, ale ta její velkolepá společnost je postavená na tom, že je pohyblivá, tekutá, jak se ty slova setkávají ve větách, stačí změnit pořadí, aby měly jiný význam. Když chce člověk ten význam vnímat a hledá ho, tak se dá vyjádřit i přes něco úplně jiného a člověk ani nemusí vědět, co přesně, protože kdyby to věděl, tak by to řekl rovnou a není třeba na to hledat nějakou formu literárního projevu.*

Tazatel: Takže to byl ten přirozený tok jazyka, nebyl to nějaký váš účel.

Slavomír Kudláček: *Tak hlavní téma bylo vždycky vědomý, ale spoustu věcí tam bylo intuitivní. Ale podléhající zpětný kontrole. Když člověk zjistí, že je to blábol, tak se snaží to eliminovat.*

Tazatel: Když jste tvořil, měl jste tendenci hodně opravovat, nebo jste cítil, že tak jak to bylo napsáno, tak to má být?

Slavomír Kudláček: *Určitě ano. Stane se, to neříkám já, to je takový trochu klišé, že člověk zjistí, že něco napsal a nezmění nic a stane se věc, že se něco nahodí na papír, aby zachytil to uvědomění. Jako kdyby sochař vzal kousek hlíny a rychle udělal pár tahů a až později vyškrábal třeba ty očička. Předem to psaní nějak neurčuju, pokud není nějaký zadání.*

Tazatel: Vy jste vydal skoro esejistický cestopis Skotsko. Chci se zeptat, čím konkrétně k vám to Skotsko promluví, že jste se rozhodl věnovat těmto krajinám.

Slavomír Kudláček: *Váže se to na tu afinitu k přírodním jevům a dějům a prostorám a k tomu to uzavření tím českým prostorem, která nás postihla přes 40 let. Skotsko a Británie vůbec i přes tu kulturní blízkost patřila k mým snům a pak když jsem se tam vypravil až v roce 2003, to byla moje první pořádná výprava. Předtím jsem byl akorát jednou v Polsku v lese nebo v Rakousku na kole. Takže to očekávání bylo daleko překonaný úplně vším, a dokonce i nověma věcmi, který člověk neočekával, že tam najde. A stalo se to mou vysněnou zemí. Nemyslím konkrétně Skotsko, ale zaměřili jsme se především na Skotsko. Ten symbol toho severozápadu byl přítomnej ve všech těch různých hrdinech, počínaje polárníma dobrodruhami. Možná i nějakou, dnes už to je nadužívaný a používá se to v pseudosmyslu, ale takovou keltskou nebo prehistorickou minulostí. Ale hlavně je to síla živlů, který jsou tam tak bezprostředně přítomný, že člověk ze střední Evropy, kterej navíc se předtím, částečně i úmyslně, ušetřil toho, aby viděl to Černý moře v Bulharsku, tak si to nechal na ten Atlantik, a to byl blesk z čistýho nebe.*

Tazatel: Když jste právě zmiňoval ty živly, oni se ve vaší tvorbě často objevují. Promluví do vás to, jak jste trávil dětství, že jste to chtěl promítnout do té tvorby.

Slavomír Kudláček: *Určitě, ale ten motiv té tvorby to není chtění, ale spíš bych to nazval potřeba nebo inspirace v těch živlech. Prostě živly promlouvají velice silným a přesvědčivým způsobem a ono, když se člověk snaží, co je mimo jeho obzor a sílu a schopnosti, do té lidský optiky přizpůsobit, aby s tím mohl snáz být, aby to pochopil. Případ takové fascinace, která je kladná, tak člověk chce být přítelem těch živlů a nenechat se od nich zároveň ničit nebo ubližovat, ale přiblížit se jim co nejbliž. O tom jsou ale činnosti daleko přímočařejší, než je literatura, to dělá každej, kdo leze nebo chodí po horách nebo se plaví po moři. Tak ten prožívá asi podobný pocity, ale pak nemá tu potřebu nebo čas už to nějak zpracovávat. Samozřejmě, i když jsem někde nebyl, ale to neplatí jen pro Skotsko, tak si to člověk samozřejmě zpřítomňuje, protože se těší, až se s tím bude moc setkat, až se bude moc nechat*

oslovit. Možná to hraničí s nějakým způsobem primitivního náboženství, takhle možná ty předkřesťanský fungovaly.

Tazatel: Chci se vás zepat, co si myslíte o kritice vůči vašemu dílu, jestli je čtete nebo vyhledáváte.

Slavomír Kudláček: *Trochu to smrdí sebechválou, když člověk hledá dobrou ohlas o sobě samým. Je to klišé, ale pravdivý, že člověk se musí vyrovnat s nějakým odsudkem. Jinak kritiky, vím že teď téměř nevycházejí, protože ztratily denní tisk zájem, většinou jsou na to dnes už jen literární časopisy, a ty působí hodně uzavřeně a omezeně, vlastně se to k těm čtenářům ani pořádně nedostane, nebo je to odkázaný na internet a tam to nikdy v mých starejch očích nebude mít takovej dosah toho, když si to člověk může otevřít jako časopis nebo noviny v kavárně. Jinak o kritikách, já je neuchovávám, já o nich nemám přehled. Víím, že některý byly přijatý líp, některý se ztratily bez odezvy.*

Tazatel: Co jsem já našla, našla jsem spoustu pozitivních kritik, ať už k vašemu přístupu k výběru témat nebo i to, že píšete věrně. Povzbudilo vás to, když jste si to četl.

Slavomír Kudláček: *To rozhodně člověka povzbudí, ale nesmí to člověka ovlivnit, aby si řekl: „Tohle se jim líbí.“ Ono to ani nejde, protože když se odchýlí z té cesty, která je mu vlastní a daná, tak sám pozná, že se pustil někam, kde to nejde. Ale když si někdo uvědomí, proč a dostane se do toho projevu už modernějším postupem, tak pak je to na tom vidět, počínaje třeba Picassem.*

Tazatel: když si vybíráte knihu ke čtení, vybíráte ji podle ohlasů?

Slavomír Kudláček: *Nemám to nijak promyšlený. Zase je to hodně intuice. Když člověk zaslechne o té knize, kolikrát stačí jméno autora, nebo místo, kde se to odehrává nebo charakteristika nějaká, tak se jí snaží nějak dobrat. Potom jsou autoři, který člověk sleduje,*

potom mám třeba přátele, který mi dávaj vědět o tom, co číst, a jsou daleko sečtější a vím, že když něco doporučí, tak to bude opravdu dobrá věc.

Tazatel: Kdybyste měl sám zhodnotit, kterou sbírku máte nejradši z těch svých, jaká by to byla?

Slavomír Kudláček: *Já bych spíš řekl, že člověk si uvědomuje, že to není jen z autorova pohledu. Jsou tam spíš místa, který bych dneska vynechal, ale tomu se nejde zabránit, protože to nikdy neví. V extrémním případě je taková klasická sbírka, to jsem kdysi přišel na takovou moudrost, že je to vlastně hledání 1 nebo 2 básniček, který mají tendenci nebo šanci zajímat někoho za 10 nebo 20 let a zbytek je takovej nosič toho všeho. Tohle povědomí člověk má, ale těžko se rozhodovat, to by hraničilo s nějakým návodem, čeho si člověk váží nejvíc. Já si myslím, že největší šanci, aby to někdo čet za několik let, je kromě ty Hodiny Amulet, první sbírky, tak třeba Svět, který předtím nebyl a možná Nepatřit nikomu. Ale těžko odhadnout, jaký je rozpoložení stávajících několika let. Je úplně jistý, že to ta 10 let nebude už zajímat vůbec nikoho. V tý záplavě věcí, co vznikaj, tak je to asi běžný.*

Tazatel: Hrozně moc autorů přistupuje dnes ke knihám tak, že když napíšu novou, tak chce, aby v té knize byl poznat tou svou charakteristickou formou, nebo že každou knihu napsal jiný autor. Kam byste se zařadil vy?

Slavomír Kudláček: *Já bych se zařadil mezi ty, který to neřešej a který čekaj, jak ta další kniha dopadne, nebo jak vyzní. Rozhodně se nesnažím to někam uměle posouvat, na tom nemám asi ani schopnosti a možná by to hraničilo s experimentem. Jsem rád, když zaznamenám, že ten posun někam je. Ale i při tom stejně zůstávají podobný znaky, který se neměňej, který prochází z knížky do knížky.*

Tazatel: S jakými nakladatelstvími jste spolupracovat?

Slavomír Kudláček: *Někdy je ta spolupráce je někdy větší někdy menší a já jsem velice vděčnej za redaktorskou spolupráci, kritiku, ale to se většinou neděje.*

Tazatel: A v jakém se vám pracovalo nejlíp?

Slavomír Kudláček: *Mně se spolupracuje výborně teď s nakladatelstvím Malvern, s panem Jakubem Hlaváčkem a samozřejmě s panem Bínou z Telče, jinej ale taky dobrej způsob, trochu expresivnější byl s nakladatelstvím Dauphin, s panem Podhradským.*

Tazatel: Vy byste chtěl vydat knihu ohledně koček. Myslíte si, že bude poslední nebo že ještě něco napíšete.

Slavomír Kudláček: *To já nevím, jak ještě dlouho vydržím na světě, ale jak se znám, tak něco psát budu. Ta kniha ohledně koček, to je něco trochu jinýho, to jsem skládal z posledních 20 let z různých črt a esejů, poznámek k těmhletěm tvorům. Ale klasickou sbírku asi ještě jednu budu mít.*

Tazatel: CO vám nejvíce dává, když tvoříte?

Slavomír Kudláček: *Aby to pak nevyznělo, že tomu dávám nějakou definitivu. To je to, že se toho člověk nemůže ani zbavit, že je to součástí zlovyku. To není předem nic kladnýho. Je to součást bytosti, zejména starýho člověka, jako spoustu různých návyků. Zas to nechci takhle degradovat, ale je to způsob nějakýho poznávání sebe a světa a setkávání se s tou formulací. Potřebuje vždycky to zformulovat, to za něj nikdo neudělá.*

Tazatel: Vidíte nějakou podobnost svojí tvorby s jiným autorem.

Slavomír Kudláček: *Velice vzdáleně. Kdysi mě něco inspirovalo a nějak to tam zůstalo, ale to je nesouměřitelný, třeba poezie Thomase. Ale nejsem si vědomej, ani to nejde dneska*

napodobovat, ale asi tematikou a tím co mě vtahuje do toho vidění světa, ale jinou podobnost byl bych rád, aby nebyla, třeba z českých autorů.

Tazatel: Často se vám v poezii objevuje motiv poutníka a jeho souznění s přírodou. Máte pocit, že byste se tak dal nazvat?

Slavomír Kudláček: *To myslím, že ne, nedělal bych z toho příliš filozofický pojem. Je to spíš ten pohyb toho chodce, jak je v angličtině walker, tak vyšla antologie Walker, kde jsou shromážděny povídky nebo eseje, který se vztahují k té tradiční kulturní roli chodce, kterej prochází, aniž by tu krajinu a prostředí, protože to se týká i města i lidí, proměňoval. Ale podobný katalyzátor sám v sobě nevidím. Ten katalyzátor okolí nemění, mění sám sebe.*

Tazatel: Také často zmiňujete tok času a pomíjivost. Čím vás to tak fascinuje?

Slavomír Kudláček: *To nevím, to mě fascinuje od dětství, to vytváří tvář každému znaku a je to podle mě jeden ze základních jevů světa, kterej si člověk dřív nebo později musí uvědomit a který mu teda ty myšlenky uspořádaj jinak, než kdyby si to neuvědomoval. Souvisí to i s konečností lidského života, ale i s tím vlastně nějakým přirozeným pocitem, že člověk se na to dívá většinou s nelibostí, že by chtěl ty věci zachovat tak, jak je nalezne a oni se mu pod rukama měňej, odcházej a všechny. Nedá se s tím žít nějak dennodenně, ale v podvědomí to člověk má a zvlášť, když cítí i nějaký vyzářování věcí, to v tom zániku jejich bývá nejsilnější. To možná souvisí s mou profesí se zájmem o architekturu. Na ní je to vidět krásně, explicitně.*

Tazatel: Vnímáte tu pomíjivost pozitivně a přirozeně nebo vás to uvádí do melancholie.

Slavomír Kudláček: *Rozhodně mě to uvádí do melancholie, ale vnímám to nevyhnutelně přirozeně. Zároveň to přináší i krásný pocity jako přináší pocity přirozenej běh ročních období, ty se nám teda vytrácí skoro. (smích) Ale ten příchod je na tom krásně inspirativní, že člověk si na tu změnu teprve zvyká. Je to téměř fyzikální jev, že změna evokuje nebo implikuje nějaký další proměny a i prožitky z hlediska energie, která se pohybuje po světě. Kdyby bylo*

pořád jedno roční období, tak nás to přestane bavit, protože nás ke konci každý přestává bavit a těšíme se třeba i na tu prokletou zimu aby nám dala zase sílu si naplno prožít jaro, když to řeknu takhle vznešeně. Prochází tím třeba semena rostlin a stejně tak tím prochází člověk.

Tazatel: Vy dáváte do svých děl ilustrace a fotky. Je to pro vaši tvorbu důležité, aby byla podtržena i vizuálně?

Slavomír Kudláček: *Je to příjemný, ale že by to bylo důležité, to si nejsem jist. Každá ilustrace může tu knížku jako předmět udělat zajímavější. A když je pak v nějakém kontextu s tím textem. Většinou se používá abstrakce, tou se nic nezkaží. I pro mě, když vezmu knížku do ruky, je mi příjemný, když tam má dobré ilustrace, a ty mají obrovskou tradici v české kultuře, velmi vynikajících grafických projevů. Ale asi v tom kompetentní nejsem, protože si to teď vůbec nevybavím.*

Tazatel: Bavili jsme se o pohádkách a mýtech. Proč si myslíte, že je to v životě důležité.

Slavomír Kudláček: *Na tuhle otázku odpovídá celá kultura po dobu svojí existence, nebo hlavně ta moderní. Nebo spíš ji využívá a hledá, a když ne celá, tak její část. Je to důležité pro toho, kdo to cejtí. Není to důležité z rozhodnutí předem, ale myslím, že většina dětí je tomu tajemnu vystavená, když má ten dar, tu schopnost. Pak to budou spíš patologický souvislosti, že na to nemaj energii a čas, aby tím prošli, ale je to velký vouchzení lidského vědomí, když se s tím nemůže setkat. Ale v našem dětství jsme nebyli narušení nějakým velice rušivým elementem, tak jsme měli prostor tuhle vlastnost světa vnímat, že když se pravděpodobně svět vztahuje do stále vzdálenějších končin, je třeba ty místa a ty časy hledat. Je možný čerpat z tý literatury. A ne jen z pohádek, ale já mám nejradši věci, který jsou na přechodu nebo na rozhraní pohádky a reality. Protože tý reality jsem si úplně vědomej. Nemůže se člověk uzavřít v nějaký pseudomagii, protože by to byla ta pseudomagie a esoterično, ale v čem to spočívá, to by bylo na daleko jinou debatu, jinou otázku, ale rozhodně se to pohybuje a souvisí to přímo s poezií, která je jejím vyzněním. Je fascinující ve všech projevech, počínaje řeckým mýtem, až po současný nějaký věci.*

Tazatel: Vy jste říkal, že se rád vracíte na místa, která chcete více prohloubit, kde se cítíte jako doma. Cestujete třeba po hradech a zámcích, kam se rád vracíte, kvůli legendám nebo prostoru.

Slavomír Kudláček: *Už teď ne, protože ty zámky se dostaly do režimu, který už mě nepřitahují tolik. Ono to souvisí s mou profesí bývalou, památkářskou, tak mi přijde, že hrady se stávají tak trochu výrobním prostředkem, což si myslím, že není dobře. Stát by měl investovat do toho, aby ty hrady a zámky nemusely být zdrojem financování tolik, aby mohly spíš čekat, až v nich návštěvníci naleznou něco, co se nepodbízí a co musí sami najít. Ale to je spíš trochu taková staromilská myšlenka, protože v tom charakteru dobu a v té síle těch změn je možná nemožný udržet tyhle místa, aby zůstali zdrojem tohohle. Ty zdroje možná zůstávají na těch lesních zříceninách a na opustěnejch místech, který nás přitahovaly tenkrát.*

Tazatel: Máte nějakou oblíbenou pověst?

Slavomír Kudláček: *Asi bych to na ty pověsti neomezoval. Podle mě to platí pro místa různého druhu, to nemusí být zřícenina. Já jsem tenkrát vymyslel pojem, že hrad je těžištěm české krajiny. Jsem měl takovou ideu, že bych šel snímkovat ty objekty ze vzduchu, abych to dokázal, ono na tom něco je. Ale tohle už se vytrácí a to setkávání, který musí proběhnout intimně vždycky je jaksi zahnaný do kouta a málokdy je možný. Jak říkám, možná se vám to stane v nějakém místě v lese, zapadlým, ale to se dneska nedá moc dobře popisovat. Každě má ve svém dětství nějaký takovýhle místa.*

Tazatel: Máte pocit, že se dneska moc ty památky modernizují?

Slavomír Kudláček: *Modernizace bych tomu neřek. Materiální zákon se snaží to zpomalit, ale přístupem se modernizuje. Idea využívání, kdy se dostávají do role atrakcí, téměř pouťových, jako byla jen stafáž, jen pozadí, pro jinou činnost, která se nabízí, až podbízí. Třeba činnost estrádního nebo pouťového charakteru.*

Tazatel: Zmiňoval jste, že jste sledoval práci dědečka. Tvořil jste rád něco kromě psaní?

Slavomír Kudláček: *Já jsem tvořil, ale spíš jsem tvořil na té sangvilní úrovni. Dokud ten děda byl naživu. Každý umění, to platí pro všechna řemesla, se ztrácí tím, že se zapomíná nebo se neprovozuje. Když se neprovozuje, tak se zapomíná. Jsou řemesla, který nikdo nebude umět za pár let. Přitom v tom řemesle je ukrytý přímo principiální schopnost lidského ducha tvořit a vůbec budovat civilizaci. Dneska se řemesla dostávají do jiný situace, protože přestávají být potřeba a stávají se jakýmsi konzervováním těchle dovedností. Protože každá taková činnost je fascinující, když se jí člověk snaží udělat, a když se jí nenaučí dobře, tak je to jak se sportem. Bude zkoušet hrát fotbal, nepůjde to, tak zkusí něco jinýho, než zjistí, že je dřevo. Ta činnost těma rukama, když jí člověk přestane dělat, tak jí přestane bejt chopnej dělat. Mu to uteče, a to se stalo teďka mně. Byl jsem schopnej třeba si něco vyřezávat nebo dělat základní věci z té truhlářský dílny, a dneska nejsem schopnej ani si zavrtat hmoždinku.*

Tazatel: Setkáváte se třeba s přáteli a bavíte se o literatuře, nebo už se cítíte přehlcn.

Slavomír Kudláček: *To ne, spíš naopak, ale s přáteli se nesetkávám, protože už ani nejsou takový přátelé. Člověk prožívá několik etap, který jsou charakteristický, a hlavně ti přátelé dokonce odchází, že umíraj, takže nemám moc takovejch kontaktů. Takže mi svým způsobem ta komunikace chybí, ale zároveň vím, že je pro tu tvorbu nebezpečná, protože se člověk vykecá a potom už nemá potřebu nic napsat.*

Tazatel: Takže se necítíte literaturou přehlcně?

Slavomír Kudláček: *No, někdy se cítím přehlcenej sám sebou. To určitě. Občas pocítím nechut' a marnost. Pak mě zase chytne ta základní motivace. Ta spočívá v tom pocitu nějakýho objevu. A ten je, že se mu povedlo říct něco, co si myslí, že ani neví. V tom je ta vlastnost zase řeči, že ona dokáže v situacích vlastně ožít a tomu člověku něco předvíst.*

Tazatel: Měl jste někdy tvůrčí krizi?

Myslím, že to jsou pojmy užitečný pro psychologii. Asi si to člověk neuvědomuje jako krizi, prostě nepíše, nebo obecně nedělá něco, co dělal celý život, tak potom ho to zneklidní. Sebevědomí musí člověk získávat průběžně a bez něj se nedá existovat na tomhle světě.